

39144 Hier beghint dat xv. bouck ende spreekt
 39145 vande delen der aerden ende vanden
 39146 prouincien bi den welken die werelt ghe-
 39147 meynliken ghedeylt is so salmen luttel
 39148 dinghen desen wercksijn mede bi bren-
 39149 ghen mitter hulpe goods ende noch-
 39150 tans van allen dinghen niet te segghen
 39151 mar alleen van dien vanden welken die
 39152 heylighe scrift ghewach af maect on-
 39153 derwylen
 39154 ¹Dat I. capitel is vande werelt
 39155 ²ORbis dat is die werelt
 39156 hier beneden ende is
 39157 in drien ghedeylt want
 39158 dat een deel is asya.
 39159 dat ander europa ende
 39160 dat dorde affrica welc
 39161 drie delen der werelt die oude meysters
 39162 niet effen ghelijc en deylen. want asya
 39163 beghint aen tsuyden ten oesten waert ende
 39164 gaet so voert al totten noorden. Ende
 39165 europa reyct van noorden bouen byden
 39166 oesten ende strect al totten westen. mar
 39167 affrica van westen totten zuyden ende
 39168 alleen asya dat houdt een deel als die
 39169 helft daer wy wonen. Ende die ander
 39170 delen als affrica ende europa hebben
 39171 die ander helft ghedeylt. Item onder
 39172 desen delen als van oceano coemt voert
 39173 die grote zee ende onderdeyltse waer
 39174 om is dat sake dattu die werelt wylste
 39175 deylen in tween delen des oesten ende
 39176 des westen so sal in dat een deel asya we-
 39177 sen ende in dat ander deel affrica ende
 39178 europa Ende aldus deylden sijt nader
 39179 diluuien des soens noe Onder die wel-
 39180 ke sem mit sinen nacomelinghen besat
 39181 asyam. Ende iaphet besat europam Ende
 39182 cham besat affricam als die glose seyt
 39183 ³ouer genesi x. et super libro paralipomenon i. dat
 39184 selue set crisostomus ysydorus ende plynius

39185 Dat iij. capitel van asyen
 39186 ⁴ASya datmen meynt dat midzen
 39187 inder werelt is | is also ghehyeten na-
 39188 den naem eens wijfs | welc wijf byden
 39189 ouden tyden plach trijke van oesten te
 39190 besitten ende te houden als ysydorus
 39191 seyt libro xv. dit deel asya is gheset in dat
 39192 dordendeel vander werelt ende heeft
 39193 sinen opganc der sonnen van oesten ende
 39194 van zuden die zee die men oceanum hiet
 39195 Ende inden onderganc der sonnen so wor-
 39196 det asya gheeyndt in onser zee ende van
 39197 noerden werdt asya gheeynt in een ry-
 39198 uier diemen emay hyet Ende asya heeft
 39199 veel prouincien ende veel conincricen
 39200 ende menigherhande nacies van ton-
 39201 ghen ende van volc die welc zeer won-
 39202 derlijc sijn inden leuen ende oec inden zeden
 39203 Ende die oec seer scelen inden figueren
 39204 ende inden ghedachten der welker namen ende
 39205 ghelegenthentheyte wy thans hier cort set-
 39206 ten sullen volghende die ordinanci van-
 39207 den alphabeet dat is vanden a. b. c.
 39208 Dat iij. capitel van assyrien
 39209 ⁵ASsyria is een conincric van asya
 39210 ende is een prouincie ende is also
 39211 gheuoemt van asye sems zoen die wel-
 39212 ke eerst nader diluuien dat lant besat ende
 39213 bewoendet dit lant heeft ten oesten waert
 39214 yndien ende vanden zuden raket mediam
 39215 Ende vanden westen heuet die tygrym dat
 39216 is een ryuier dat also stijf loept Ende ten
 39217 noerden heuet den berch caucasum daer
 39218 die poerten van capsya sijn als ysydorus seyt
 39219 libro xv. in desen lande was eerst gheuonden die
 39220 ghewoente van purpur te maken daer na
 39221 vonden sy zaluen om thaer te verwen ende
 39222 tlichaem mede ⁶ te besmeren om dat si claer we-
 39223 rden souden van huden ende wel ruken souden
 39224 wten welken eerst vloeyde die oncuiseit der

39225 romeynen ende der grieken als ysidorus
 39226 seyt Ende het is een alte ghetemperden lant
 39227 in ghetemperden lantscappen mar in veel
 39228 eynden om die onghetemperde woninghen
 39229 des lands so ist onrustelic inden zeden der
 39230 menschen alst is inden beesten ende inden
 39231 serpenten als plynus seyt int dorde boe-
 39232 ke daer hy beschrijft die wreetheyt der
 39233 menschen In deser prouincien wonen assyrij
 39234 dat sijn die lude van assyrien Ende is alte
 39235 machtighen volc van oudts
 39236 Dat iij. capitel van arabien
 39237 **7**ARabia is een prouincie van asia ende
 39238 is heylich om dattet naden wyeroec
 39239 ruuct daer om ist churifera ghenoomt
 39240 als ysydorus seyt libro xv. want daer sijn
 39241 dese bomen daer die wyeroec wt loept
 39242 planteyt. Ende veel ander wel rukende
 39243 bomen om welken heylighen goeden
 39244 roke die grieken dat noemden eudemon ende
 39245 die latijnschen hyetent heylich als die
 39246 selue daer seyt ende in haren spronghen was-
 39247 sen mirre ende caneel ende ander cruden
 39248 Ende daer wordt fenix die voghel ghe-
 39249 boren ende menigherhande wylde voghe-
 39250 len ende beesten die van wonderliken maec-
 39251 selen sijn ende in desen lande sijn meni-
 39252 gherhande costelike steenen want als ysi-
 39253 dorus seyt ende plynus so vijntmen daer
 39254 dryerhande sardonix ende men vijnt daer
 39255 draken ende eenrehande slanghen daer-
 39256 men menigherhande dierbaer stenen
 39257 in horen lichaem vijnt Ende daer seyt
 39258 hy van saba datmen daer af soeken sal
 39259 hyer after waert
 39260 Dat v. capitel van armenien.
 39261 **8**ARmenien is also ghehyeten van ar-
 39262 meno iasonis die graue was thes-
 39263 salien die armenien wan doet die coninc
 39264 iascha verloren had doe vergaderde hij

39265 alleynsken tvolc vast van allen landen ende be-
 39266 greep die weer weder ende daer of he-
 39267 uet noch den naem als ysydorus seyt libro
 39268 xvi. dat is tlant ararath van daer die
 39269 kinder van sennacherib vloghen doe sij
 39270 hem biddende inden tempel sijns gods
 39271 doot sloegen als die historie vertelt inder
 39272 coningen bouc ende die berch hiet ararath
 39273 inden welken die arke van noe rustede
 39274 nader diluuiem Item dit lant van arme-
 39275 nien is gheleghen tusschen den berch
 39276 taurus ende cartasy van capadocien ghestrect
 39277 totter zee capsim toe hebbende vanden
 39278 noerden berch cenaureos wten welken
 39279 die ryuier tygrys coemt als ysydorus
 39280 seyt ende dat selfde seyt plynus ende
 39281 crisisus⁹ | ende armenien is tweerehande als
 39282 dat hoghe armenien | ende dat laghe
 39283 armenien gelijc alst sijn twe panonien inden
 39284 welken alle beyde men sommige alte won-
 39285 derlike dingen gevonden heeft na ons te
 39286 spreken nochtans tlant van armenien daer
 39287 die oueren van tygrys of van effrates ra-
 39288 ket daer ist alte geneuchliken van cruyden
 39289 van coern van bossen van houen ende van vruch-
 39290 ten nochtans ist veruult mit veel geslachten
 39291 der wreder beesten ende der serpenten als
 39292 die selue seyt Ende daer of vertelt plynus
 39293 veel dinghen
 39294 Dat vi. capitel van aradien
 39295 **10**ARadia of aradium is een eylant dat
 39296 altemael een stat is gelegen inder
 39297 zee te midnoerden niet varre van tyrus als
 39298 die glose seit op die stat ezechielis xxvij.
 39299 die sonen van aradien in dijnre scharen etcetera
 39300 Ende sijn sceepmans kunnen te sceppe wel
 39301 oerlgohen¹¹ et cetera
 39302 Dat vij. capitel van albanien
 39303 **12**ALbania is een prouincie vanden mee-
 39304 sten asya Ende is also ghenoomt van-

39305 der hetten des volcs daer om dat si mit
 39306 witten haer gheboren werden Ende is
 39307 een seer cout lant by dat die ander lan-
 39308 den van asya sijn dit albania heeft aen
 39309 die oest zide die zee die men capsum hiet
 39310 ende coemt op beyden monden der noerde-
 39311 liker groter zee totten broken van meothi-
 39312 dia ende is haer streckende by alte woesten
 39313 ende onghebonden steden in dit lant sijn alte
 39314 grote honden die alte wreet sijn inden
 39315 moet ende starck van lichaem dat sy stieren
 39316 verdrucken ende verderuen lewen ende elefan-
 39317 ten als plynius exempel maect ende gheeft
 39318 vanden honde des volcs van albanien welc
 39319 hondt alexander gheseynt was ende hi
 39320 verwan enen lewe enen bere ende enen ele-
 39321 fant als die selue seit libro¹³ viij. int capittel
 39322 vanden honden des lands van albanien Item
 39323 dat volc heeft ghemalen oghen ende gheel
 39324 inder pupillen daer om dat sy des nachts
 39325 te bat syen sullen ende bat dan des daechs
 39326 als die selue seyt libro ix. dat selue vertelt
 39327 solinus oec voer een groet wonder
 39328 Dat viij. capitel van actica daer athenen of
 39329 ¹⁴ghenoemt is
 39330 ¹⁵Actica is dat selue prouincie dat grie-
 39331 ken lant is of was van ouds wes
 39332 deel of stat ghehieten wordt | die stat van
 39333 atenen die welc des wilneer was vued-
 39334 ster der phylosophen ende moeder der vij.
 39335 consten Ende sy en had op die tijt gheen
 39336 ¹⁶lieuer cleinoet dan dat studium als ply-
 39337 uius ende ysidorus segghen libro xv. Ende
 39338 waren alle docteurs ende meysters dat
 39339 daer waren Item demostenes plach
 39340 dese stat zeer te vermeren ende alle der we-
 39341 relt condt te maken | als salustius ver-
 39342 telt Mar bouen allen dinghen plachse
 39343 arriopagita paulus discipel te prisen die
 39344 welke alle die werelt verchierde mit sijn-

39345 re groter wijsheit als ephyphanius seyt
 39346 ende ysidorus mede
 39347 Dat ix. capitel van achya
 39348 ¹⁷ACHia in grieken is een prouincie
 39349 in europen ende is also van ouds ghe-
 39350 hyeten van acteus den coninc dese prouin-
 39351 cie is bina alte mael eylant want aen die
 39352 noert zide daert mit macedonien versa-
 39353 ment is daer ist al omtwnt mitter zee want
 39354 aen die oest zijde heuet die zee van cyre-
 39355 nen Ende van noerden grieken lant ende van
 zuden
 39356 yonicum | ende van westen die eylanden die men
 39357 cassopicis noemt ende werdt toe ghe-
 39358 vuecht alleen vander noertzijde desen
 39359 drien prouincien als actice macidonie
 39360 ende grieken Item thoeft van deser prouin-
 39361 cien is cornicus ende is alte vasten stat als
 39362 ysydorus seyt libro xv. want tvolc en macher
 39363 nav toe comen om die hoecheyt der ghe-
 39364 leghentheyte ende om dattet also starck ghe-
 39365 vesticht is ende om datter die zee also na
 39366 by is | dese stat maecte chornithus ho-
 39367 restis soen welke stat die grieken chorni-
 39368 thus noemden dat is bewysinghe des ghe-
 39369 meynen goeds als ysidorus seyt libro xvij.
 39370 Dat x. capitel van archadya
 39371 ¹⁸ARchadya is een prouincie die leyt
 39372 tusschen die zee egeum ende ionium
 39373 als ysidorus seyt die welc archas iupi-
 39374 ters soen die van sinen ondersaten verwon-
 39375 nen was archaden noemde na sinen naem
 39376 Ende die selue stat werdt na sticionya ge-
 39377 noemt van enen coninc die sticionius hiet
 39378 als ysidorus seyt
 39379 Dat xi. capitel van alanya
 39380 ¹⁹ALanya is die eerste side van sicia die
 39381 welc deerst ende dat alre meeste
 39382 conincrijc is van europen welc europa
 39383 beghint vandee²⁰ ryuier chammer neder-
 39384 ghaende totten onderganc der sonnen

39385 aen die noortzee ende strect haer totten
 39386 eynden van spaengen | wes oest zijde ende
 39387 zuut zijde op climmende van ponto wordt
 39388 vergadert mit alle der groter zee ende
 39389 wordt gheeynt totten eylanden van ga-
 39390 des als ysydorus seyt libro xv. die syde van
 39391 sicia is eerste alania dat strect toeten²¹ broe-
 39392 ken van meothida ende gaet voert in da-
 39393 cia ende is alte breiden conincricj ende houdt
 39394 wrede landen van barbers | ende is on-
 39395 der enen couden clyma gheset neyghen-
 39396 de van den oesten ten noerden.
 39397 Dat xij. capitel van amazonien.
 39398 ²²AMazonia dat is een conincricj een
 39399 deel in azya ende een deel in europa welc
 39400 rijc albanien al na by is vanden amazo-
 39401 nen also ghenoeemt Amazones der got-
 39402 ten waren wiuen die vanden nedersten sy-
 39403 chya wt ghinghen als ysydorus seyt libro ix.
 39404 die welke wiuen als haer mannen mit
 39405 bedriechenissen doot gheslaghen waren
 39406 so namen sy die wapenen haerre man-
 39407 nen ende ghinghen die vyanden aen mit
 39408 vyantliken moede ende namen volco-
 39409 men wrake vanden dootslage hoerre man-
 39410 nen want sy sloghense al doot | vanden
 39411 ionghen ten ouden ende hielden die wy-
 39412 uen ende namen den roef haerre vyanden
 39413 daer na worden si te rade te leuen sonder
 39414 gheselschap der mannen | die twe coninc-
 39415 ghinnen als marsepia | ende lampeto setten
 39416 ouer hem in een exempelpel der mannen die
 39417 altoes twe coninghen plaghen te hebben
 39418 vanden welken tweende die een altoes wt
 39419 toech vechten met eenre groter scaren ende
 39420 die ander | verwaerde tghemeyn goet
 39421 binnen den lande ter wilen dat die ander
 39422 wt was Ende sy worden in corter tijt also
 39423 wreet dat sy wel hondert iaer een groet
 39424 deel van asya onder hadden. Item sy en

39425 wouden in gheenre wijs enighen man
 39426 onder hem laten leuen of wonen Nochtans
 39427 plaghen sy by hem in een eylant mannen
 39428 doen te comen daer sy mede te doen had-
 39429 den op dat sy tgheslacht vanden vrou-
 39430 wen behouden mochten daer sy sonder-
 39431 linghe tyden toe hadden als sy hiliken
 39432 wouden ende ontfanghen | mar als sy saghen
 39433 ende vernamen dat sy myt kinde werden
 39434 so dwonghen sy die mannen dat sy we-
 39435 der en wech mosten varen. Ende wast also
 39436 dat sy knechtken creghen die sloeghen
 39437 ²³sy doot. Of sy seyndense te rechter tijt
 39438 thuus Ende warent dochteren die hiel-
 39439 den sy ende leerdense schermen ende vech-
 39440 ten ende oec mede iaghen ende schieten
 39441 ende op dat hem die borst niet hinder-
 39442 lijck wesen en soude inden scilt te vueren
 39443 of inden steken so plaghen si die een borst
 39444 der meyskens te bernen | inden seuenden
 39445 ²⁴iaer op dat sy slecht bliuen soude ende
 39446 niet weder wassen Ende daer om hyeten
 39447 si amazones om dat zij sonder mannen sijn
 39448 als ysydorus seyt libro ix. die ouden plaghen-
 39449 se wilneer mumannas te hyeten der wel-
 39450 ker wreetheyt als men seyt eerst hercu-
 39451 les temmede daer na achilles Ende dat
 39452 was meer met vrientscappen | dan met
 39453 craften als inden ghesten der gryeken
 39454 ende dier van amazonien ghehouden
 39455 wordt Item ysydorus seyt dat die gro-
 39456 te alexander | alle die wiuen met allen
 39457 verdreef ende maectese te niet | mar die
 39458 hystorie van den coninc alexander en
 39459 seyt dat niet | mer emmer seyt men dat
 39460 die coninghinne van dien wiuen den co-
 39461 ninc alexander | die trybute eyschende
 39462 was mit boden weder ouer screef aldus van
 39463 dijnre wijsheit is te verwonderen ist also dat-
 39464 tu mitten wiuen striden wilste ende geeft ons

39465 dan onse god de aentuer dat wy dy ver-
 39466 winnen so bistu ewelic gescent ende ist oec
 39467 also dat onse goden op ons toernich sijn
 39468 dat wijt verliesen ende dattu ons ver-
 39469 winste so hebstu luttel eren verwonnen
 39470 datstu wiuen verwonnen hebste Op wel-
 39471 ker antwoerde die coninc alexander hem
 39472 bedacht ende hem oec zeer verwonder-
 39473 de ende docht dat sy hem die waerhey
 39474 ghescreuen had ende dattet onbetame-
 39475 lic gheweest hadde die wiuen met den
 39476 swerde te winnen mer eerliker ende ghe-
 39477 mackeliker mit minnen ende met vrien-
 39478 scappen. waer om dat hy hem luyden
 39479 **25**vryheit gaf ende verleende Ende maec-
 39480 se ghehoersaem mit groter vrientscap-
 39481 pen ende niet met craften.
 39482 Dat xij. capitel van alemaengen.
 39483 **26**ALemannia is een edel ende gheboer-
 39484 tich conincrijck of lantschap in europen
 39485 ende is also ghehieten van enen ryuier
 39486 dat lemannis hyet ouer die tonouwe als
 39487 ysydorus seyt daer dat volc van dien lan-
 39488 de eerst woenden die alemanni ghehye-
 39489 ten sijn om des ryuiers wyl. Ende dit
 39490 hyet germania als ysydorus seit libro xv.
 39491 daer hy seyt | na dacien dat een eynde
 39492 is | van den nedersten sicien coemt ger-
 39493 manien teghen | ende heeft van oestten
 39494 die tonouwe | ende van zuden den rij
 39495 ende aen die noortzide | ende ter sonnen
 39496 onderganc die grote zee ende germa-
 39497 nien is tweer hande. Ende dat ouerste
 39498 strict al totten gheberchten van aqui-
 39499 legien ende ter zuder zee toe bi venegen
 39500 dat ander germanien is by den rij
 39501 also nederwaert totter noortzee Ende sy
 39502 sijn beyde rijke | ende edel also wel inder
 39503 moghenthey | ende inder craften als
 39504 inder rijckheit | ende can wel strijden ende

39505 oerloghen ende sijn oec beyde vol van
 39506 volke dit volc is zeer cloeck | ende starck
 39507 van lichaem by dat ander landen sijn |
 39508 sy sijn wreet ende coen van moede in rouen
 39509 in vanghen te water ende te lande | ende
 39510 sy iaghen veel naden wilden beesten sy
 39511 sijn scoen van aensicht ende eersaem sy
 39512 hebben cransen mit ghelen haer si sijn
 39513 vry ende milde blide ende vrolic van moede
 39514 ende sonderlinghe die zassen die inden
 39515 voerscreuen dinghen den anderen bouen
 39516 gaen vanden welken ysydorus seyt Tvolc
 39517 van zassen dat gheseten is aen die canten
 39518 ende aen den eynden vander groter zee is
 39519 zeer doende inder doechden ende inden
 39520 arbeyde Ende is daer om also ghehie-
 39521 ten dattet veel snelre ende vaerdigher is
 39522 tot allen dinghen te doen dan die an-
 39523 der alemans mar met allen en sijn sy ho-
 39524 ren vianden stadelic opten lande mar
 39525 oec te water ende ter zee connen sy haer vi-
 39526 anden versoken ende verderuen ende sy sijn
 39527 daer om saxones ghehieten van saxus
 39528 dat is een hardt steen want sy sijn also
 39529 hardt als keselinghen arbeyt te doen
 39530 Ende haer lant is zeer vruchtbaer ende
 39531 heeft veel fijnre wateren ende riuieren. Ende
 39532 in horen gheberchten graeftmen by na
 39533 alle metalen sonder tinne Ende het sijn noch
 39534 ander prouincien in beyden germanien
 39535 dat is in hoech almanien ende in laech al-
 39536 manien die vmmer also prisens waert sijn
 39537 als oesterrijc. beyeren. swauen. elsaten byden
 39538 Rijn ende noch veel ander die te lanc te ver-
 39539 tellen waren soudmense alle nomen ende van-
 39540 den zassen ende vanden anderen duutschen sijn
 39541 die enghelsche ghecomen | der welker
 39542 geslacht ende na volghinge besitten dat
 39543 eylant van britanien der welker tonghe
 39544 ende manieren dat volc van enghelant

39545 tot huden opten dach noch volgen als be-
 39546 da seit int bouc vanden yeesten soect neder-
 39547 waert in de letter s. vanden zassen
 39548 Dat xiiij. capitel van enghelant
 39549 ²⁷ANglia is een eylant vander gro-
 39550 ter zee ende is al omme van allen
 39551 landen ghesceyden ende ghedeylt twelc
 39552 wijlen eer albania ghenoeft was om
 39553 der witter steenroetsen wille die van ver-
 39554 ren aenden ouer vander zee openbaren
 39555 welc eylant menighe tijt edel luyden
 39556 die van troyen verdreuen waren ende
 39557 ghescheyden wonnen mit vechten en-
 39558 de mit strijden teghen roesen die daer
 39559 int lant waren ende wonnent oec mit con-
 39560 stten ende behendicheyden ende ver-
 39561 dreuen die roesen ende sloegense doot
 39562 Ende gauen die lande den naem bri-
 39563 tanien vanden naem hoers beleiders
 39564 die bryto heite want dat lant ghewon-
 39565 nen ende vercracht was mit rade en-
 39566 de hulp des mans vanden welken mach-
 39567 tige coninghen sproten ende quamen
 39568 die veel groter dinghen deden in horen
 39569 leuen ende waert saeke datter yement
 39570 lust in hadde te lesen in hoerder historien
 39571 die lese die historie van brito Item dat sel-
 39572 ue eylant wordt langhe daer nae ghe-
 39573 wonnen vanden zassen ende vanden an-
 39574 deren duutschen mit stryden ende mit
 39575 vechten ende is noch bezeten van ho-
 39576 ren nacomelinghen die welke tlant on-
 39577 der hem deylden ende ghauen elken pro-
 39578 uincien namen na der proprieteten haer-
 39579 re tonghen ende lieten die memorie der
 39580 tonghen hoers volcs after bliuen ende
 39581 hieten dat eylant enghelant vander co-
 39582 ninghinnen die enghel hiet ende was
 39583 des hertoghen van zassen docter²⁸ welke co-
 39584 ninghinne na menighen strijt dat eylant be-

39585 zat nochtans seyt ysydorns²⁹ dat het an-
 39586 glia gheheten is van angulus datts³⁰
 39587 van enen hoecke daer om dattet in enen
 39588 hoecke of in enen eynde ghelegen is
 39589 Mar sinte gregorius doe hy sach die
 39590 kinder van engelant te romen vercopen
 39591 byder heydenen tijden ende hi hoerde
 39592 dat zy angly heeten Doe seide hy aldus
 39593 voer waer het sijn angly want zy blin-
 39594 ken int aensicht als angeli dat sijn en-
 39595 ghelen Item pluius³¹ ende orosius seg-
 39596 ghen veel dinghen van desen lande mar
 39597 ysydorus seytse aen een weghe bescey-
 39598 delicken die welcke dander duysterlic
 39599 voert brenghen Item brytania twelc
 39600 men nv enghelant heit is een eylant
 39601 dat tegen vranrijc ende spaengen leyt
 39602 Sijn ommeganc houdt achteneertich-
 39603 weruen lxxv. milen Ende daer sijn veel
 39604 ende groter ryuieren int lant Ende daer sijn
 39605 heete fonteynen ende veel metallan
 39606 ende daer is die steen gagates grote
 39607 hoep ende paerlen ende cleylant ende
 39608 ³²daer sijn menigherhande vruchten
 39609 ende daer sijn veel scapen die veel wol-
 39610 len dragen ende vordel van wollen ende daer
 39611 sijn oec veel herten ende ander wilde be-
 39612 sten gevonden ende men vinter luttel wol-
 39613 uen of gheen Ende daer om machmen de
 39614 scapen te vrylicker inden scueren ende in-
 39615 den weyden laten wesen sonder herder als be-
 39616 da seyt waer of dat een man heeft dat
 39617 eylant van engelant in veerssen bescre-
 39618 uen ende seyde aldus. Anglia terra ferax
 39619 et fertilis angulus orbis: Insula predi-
 39620 ues que tota vix orbe Nam eius totus indiget or-
 39621 bis ope Anglia plena locis gens libera
 39622 apta vocari Libera gens cui libera mens
 39623 ³³et libera lingua Sed lingua melior liberi-
 39624 or que manus Ende tverstant is | englant is
 eendrach-

39625 tich ende een vruchtbaer lant ende is een
 39626 hoecke der werelt Ende is een eylant
 39627 dat rijcker is dan ander landen die in der
 39628 werelt syn ende alle die werelt behoeft
 39629 sijnre hulpen Engellant is vol van sta-
 39630 den ende een vry volc geheten ende be-
 39631 quaem het is vry volc dat een vry hart
 39632 heeft ende het is een vrie tonge maer de
 39633 tonge is beter ende die hant is vryer Ende
 39634 si volgen veel goeder oerbaerlichkeiten
 39635 ende eersamicheden de welcke hier te lan-
 39636 ge te setten waren maer soucke beneden
 39637 van brytannia
 39638 Dat xv. capitel van aquiteynen
 39639 ³⁴AQuitania is een prouinci van wal-
 39640 ³⁵schen lande in europen als ysydorus seit
 39641 libro xv. Ende is van crommen wateren
 39642 ende daer loept een ryuier diemen ligur
 39643 heet ende sijn eynden lopen tot veel steden
 39644 ende dit is een vrochtbaer lant ende zuet
 39645 mit veel cleyne poerten ende oec grote ste-
 39646 den ende mit castelen mit wateren ende mit
 39647 ryuieren wel bewaert ende is schoen van
 39648 bosschen van houen van weyden ende van alder
 39649 genoechlicheyt Ende is wel beset mit wijn-
 39650 gaerden ende drachtighe bomen van meni-
 39651 gerhande geslacht ende zeer rijc van aert-
 39652 schen goede Item onder den naem van
 39653 aquitanien sijn veel zijdel prouincien als
 39654 pliuus ³⁶seyt Dit lant heeft aen die zijde
 39655 ³⁷van circius de grote zee als orosius seyt
 39656 die de schoet van aquitanien heet ende aen
 39657 die zijde dat de son ondergaet heeftet
 39658 hispanien ende van noerden ende van oestten
 39659 heuet gallia lugdumensem ende van zuy-
 39660 den raket de prouinci van narboen
 39661 Dat xvi. capitel van andegauia
 39662 ³⁸ANdegauia is een prouincie van
 39663 walschen lande al vast bij aquitanien
 39664 ende stret hem totten minsten brytanien

39665 wes hoeftat andegauis heet ende daer
 39666 loept een water al om ende alle die pro-
 39667 uinci heit andegauia ende is een vol wijn
 39668 lant ende een coern lant ende is vol goods ende
 39669 is gelijc aquitanien inden wijn ende in-
 39670 ³⁹den vruchten.
 39671 Dat xvij. capitel van aluernia.
 39672 ⁴⁰ALuernia is een prouinci van gal-
 39673 lia ludumensi wes meeste stat genoemt
 39674 is mons clarus Dese prouinci heeft uan
 39675 oesten germanien van zuyden ytalien
 39676 van westen die prouinci ven ⁴¹narboen ende
 39677 van noerden galliam belgicam ende is
 39678 een wilt boschich lant bercahtich ⁴²en-
 39679 de vol weyden ende is verchiert mit
 39680 wilden beesten ende mit tammen beesten
 39681 ende draecht in veel steden coerns ende
 39682 wijns ghenouch.
 39683 Dat xviii. capitel van apulia
 39684 ⁴³APulia is een lant bijder zee in y-
 39685 talien ende is een deel van euro-
 39686 pa vanden eylanden van cecilien ge-
 39687 scheyden mit enen arm vander zee ende
 39688 tlant is vol volcs ende daer is gouts
 39689 ende ziluers ghenouch Ende het is
 39690 daer vol van wijn van coern ende van
 39691 olien ende heeft edel goede steden in
 39692 ende is wel beset mit castelen mit bor-
 39693 ghen ende mit anderen dorpen ende
 39694 heeft menigherande vrucht in ende
 39695 is een eynde van europen tegen dat
 39696 zuyden ende is gedeylt van barbarien
 39697 mitter zee allen Ende men seit datter wer-
 39698 me baden of fonteynen sijn die den sie-
 39699 ken medecijn geuen Ende die hoeftstat
 39700 van dien landen heyt men brundisium
 39701 welke stat die griecken wileneer tim-
 39702 merden ende wordt gheseyt van brun-
 39703 ⁴⁴da in griex dat is hertshoef in duy-
 39704 che want si is gescapen ter manieren eens
 39705 herten hoeft dat hoern heeft als ysidorus

39706 seyt deser stat ter siden of leyt een lant
 39707 an datmen capuanata hyet ende is moe-
 39708 der vanden coren want die aerde daer int
 39709 lant is bouen maten vruchtbaer coren te
 39710 draghen van welken lande veel ander
 39711 prouincien ghevuet werden ende oec die
 39712 ghenen die ouer die zee sitten
 39713 Dat xix. capitel van affricken
 39714 **45** Afrika als sommige wanen is ge-
 39715 seyt als apprica daer om datter
 39716 den hemel open is ende datter gheen cou-
 39717 de en is als ysidorus seit Item affrica be-
 39718 ghint vanden eynden van egipten varen-
 39719 **46** de by den suden ouer ethiopiën totten
 39720 berch athlas toe mar aen die noerd zij
 39721 werdet ghesloten mitter zee die midden
 39722 int lant leit ende wert gheeynt in een zee
 39723 die men gadicanum hiet dit affrica seit
 39724 men dattet is een dordendeel vander we-
 39725 relt teghen asien ende europen ende heeft
 39726 veel prouincien als libien curonensem tri-
 39727 polim byzancium kartagynem ethiopi-
 39728 en. ende veel ander ende dat deel der werelt
 39729 datmen affrica hiet is minre inder spaci-
 39730 en dan asya of europa mar na sijnre groet-
 39731 heyt ist veel riker ende inder gedaenten van
 39732 beesten ende van anderen dinghen ist veel
 39733 wonderliker want dat volc van dien lan-
 39734 de is alte sonderlinghe rijc van goude
 39735 ende van ghesteenten Ende inde coerne in-
 39736 den vruchten ende inden olye Ende heeft
 39737 wonderlike formen ende figuren van
 39738 menschen ende van beesten in ende in sommi-
 39739 ghen steden wordtet lant vander sonnen
 39740 verbrant ende affrica wordt mit menigen
 39741 eynden der groter zee ondergrepen.
 39742 ende daer sijn veel wilder ruger menschen
 39743 die al vol haers sijn ende menighe vreem-
 39744 de vreselike beesten
 39745 Dat xx. capitel van asturien

39746 **47** ARstucia is een prouincie int binnen-
 39747 ste van spaengen die ghelegghen is
 39748 by europen ende affrica als ysidorus seyt
 39749 libro xv. waer af dat si hanstuer genoemt
 39750 sijn die by den ryuier astorum wonen der
 39751 welcker lant is ouer al mit wildernissen
 39752 ende bosschen beset als ysidorus seyt het
 39753 volc dat daer woent is veel vrolicker
 39754 ende vrijer van moede dan ander luide
 39755 ende si sijn goedertierender der welcker
 39756 stadt metropolis hiet ende daer en wast
 39757 niet veel wijns noch coerns noch olijs
 39758 want tlant is cout ende daer om en candt
 39759 daer neit **48** wel wassen Item daer wast
 39760 milium ende castanien om veel ende daer was-
 39761 sen veel appelen ende ander vruchten
 39762 daer zij dranc of maken voer den wijn
 39763 Ende si hebben beesten genouch tamme
 39764 ende wilde Ende tuolck is natuerlicken blij-
 39765 de ende singet wel ende si sijn snel int lo-
 39766 pen ende si connen wel strijden ende si sijn van
 39767 goeden maecsel van liue ende van aensicht
 39768 na die geleghentheyte vanden lande ende
 39769 na dattet lant heet is ende zij sprecken
 39770 goede spraecke ende si bespotten ander
 39771 sprake
 39772 Dat xxi. capitel van aragongen
 39773 **49** ARogonia is een prouincie in spaen-
 39774 gen ende daer wast wijn ende coerns ge-
 39775 nouch mit goeden ryuieren ende fontey-
 39776 nen Ende si waren wijleneer vanden ar-
 39777 togoten becommert daert noch den naem
 39778 of heeft want die gothen dat is eenre-
 39779 hande volc also genoemt wonende in
 39780 die prouincie. waer of dat artogonia
 39781 gheuoemt is als ysidorus seit In dese
 39782 prouincie loept een ryuier diemen hy-
 39783 berus heyt wes hoefstat men noemt
 39784 cesar augusta
 39785 Dat xxij. capitel van babilonien

39786 **50** BAbylonia is een prouincie van asya
 39787 in caldeen wes hoeft is die stat van
 39788 babilonien daer tlant na ghenoeemt is
 39789 ende also edel als caldea ende als arstu-
 39790 cia ende mesopotania in wes lant si on-
 39791 derwilen ouer ghinghen als ysidorus
 39792 seyt libro xv. Hier lopen die edelste ry-
 39793 uieren verby die men vijnt onder die welke
 39794 dese twe tvoerdeel hebben als tygrys
 39795 ende eufrates die horen opganc hebben
 39796 vanden paradyse Ende is dat drachtelijc-
 39797 ste lant van allen vruchten ende van allen
 39798 coern dat men vijnt het is vol wijns vol
 39799 coerns vol van cruden ende wel rukende
 39800 bomen Ende het is bouen maten rijc
 39801 van ghesteenten ende van metalen Ende
 39802 is oueruloedich van peerden van mulen
 39803 van ezels ende van anderen quicke ende
 39804 in horen wildernissen heeft dit lant plan-
 39805 teyt van allen wilden beesten. Ende van
 39806 wonderliken beesten van wonderliken
 39807 maecselen wes hoeftstat wylneer hiet
 39808 babilon dat is confuse of scennisse daer
 39809 om dat die sprake der gheenre die den
 39810 toren daer maecten ghescent was als
 39811 men seyt genesy xi. wes groetheit iero-
 39812 nimus beschrijft ouer ysaia xi. ende seyt
 39813 dat babilon is die hoeftstat van caldeen
 39814 wes mueren xvi. dusent passen waren
 39815 by tquartier vanden enen horninc totten an-
 39816 deren twelc te gader was lxiiij. war af
 39817 dat die mueren reycten twe milen ende
 39818 twe deel van eenre mylen verre. Ende
 39819 daer was die toern drie dusent passen
 39820 hoech dat is van tweent mylen inder brei-
 39821 den ende opwaert vastelic gheenghet
 39822 ende die materi daer hy af ghemaect
 39823 was dat waren ghebacken teghelen die
 39824 vergadert waren mit onsceydliken lijm
 39825 also dat die steen mit viere noch mit wa-

39826 ter ghesceyden en mocht werden Ende
 39827 want daer die lippe ghescandeleert is
 39828 so is die toern in hebreusch babel ghe-
 39829 noemt ende in griex babilon waer af dat
 39830 alle tlant daer al om gaens babylonia
 39831 ghehyeten is hier plach die machtighe
 39832 coninc nabugodonosor een heer te we-
 39833 sen die welc onder alle die ander nacen
 39834 der werelt vinc oec tlant van iudeen die
 39835 welc hy bracht onder den ghebode dier
 39836 van caldeen waer om dat babilon onder
 39837 balthazar sinen neue alte mael verderft
 39838 werdt by tyrus ende by darius die conin-
 39839 ghen waren van persen ende van meden
 39840 Ende was nye seer weder ghemaect mar
 39841 van horen afterlaet sijn twe steden ghe-
 39842 maect als thesephon ende sijn in persyden ge-
 39843 tymmert als iheronimus seyt: Item die
 39844 stede daer wylneer babilon was is al
 39845 woest | ende daer en is niet in gebleuen dan
 39846 wonderlike beesten die wilt sijn ende vreselijc
 39847 soeke nederwaert van caldea.
 39848 Dat xxij. capitel van bactria
 39849 **51** BActria is een lant in asya den wel-
 39850 ken hy den naem van enen ryuier gaf die
 39851 bactris hiet als ysidorus seyt libro xv. dit
 39852 lant vuedt alte starcke camelen die haer
 39853 voeten nemmermeer en verderuen als
 39854 ysidorus seyt
 39855 Dat xxiiij. capitel van braceana
 39856 **52** BRaceana is een lant in affrica dat ge-
 39857 deylt is in tweent alte edelen stede-
 39858 kijns in den naem van den welken dat
 39859 een andrometus heyt ende dat ander hyet
 39860 byrancium dit is vruchtbaer van cleye van
 39861 aerden ende van olien wes aertrijc also vet
 39862 is als wanneer datmen een saet in der
 39863 aerden werpt daer wassen hondert coer-
 39864 nen weder of. als ysidorus seit libro xv. de
 39865 **53** bracananis soeke int eynde van deser

39866 letteren b.
 39867 Dat xxv. capitel van brabant
 39868 ⁵⁴BRabantia is een prouincie of een lant-
 39869 scap des eynds van germanien dat
 39870 vluchs an walsch brabant leyt ende an he-
 39871 negouwen. Ende heeft den rijen ende vriese-
 39872 ⁵⁵lant an die oest zijde ende die engelsche
 39873 zee ende vlaenderen an die noert zijde
 39874 ende dat nederste walsch lant an de west-
 39875 zijde ende dat ouerste vrancrijc an de zuit
 39876 side daer die maze verby loept | ende heeft
 39877 veel steden die vernaemt sijn ende is een
 39878 ⁵⁶drachtelic lant int meeste deel mar daer
 39879 ⁵⁷leyt veel ledichs lants ende tlant is vol
 39880 volcs ende van goeder sceppenisse ende van eer-
 39881 samer formen ende ⁵⁸can wel tornieren ende
 39882 is moedich teghen die vyanden ende si syn
 39883 onder malcanderen rustelic ende wel doen-
 39884 de hoefsch otmoedich ende goedertieren
 39885 in allen gheselschap
 39886 Dat xxvi. capitel van belgica
 39887 ⁵⁹BELgica is vander prouincien van
 39888 walschen lande in europa ende is al-
 39889 so genoemt vander stadt van belgis als ysi-
 39890 dorus seyt libro ix. Dese belgica als orosius seit
 39891 heeft an die oest zijde germanien ende den
 39892 rijen en vanden zuytoesten heuet die ho-
 39893 ghe clippen ende vanden zuyden die pro-
 39894 uincie van narboen In welker prouincien
 39895 die stadt arelatenensis ghelegen is ende ⁶⁰
 39896 vanden onderganc prouinciam lugdomensem
 39897 ende van circio die zee van brytaengen ende
 39898 van noerden dat eylant van enghelant dit
 39899 lant is vol vruchten ende vol coerns ende in
 39900 veel steden wast wijn ende is vol volcs mit
 39901 steden ende mit poerten bewaert ende tvolc
 39902 daer of is natuerliken wreet als ysidorus
 39903 seit libro ix. ende moedich ende is nat van rivie-
 39904 ren ende van anderen wateren ende is schoen
 39905 van ⁶¹bosschen ende van campen ende is vol van

39906 quicke ende van beesten ende het heeft
 39907 luttel van wonderliken dieren sonder
 39908 datter venijnde vorsschen ende slanghen
 39909 sijn. Ende dat lant pleghet ghemeen-
 39910 liken rustelijc te wesen | ende vredelijc
 39911 Ende het is oec wat inder spraken scelende
 39912 Dat xxvij. capitel van bitinia
 39913 BItinia als ysidorns ⁶²seyt dattet een
 39914 prouincie is vanden minren asya
 39915 int beghinsel der zee ghekeert totter
 39916 sijden daer die sonne op gaet ende leit
 39917 aen tracien ende te voren wast mit me-
 39918 nighen naem ghenoeemt want het hiet
 39919 eerst miricia ende daer na wast vluchs
 39920 bitinia ghenoeemt van intio den coninc
 39921 ende het is dat meerre frigia wes hoeft-
 39922 stat nycomedia hyet daer hanibal die
 39923 prins van kartagyen vliende starf van
 39924 venijn. als ysidorus seyt libro xv. Ende
 39925 bitinia is eerst ghemaect van fenix die
 39926 eerst miramenda ghenoeemt was. als
 39927 ysidorus seyt.
 39928 Dat xx. ⁶³capitel van britaengen
 39929 ⁶⁴BRytanea oceani is een eylant
 39930 in europen | ende stret hem zeer
 39931 verre. Ende vanden zuden heuet die
 39932 walen als orosius seyt dit eylant heeft
 39933 inder lengden tachtich hondert dusent
 39934 passen Ende inder breedten twe hondert
 39935 dusent. Ende aen den rugghe vander
 39936 zee heuet die eylanden ortates vanden
 39937 welken daer xx. woest sijn ende dertien
 39938 werdter bewoent | daer na coemter te-
 39939 ghen dat eylant van cycilien vi. dach-
 39940 uaert te varen als plinius seyt libro ⁶⁵iiij.
 39941 Ende ysidorus xv. Ende is ghesceyden
 39942 vanden eylande van brytanien Ende als
 39943 Orosius seyt so ist ghelegghen tot circi-
 39944 um waert midzen in die grote zee ende
 39945 is luttel menschen kundich om dattet

39946 also verde is dit brytanien als plynus
 39947 seyt libro iiii. xvij. capitulo Tusschen noerden ende
 39948 westen ist gheleghe teghen germanien
 39949 walschlant ende teghen spaengen mit
 39950 veel onderdeels Ende hiet eerst alba-
 39951 nia om des wyl by aentueren datter
 39952 also veel witter roetsen om ghinghen
 39953 daer na hietet britania van bruto Ende
 39954 daer na wast vanden duutschen diet be-
 39955 hielden englant ghehieten Soket bo-
 39956 uen in die letter A. van anglia. Ende
 39957 daer is een ander minre brytania op die
 39958 zee van aquitanien ghelegghen in wal-
 39959 schen lande twelc doe die bartoens tgro-
 39960 te bartaengen after lieten om die noe-
 39961 trofte der germanen ist noch also ghe-
 39962 hieten daer tgheslacht ende die naem
 39963 vanden bartoens noch duert. Ende al
 39964 ist dat dit brytania in veel dinghen loefs
 39965 waerdich is nochtans en mach die myn-
 39966 re den meerre brytannien niet ghelijc
 39967 werden ende daer om mochtet wel dat
 39968 **66** mynre brytanien ghehieten werden
 39969 want het en ghelijct hem niet inden ge-
 39970 tale vanden volc ende daer om en salt
 39971 den grote brytanien niet ghelijc werden
 39972 Dat xxix. capitel van boecia.
 39973 **67** BOecia die prouinci holladis is een
 39974 deelkijn in grieken als ysidorus
 39975 seyt libro xv. Ende is eerst also genoemt
 39976 van bos dat is na den osse Ende om de-
 39977 ser saken wyl doe cathinus agenors soen
 39978 sijn suster europam socht van den ghebode
 39979 sijns vaders die van iupiter ghenomen
 39980 was ende gheroeft Ende doe hyse niet
 39981 vinden en const ontsach hy hem sijns va-
 39982 ders toren Ende hy vestichde in sinen
 39983 moedt dat hy in ellenden ghinc ende doe
 39984 hy mit gheual die voetstapen eens os-
 39985 sen volghede daer vant hi die stede daer

39986 sijn suster lach. Ende daer om hyet hy
 39987 die stede mit des ossen naem boecia daer
 39988 hy thebas tymmerde daer sy wylneer
 39989 grote striden wonnen ende daer appolo
 39990 ende hercules gheboren sijn dat is dat
 39991 meerre deel thebanus Ende dat selue
 39992 is eunoma ghehieten van enen fonteyn
 39993 die daer wylneer appolijn consacreert
 39994 was als ysidorus seit libro xv. in deser eer-
 39995 den is eenrehande verwoede stede als
 39996 wanneer daer yemant af drinct so wordt
 39997 hy also heet dat hy verwoeden wyl van
 39998 groten lusten des hylics als die selue
 39999 seyt libro xiiij. int capitel vanden wateren
 40000 soke bouen vanden fonteynen
 40001 Dat xxx. capitel van bemen.
 40002 **68** BOemia dat is een deel van mes-
 40003 sia ende is beem in duutsch ende
 40004 leyt oestwaert by germanien gheset in
 40005 europa ende is mit groten gheberch-
 40006 ten ende mit dicken bosschen ouer al om-
 40007 set van germanien van pannonien ende
 40008 van anderen lantscappen ende is ghe-
 40009 deylt ouermits den berghen bosschen
 40010 ende den ryuieren Ende tlant is seer vast
 40011 in veel steden van beem ouermits die
 40012 hoecheit der berghen. Ende heft oec
 40013 veel slechts velds ende anders pleyns
 40014 ende daer is goede lucht des hemels
 40015 ende heeft goet cleye in te planten wijngaer-
 40016 den ende ander bomen ende coren in te
 40017 sayen Ende is ryke van goude van zil-
 40018 uer van tynne ende van anderen metal-
 40019 len ende is vucht van fonteynen ende van
 40020 ryuieren want daer loept een seer edel
 40021 ryuier doer dat lant diemen albia hyet
 40022 die inden berghen vanden beemen wt
 40023 coemt Ende multa dies ghelijcs in loept
 40024 doer praghe die coninlike stat wt wes
 40025 gheberchten ouervloeyen die pijn bo-

40026 men ende die ander langhe bomen daer-
 40027 men masten of maect Ende daer is plan-
 40028 teyt van ghemeynen cruyden daer die
 40029 beesten of leuen ende ander medicinael
 40030 ⁶⁹cruden van menigherhande gheslachten
 40031 Ende daer sijn veel beren ende berinnen.
 40032 herten. gheyten. ende bucken
 40033 buffelen. ende ander menigherhande
 40034 ⁷⁰beesten Ende onder dese wrede beesten
 40035 is een hebbende die groetheyt van enen
 40036 osse dese beest is fel ende quaet | ende heeft
 40037 grote hoernen ende breed ende mitten
 40038 beyden so en bescermt sy hoer niet mar
 40039 sy heeft onder haer kinne een balschken ⁷¹
 40040 daer sy water in gadert ende al lopen-
 40041 de verwarmt sy dat water bitterliken
 40042 zeer welc water si op die iaghers of op
 40043 die honden werpt als sy haer te na by
 40044 comen. Ende so waer dat water raect
 40045 daer gaet haer wt | ende verbrant leli-
 40046 ken ende inder bemen tonghe wordt dat
 40047 dier hetten ghehyeten | dit lant wordt
 40048 omghanghen van oesten mit moriana
 40049 ende mit pannonia ende van noerdtoest
 40050 mit polen lant ende van zuden mit oest-
 40051 rijc ende van westen met beyeren mit ger-
 40052 manien ende mit mijssen al om begordt.
 40053 Dat xxxi. capitel van burguengen
 40054 ⁷²BVrguendia is een deel van walsch
 40055 lant | ende is een starck berchich
 40056 lant ende is oec vol van weyden ende in
 40057 veel steden zeer boschich ende is wel ghe-
 40058 watert mit alrehande wateren als mit
 40059 ryuieren mit fonteynen ende mit ande-
 40060 ren wateren | ende is tot menigher ste-
 40061 de onvruchtbaer ende zeer droghe daer
 40062 gheen water en is ende is byden ghe-
 40063 berchten sonderlinghen cout om des wyl
 40064 dattet daer also seer snuwet Ende daer
 40065 woent veel volcs byden gheberchten

40066 ende si crighen coppen ende hueuelen
 40067 onder die kinne ende opten rugghe om
 40068 des wil dat sy dat sneewater drincken
 40069 ende daer sijn veel beren ende berinnen
 40070 ende ander dieren.
 40071 Dat xxxij. capitel van capadocien
 40072 ⁷³CApadocia is een prouincie int meer-
 40073 re asya ende is ghelegghen int hoeft
 40074 van syrien Ende raect aen die oest zijde
 40075 armenien ende vanden westen dat min-
 40076 re asya ende van noerden tunturios cam-
 40077 pos die wilneer die amazones hadden
 40078 die zee timericum ende van zuden taurum
 40079 montem den welken onderleyt cilicia
 40080 ende asaceya totten schoet filicum die
 40081 siet teghen cypren Ende een water dat
 40082 albis hyet loepter doer die de conin-
 40083 ghin lyadra wilneer deyldede ⁷⁴ vanden
 40084 perssen dat is van dien lande datmen pers-
 40085 sen hiet als ysidorus seyt libro xv. ende
 40086 orosius libro i. dese hadden horen opganc
 40087 int eerste iaer van seth yaphets zoen
 40088 waer of datter noch een stat blijft bi hem
 40089 luden die morcha hiet als ysidorus seit libro ix.
 40090 ⁷⁵Dat xxxiiij. capitel van caldeen.
 40091 ⁷⁶CALdea is een groet lant ghelegghen
 40092 by eufrates daer een velt is daer
 40093 die ruesen vergaderden naden diluui-
 40094 en ende by den rade nemrochs timmer-
 40095 den sy den toren babel vanden welken
 40096 die stat die daer ghetimmert was baby-
 40097 lon hyet ende daer na alle tlant baby-
 40098 lonia alst bouen openbaert inder lette-
 40099 ren b. soeke daer van babylonia Mar
 40100 het is te segghen wat orosius seyde van
 40101 babylonia libro ij. dat die eerste coninc
 40102 byden assyrien dat is byden volc van as-
 40103 syria was ninus die een wijf had die ni-
 40104 nose miramis hiet ende was een conin-
 40105 ghin van alle asya maecte babylonien

40106 wijt ende breet die welc nemroch begon-
 40107 nen had ende maectese daer om dat sy
 40108 thoeft wesen soude van alle assyria Ende
 40109 dat rijc stont onghesceynt dusent ende
 40110 lxiiij. iaer al tot sardan die pallum den wel-
 40111 ken arbates die rechter was van meden
 40112 doot sloech Ende doe bestont dat rijc van
 40113 assyria te veruaren mar het verghinc al-
 40114 te mael doe babylonien verderft werdt
 40115 van cyrus ende van darius dat cume te
 40116 ghelouen was by menschen die starflic
 40117 sijn dattet gheschien soude moghen dat-
 40118 men alsulken starken stat wyngen soude
 40119 moghen ende verderft werden. Ende sy
 40120 was ghemaect mit gheliken tynnen inder
 40121 manieren van borghen viercant ende men
 40122 mach die groetheit der mueren ende die
 40123 starckheyt qualiken ghelouen want die
 40124 mueren hadden inder breyddden vijftich
 40125 cupitus ende si waren vierwaruen also
 40126 hoech Ende sijn omganc was van ccc.
 40127 stadien enden **77** van lxxx. Een stadie dat
 40128 is een tiendendeel van eenre milen die
 40129 muere was van ghecoecten teghelen
 40130 ouergoten ende mit tayen lijn verga-
 40131 dert Ende die grauen van buten scheen
 40132 zeer breet | in welken graue een water
 40133 omvloeyde aen tvuerhoeft vander mue-
 40134 ren waren hondert poerten Ende inden
 40135 ommeganc vander mueren waren wo-
 40136 ninghen daer men op ter weer mocht
 40137 gaen die al ghelijc ghemaect waren van
 40138 wonderliker groetheyt ende starcten ende
 40139 al wast so onmaten starck nochtans was
 40140 sy schier verwonnen ende gheuanghen
 40141 ende haestelic omghekeert want hi deyl-
 40142 de die ryuier in ccc. ende in lx. tro-
 40143 ghen of monden als vuer faxat dede
 40144 die ryuier gangas doe hy toernich was
 40145 teghen die ryuier daer om dat hy een

40146 van sinen ridders verdrenct hadde die
 40147 deylde den seluen ryuier in ccc. ende
 40148 in lx. delen want doe haer water on-
 40149 toghen was ende ghenomen doe was
 40150 die stadt haest ghewonnen als die sel-
 40151 ue Orosius seyt. Item in dat selue iaer
 40152 doe babylonien verderft werdt ende be-
 40153 gan te verderuen doe began rom ghe-
 40154 fundeert te werden waer of dat onder
 40155 een ouerdracht der tiden viel babylo-
 40156 nien ende romen stont op ende doe dat
 40157 rike int oesten eerst ghebrac doe began
 40158 dat rijc des westen te wassen
 40159 Dat xxxiiij. capitel van cedar.
 40160 **78** Cedar is een naem eens rijcs daer
 40161 die hyshmaheliten wonen die kin-
 40162 der waren des mans cedar die welcke
 40163 die oudste ende die eerste soen was hys-
 40164 mahels want hysmahel was abrahams
 40165 soen die hy by agar sijnre deernen had-
 40166 de die wt egypten was waer of dat sy
 40167 waerliken hyeten moghen agarem dan
 40168 sarracen al ist dat sy van enen vercreghe-
 40169 nen naem hem te vergheefs verbliden
 40170 gheboren te wesen van sarra als ysidor-
 40171 us seyt libro ix. dese en tymmeren gheen
 40172 husen mar sy lopen wt recht als wilde
 40173 lude ende wonen in tabernaculen ende
 40174 sy nemen haer vuedsel vanden rouen |
 40175 ende van dat sy vanghen moghen van
 40176 beesten Ende daer om was hysmahel
 40177 ghehyeten onager dat is een velt ezel
 40178 als die gloze seyt ouer genesy xvi. dit
 40179 sal een wilt mensch wesen et cetera Ende sy
 40180 sullen alle verwoetheit der beesten bo-
 40181 uen gaen ende die goedertieren sullen
 40182 van hem vertreden ende verderft wer-
 40183 den want als methodius seyt. Het sal
 40184 noch eens toecomende wesen dat sy te
 40185 gader vergadert wt comen sullen van-

40186 der wildernissen ende sullen winnen ende be-
 40187 houden alle die werelt bi acht weken der
 40188 iaren ende haer wech sal wech heiten der
 40189 engicheit want si sullen die steden ende die
 40190 rijcken verkeren ende om werpen Ende si sul-
 40191 len die priesters doot slaen inden heiligen⁷⁹
 40192 steden ende sy sullen daer mitten wiuen sla-
 40193 pen ende si sullen vten heilighen vaten drinc-
 40194 ken ende si sullen haer beesten binden totten gra-
 40195 uen der heilighen Ende dit sal wesen om
 40196 die loesheit der kersten menschen die dan
 40197 ⁸⁰wesen sullen Item dese ende veel ander
 40198 vertelt hy dat die ghene die woenen int
 40199 lant van cedar ende die hymaheliten inder
 40200 werelt bedriuen sullen
 40201 Dat xxxv. capitel van cancia
 40202 ⁸¹CAncia is een prouincie in englant
 40203 dat ghelegen is bi der zee van britanni-
 40204 en wes hoofstat was cantuaria Het is
 40205 een goet coern lant ende boschich Ende wel
 40206 ghewatert mit fonteynen ende mit ryuiren
 40207 ende heeft goede edele hauenen vander zee
 40208 ⁸²ende is rijck ende daer is goede lucht
 40209 Dat xxxvi. capitel van castrabia
 40210 ⁸³CAstrabia is een prouincie in spaen-
 40211 gen die moet van desen volc is quaet ende
 40212 fel op sijn stelen ende op rouen Ende het is al-
 40213 toes bereit veel slaghe te liden als ysidorus
 40214 seit libro ix. deser prouincien is na by celci-
 40215 bria ende is also gheheiten vanden walschen
 40216 celticis ende yberis
 40217 Dat xxxvij. capitel van chananea
 40218 ⁸⁴CHananea is een lant in syria welc
 40219 lant van chanaans zoenen die chams zoen
 40220 was beseten was na der diluuien Ende
 40221 van hem waren x. nacen dat sijn lantscap-
 40222 pen of gebuerten als ysidorus seit libro ix. van-
 40223 den welken waren vij. nacen van chana-
 40224 ans zade inden welken die maledictie van
 40225 cham was also meer erflic ghewortelt

40226 Ende daer om waren si af ghewischt van-
 40227 den kinderen van ysrahel ouermits den
 40228 gebode goods ende hoer termijne waren
 40229 van hem luden becommert ysidorus libro ix.
 40230 Dat xxxvij. capitel van campania
 40231 ⁸⁵CAmpania is een prouincie in ytalien
 40232 ende is ghelegghen tusschen tlant van romen
 40233 ende poelgen wes hoofstat wilneer capua
 40234 was ende was verderft van siluio den co-
 40235 ninc van albanen Ende thoeft vanden ste-
 40236 den van campanien is in drien groten ste-
 40237 den ghedeilt als in romen kartagen nom-
 40238 tata van welken die prouincie van ytalien
 40239 onderwijlen campanien genoemt was
 40240 Ende daer sijn veel ander vermaerder steden
 40241 die rijc ende vol volcs sijn die al totter
 40242 prouincien van campanien behoeren als
 40243 napels ende pulchrios daer virgilius ba-
 40244 den sijn die men in eren hielt Het is een
 40245 goet lant van wijn ende van coerne ende van olien
 40246 Ende daer wassen menigerhande vruch-
 40247 ten Ende daer is noch een ander campa-
 40248 nien in crisaluina gallie senonensis pro-
 40249 uincia wes hoeft is die stat van creten
 40250 Dat xxxix. capitel van canda⁸⁶
 40251 CAnda⁸⁷ heit eenrehande eylant ende
 40252 is int beghin enge ende daer na wordtet
 40253 vast breder wes inganc zwaer is ende arbeide-
 40254 lic alst openbaert in actibus apostolorum xxvij.
 40255 dit eylant is tusschen syriam ende ytalien
 40256 Dat xl. capitel van cylicia
 40257 ⁸⁸Cllicia is een prouincie vanden minren
 40258 asia dese heeft vanden oesten luceam ende
 40259 vanden zuyden mare siculam ende vanden westen
 40260 ende vanden noerden heuet die lasten des ber-
 40261 chs taurus dese prouincie werdt gesceiden
 40262 vanden water tingnis ende heeft een edel
 40263 stat binnen die men tharsis heit daer pau-
 40264 lus af was ende chorinthus sijn poerte of
 40265 stedeken daer veel fijns saffraens wast

40266 ende is van alte goeden roeke ende scoen-
 40267 re van verwen dan gout als ysidorus seit
 40268 int vijftiende boeke
 40269 Dat xli. capitel van cypers
 40270 Cypros is een eylan⁸⁹ ende also gehei-
 40271 ten vander stat cipers die in dat eylant
 40272 leit. Men vijnter dit coper ende men seit
 40273 dattet daer eerst ghevonden was Ende
 40274 het is een lant vol wijns die bouen ma-
 40275 ten sterck is inden smake ende in sinen werc-
 40276 ken Ende heeft veel edelre steden onder die
 40277 welke nicasia die ouerste is ende flant is
 40278 al omme mitter zee besloten maer binnen
 40279 ist al vol van bosschen van weiden van
 40280 velden van wijngaerden ende van coern
 40281 Ende is wel ghewatert mit fonteynen en-
 40282 de mit anderen wateren Ende is vol rijc-
 40283 heiden ende vol weelden maer dat eylant
 40284 wordt dicwijl inder scriften chetijn ghe-
 40285 heiten als ysidorus seit libro ix. ende is alsoe
 40286 ghenoeemt van enen soen ionam aaphets
 40287 neue als yndedorus⁹⁰ seit libro i. dat eylant van
 40288 cypers wordt ghegordt mitter zee sy-
 40289 rico vanden westen Ende mitter zee panphi-
 40290 lico an die noordt zijde ende mitter zee ci-
 40291 licio van oesten Ende van zuden mitter zee
 40292 phenicis wes spacij in die lengde houdt
 40293 hondert ende lxxv. mijlen ende xxv. passen
 40294 ende is breet hondert mijlen ende xxv. ende
 40295 hondert ende xxv. passen ghy sult weten
 40296 dat dit ghetal niet recht int boeke staet
 40297 ende daer om en houdt v op dit getal
 40298 niet
 40299 Dat xliij. capitel van creten
 40300 ⁹¹CReta is een eylant in griecken Ende
 40301 is seer lanc in sinen opganc ende in sinen
 40302 nederganc ende had wilneer goede ede-
 40303 le steden in want si was cetupolijs ghe-
 40304 heiten Ende was eerst een eylant dat veel
 40305 ryuiren wapenen ende gescuts plach te

40306 hebben Ende si gaf den letteren eerst de
 40307 cracht ende gaf den letteren hoer rechten
 40308 Ende leerde eerst hoe dat men te peerde
 40309 soude wesen Ende die leringe vander mu-
 40310 siken was vanden ydeen daer eerst ghe-
 40311 vonden ende al oefenende werdt die lerin-
 40312 ghe breder Ende heeft gheyten ende ander
 40313 beesten gadinge ende heef⁹² luttel herten
 40314 ande daer en comen nemmermeer scadelij-
 40315 ke beesten als sijn woluen vossen ende deser
 40316 ghelijc Ende daer en is gheen serpent
 40317 daer en is gheen nacht vle Ende waert dat
 40318 si daer van anderswaert quamen si sou-
 40319 den vluchs steruen daer wassen goede
 40320 wijnen ende veel bomen ende goede medi-
 40321 cinael cruden als dyptannus ende alinoas
 40322 ende ander crude ende daer sijn dierbare ge-
 40323 steynte ende daer wast oeck een steen die
 40324 dattilus heit als ysidorus seit libro xv. Ende
 40325 al ist dattet vanden meesten deel der venijn-
 40326 der dieren vri is nochtans sijn daer som-
 40327 mighe venijnde spinnen die men spalan-
 40328 gas heit alle dese dinghen seit plinius
 40329 oec libro iijij. Item orosius vanden seluen ey-
 40330 lande Creta dit eylant vanden oesten wor-
 40331 det gheeyndt inder zee carpacius ende
 40332 van westen ende van noorden inder zee cir-
 40333 cico Ende van zuden inder zee libico die welc
 40334 si adriaticum | heiten ende heeft int lange hon-
 40335 dert dnsent⁹³ ende lxxxvij. dusent passen en-
 40336 de inder breiden vijchtich dusent doeke
 40337 vanden maecsel des huses de tali in cre-
 40338 ta ysidorus libro iij. int capittel vanden steden
 40339 Dat xliij. capitel vant eylant van cyclades
 40340 ⁹⁴Cyclades insule dat sijn eylanden als
 40341 ysidorus seit libro xv. ende waren wilneer
 40342 gryeken die grieken heiten die warelt cy-
 40343 clum Ende sommighe segghen dat si daer om ci-
 40344 clades heiten om dat si al om mit dvnen
 40345 belegghen sijn dese eylande sijn in die zee

40346 helles ende sijn ghelegghen tusschen die
 40347 zee egrum ende die zee maleum ende
 40348 sy werden om gheuaghende ende om
 40349 gegordt mit der zee in iudea ende daer
 40350 isser viertien inden ghetale reykende.
 40351 van noorden int zuyden. Ende sy heb-
 40352 ben vijftich dusent passen van noorden
 40353 int zuyden ende vijftich dusent van oes-
 40354 ten int westen als ysidorus seyt. Ende
 40355 orosius seyt twe hondert dusent die eer-
 40356 ste onder dese eylanden als orosius seit
 40357 is vanden oesten rotundus vanden noor-
 40358 den tenedo vanden zuyden capacidos
 40359 van westen ryceros. Ende int oesten wer-
 40360 den sy gheeyndt inden oueren ende can-
 40361 ten van asya ende van westen vander
 40362 zee ycario ende van noorden vander zee
 40363 egeo ende van zuyden vander zee capharno
 40364 Dat xliij. capitel vant eylaet⁹⁵ van chocha
 40365 ⁹⁶COcha of coches ende is een ey-
 40366 lant ende leyt aen die prouincien
 40367 van arcica daer ypocras die medicus
 40368 woende ende in desen eylande maect-
 40369 men eerste wollen laeken als die selue
 40370 seyt ende daer werden goede paerden
 40371 ghevuedt daer salomon van oudts gro-
 40372 te ghenuechten in hadde als gheseyt
 40373 wordt iij. regum daer gheseyt werdt
 40374 van cocha brachtmen die paerden
 40375 Dat xlv. capitel vant eylant van corsica
 40376 ⁹⁷COrsica dat is een eylant mit veel
 40377 prouincien ende is hoeckich in-
 40378 den lichaem Ende heeft vanden oesten
 40379 tyrrenicum mare ende die haeuen der
 40380 stede van romen ende van zuyden sar-
 40381 diam ende van westen bellicores ende
 40382 van noorden ligusticum synum ende hou-
 40383 det int langhe hondert ende een ende
 40384 tsestich dusent passen Ende inder brey-
 40385 den sestien duysent passen

40386 Dat xlvi. capitel van dalmacia
 40387 ⁹⁸DAlmacia dat is een prouincie van
 40388 grieken nae der ouder⁹⁹ deylinghe
 40389 des landts totter groeter stadt der zel-
 40390 uer prouincien die delum ghenoeemt is
 40391 dese prouincie heeft aen die oest zijde
 40392 macedonyen ende aen die noordt zijde
 40393 heeftse messyam Ende aen die west zij-
 40394 de hystrien Ende int zuyden eyndet si
 40395 inden scoet adriatico als ysidorus seyt
 40396 in sijn vijftiende boeck Ende orosius¹⁰⁰ seit
 40397 oec dat selue Tvolck van dien lande is
 40398 seer starck ende can roeuen Ende daer
 40399 sijn altyt veel roeuers van hem luyden
 40400 op die zee
 40401 Dat xlvij. capitel vant eylant van deenmerken
 40402 ¹⁰¹DAcia is een lant in europen Ende
 40403 was eerst becommert als men seyt
 40404 vanden griexscen denen Ende is onder-
 40405 deylt mit veel eylanden ende prouinci-
 40406 en ende vluchs mit germanien rueren-
 40407 de wes volck wilneer wreet was ende
 40408 plach alte gheern te vechten ende te kyuen
 40409 waer af dat si britannien ende menighen
 40410 eylanden bouen ghinghen nochtans seit
 40411 ysidorus libro ix. dat die denen der gothen
 40412 sober sijn ende sijn vanden gheslachte
 40413 der gothen ghecomen Ende het is te we-
 40414 ten soe waer af dat si ghecomen sijn int
 40415 eerst dat is zeker dattet al vol volcs is
 40416 Ende van schoenre gedaenten mit scoe-
 40417 nen cransen Ende sy sijn int ghemeyn
 40418 scoen ende eersaem van aensicht Ende
 40419 al ist dat si quaet sijn teghen horen vian-
 40420 den nochtans sijn sy goedertieren tegen
 40421 die onnoeselen
 40422 Dat xlvij. capitel vant eylant van delos
 40423 ¹⁰²DElos is een eylant in grieken en-
 40424 de leit midzen inden eylanden van
 40425 cyclades Ende is daer om also ghehie-

40426 ten om des wille dat naeder diluuien
 40427 die nacht verduystert was menige maent
 40428 ende dat eylant was verlicht vanden ra-
 40429 dien der sonnen eer enich vanden an-
 40430 deren landen. Ende wanttet eerst open-
 40431 baert was daer om is hem desen naem
 40432 delos ghegheuen nv segghen die grie-
 40433 ken openbaerlick delon ende men hey-
 40434 tet oeck ortigia daer om dat men daer
 40435 die vogelen coturnices sach die welke
 40436 die grieken ortigias heiten als ysidorus
 40437 seit dat delos is een naem vanden enen
 40438 eylande ende van eenre stadt
 40439 Dat xlix. capitel vant lant van dothan
 40440 **103**DOthan is een lant in ethiopian an
 40441 twest eynde der werelt als ysidoro-
 40442 rus seit in sijn negende boeck ende is vol
 40443 van elephanten ende van yuorien been
 40444 als die gloze seit ouer genesy xvij.
 40445 Dat l. capitel vant eylant van europen
 40446 **104**Europa dat is dat derde deel van-
 40447 der werelt ende is alsoe genoemt
 40448 van europa die dochter was agenors
 40449 des conings van lybien die welc iupiter
 40450 greep van affrica ende voerdese tot eu-
 40451 ropen Ende hiet een groete deel dies
 40452 lands nae horen naem als dat dorden-
 40453 deel vander werelt als ysidorus seyt libro
 40454 xv. van europen scrijft Orosius seggen-
 40455 de die landen van europen ende tvolck
 40456 beghinnen vanden berghen die men rij-
 40457 phey heyt ende vanden broeken motho-
 40458 dy die welke vanden oesten neder gaen-
 40459 de sijn totten westen by den ouer der noer-
 40460 deliker groter zee al tot walsch lant ende
 40461 totten rijen toe twelck ter groeter zee-
 40462 waert is daer nae tottor **105** danouwen toe
 40463 die men hystrum heit die welc is vanden
 40464 zuyden gaende ten oesten waert ende wor-
 40465 det inder zee ghenomen Item ysidoro-

40466 rus seit libro **106** xv. europa beghint vanden
 40467 ryuier chanay nedergaende totten wes-
 40468 ten bi der noordeliker zee totten eyn-
 40469 de van spaengen wes oestelic dele en-
 40470 de zuydelic deel vander zee ponto op
 40471 clymt ende wordt alte mael versament
 40472 mitter groter zee ende vordt **107** gheeyndt
 40473 in die eylanden van gades Item dat eer-
 40474 ste lant van europen is dat neder sicia
 40475 twelck beghinnende is vanden broeken
 40476 meothedy tusschen die danouwe ende
 40477 die noordelike zee ende gaet voert tot
 40478 germanien als ysidorus seit libro xv. Ende
 40479 dit lant om dat barbersche volc so wor-
 40480 det specialiken barbarien ghenoeemt En-
 40481 de des volcs is altemael liij. onder
 40482 die welke dat eerst aelmangen is twelc
 40483 strict totten broeken van meothedi daer
 40484 nae sijn die gothen daer nae dacia daer
 40485 nae germania daer nae gallia ende dat
 40486 eylant van britanien ende orcades en-
 40487 de veel eylanden te lesten dat minste spaen-
 40488 gen in wes eynden gheeyndt wordt eu-
 40489 ropa aen die nederste sijde Ende aen die
 40490 ouerste zijde ten zuyden waert heeft eu-
 40491 ropa veel groeter landen als pannoni-
 40492 am messyam crachiam greciam mit ho-
 40493 ren eynden Ende ytalien mit sinen ey-
 40494 landen ende al ist dat dit lant minre is
 40495 dan asia nochtans ist hem ghelijc van volc
 40496 want het is veel volcs heeft in **108** Ende het is
 40497 meerre ende stercker volc als plynus seit
 40498 ende si sijn koeure van moede ende sijn scoenre
 40499 van formen ende van aensichte dan die landen
 40500 van affrica Ende dat coemt daer bi want asia
 40501 ende affrica sijn alte hete landen ende die sonne
 40502 verteert hem. die humoren vten liue ende verbrant
 40503 hem die aensichten ende maectse zwart Ende die
 40504 geesten des lichaems wazemen wt totten
 40505 zweet gateren waer by dat hem haer

40506 craften ontgaen ende oec die moet Maer
 40507 dat is contrari inden ghenen die noord-
 40508 waert wonen want dier lude zweet ga-
 40509 teren werden gesloten vander coutheit die
 40510 van buten coemt ende daer om werden
 40511 daer veel humoren in dier lude lichaem
 40512 ghewonnen. Ende daer om werden si gro-
 40513 uer van lichaem ende die coutheit is moeder
 40514 der witheit int vterste vander huut en-
 40515 de maect wit aensichten ende clae velle
 40516 Ende tlant van asya twelc eerst int oesten
 40517 houdet is middel tusschen europam en-
 40518 de affricam als plinius seit
 40519 Dat li. capitel van eiulath
 40520 **109** Elulath is een prouincie int ouer-
 40521 ste indien beginnende van oesten ende mit
 40522 enen langen treck der landen hem strec-
 40523 kende ten noerden waert doer dit lant
 40524 loept een riuier die ganges heit welck
 40525 riuier oec phison gheuoemt werdt in ge-
 40526 neseos boeke daer plinius veel prijzes
 40527 ende duechden af seit libro vi. capitulo xx. daer hy
 40528 seit dat ganges in haer ontfangt menich
 40529 stranc van anderen wateren die men va-
 40530 ren mach als ydaspen cantabriam hyso-
 40531 pin ende veel ander noch en is nemmermeer
 40532 breder dan vijftih **110** stadien noch dieper
 40533 noch hogher dan xv. passen dese riuier
 40534 loept om tlant van eiulath dat ouervloyt
 40535 van goude ende van goeder specien als be-
 40536 dellium ende costelike gesteynten als onich-
 40537 inus carbunculus ende deser ghelijck als
 40538 die selue seit ende die gloze ouer genesi
 40539 In desen lande sijn veel zidel conincrijken
 40540 of lantscappen inden welken alte veel
 40541 elephanten sijn
 40542 Dat lij. capitel van ethiopen
 40543 **111** Ethiophia dat is der moren lant in-
 40544 den welken alte groten hetten is want die
 40545 son schijnt eyndelinghe op dat volc ende

40546 daer om ist alsoe zwart als ysidorus seit
 40547 Want soe wat leyt onder die zuydelike
 40548 harre der sonnen is pleyn ende ten wes-
 40549 ten waert ist berchich ende ten midwe-
 40550 ghen zandich ende ten oesten waert ist
 40551 woest wes ghelegghenheit vanden wes-
 40552 ten des berchs athlas ten oesten waert
 40553 wordt ghestreckt tot inden eynden van
 40554 egypten ende wordt ghesloten vanden
 40555 **112** zuyden mitten riuier sycia ende van
 40556 noorden mitten riuier nylus Ende heeft
 40557 veel volcks mit mennigherhande aen-
 40558 sichten ende monstuoos dat is wonder-
 40559 lick ende vreselick van ghedaenten en-
 40560 de is vol wreder beesten ende serpen-
 40561 ten Ende daer sijn dese eenhoernen ende
 40562 cameleon ende basyliscus ende groete
 40563 draeken wt welcker herssen men coste-
 40564 like ghesteynten trecket als iacinctus
 40565 crysoprassus. topasius. ende ander gem-
 40566 men veel worden daer inden lande ge-
 40567 vonden. Ende daer werdt caneel ver-
 40568 gadert Item het sijn twee ethiophyen
 40569 dat een is by den opganck der sonnen
 40570 ende dat ander is in mauritania by den
 40571 onderganck der sonnen ende dat is his-
 40572 panyen naest | daer nae numedia daer
 40573 nae den prouincien van kartaengen ende
 40574 daer nae is yeculia ende te lesten tegen
 40575 den lope der sonnen int zuyden is ethi-
 40576 opya dat verbrant is vanden welken
 40577 men seyt dat sy voet teghen voet gaen
 40578 eens anders landts dit segghen die fa-
 40579 bulen seyt ysidorus libro xv. wes woerden
 40580 hier bouen in ghebracht sijn Item die sel-
 40581 ue seyt libro ix. Ethiopes dat sijn die mo-
 40582 ren dat die van thus gheseyt sijn dat ia-
 40583 nus zoen was Ende dat si van dien hoer
 40584 beghin ende horen naem eerst af hebben
 40585 Item dese quamen wilneer op van nylus

40586 den riuer van ijndien bi egipten tusschen nylus
 40587 ende die zee int zuyden al vast bider sonnen van-
 40588 den welken des volcs veel is als espe-
 40589 ri ende van westen waert garomanti ende
 40590 tragodite ende veel ander vanden welken
 40591 plynius vertelt libro ij. capitulo x. Item die mo-
 40592 ren hebben den naem nae enen zwarte
 40593 ryuier welc ryuier is vander seluer natue-
 40594 ren dat nylus is In desen woesten lande
 40595 wonen alte wonderlike luden want som-
 40596 mighe aenscouwen die op gaende sonne
 40597 ende die nedergaende sonne mit wreder ma-
 40598 ledictien want si vermaledien die sonne
 40599 al den dach om des wil dat si also heet
 40600 op hem schijnt Sommige ander als die
 40601 tragoditen maken holen daer si in wonen
 40602 Ende si eten serpentes ende al datmen eten
 40603 mach die welck gheen rechte stemme en
 40604 hebben maer eenrehande knersinghe
 40605 Sommighe ander sijn die mitten beesten leuen
 40606 ende wonen sonder ewe mitten wiuen ende die
 40607 heiten garromantes Sommighe ander gaen
 40608 **113**al naect ende dese en doen niet ende dese
 40609 heiten graphasantes Sommighe ander
 40610 **114**die men blemi heit die welke men seit
 40611 dat si gheen hoefde en hebben maer haer
 40612 mont ende haer oghen staen inder borst Som-
 40613 mighe isser die men satyri heit die wel-
 40614 ke alleen menschlike figuren hebben mar
 40615 na der zeeden te spreken so sijn si te mael
 40616 onmenscelic In ethiopian sijn noch me-
 40617 nighe wonderlicheiden als die selue seit
 40618 libro xvi. capitulo xxxvi. Het sijn veel ethiopes
 40619 biden welken alle die beesten vieruoer-
 40620 tich gheboren werden sonder oeren ende
 40621 oec elephanten Het sijn sommighe ander
 40622 die enen hont voer enen coninc hebben
 40623 Het sijn sommighe anderen die oghen int
 40624 **115**voer hoeft hebben oft sij drie hoeft of
 40625 vier hoeft waren niet dattet also inder

40626 naturen is maer dat wordt also ghevi-
 40627 siert om des wil dat si altoes schietende
 40628 sijn Sommige lude sijn daer die lewen ende
 40629 pantheren iaghen ende vanghen ende eten-
 40630 se der welker coninc maer een oghe int
 40631 voer hoeft en heuet Ende dat ander volc
 40632 van ethiopian leeft alleen van sprenger-
 40633 kens die int gras springhen of int hoy
 40634 die mit soute ende mit roke hardt ghe-
 40635 maect sijn Ende dese en leuen bouen xl.
 40636 iaren niet
 40637 Dat liij. capitel van egipten
 40638 **116**Egipten of egipcia dit lant is versa-
 40639 ment van oesten des lants van syrien on-
 40640 der die rode zee ende heeft van westen
 40641 libyen ende van noerden die grote zee Ende
 40642 van zuden gaet si binnen en wech strec-
 40643 kende hoer totten moren als ysidorus seit
 40644 libro xv. Het is een lant daert niet en ne-
 40645 uelt noch en reghent ende die ryuier ny-
 40646 lus maket slechts nat ende loepter al omme
 40647 ende ouermits des ryuiers oueruloyn-
 40648 ge wordt dat lant vruchtbaer ende drach-
 40649 tich want het draecht sonderlinghe veel
 40650 coerns ende alles anders goedts heuet
 40651 planteyt also dattet alle die werlt bi na
 40652 vervult van cruden ende van specien ende
 40653 van anderen costeliken dinghen Ende dat
 40654 eynde van egipten is canopia Hier toe
 40655 heuet ysidorus gheseit libro xv. dit lant
 40656 heeft veel prouincien aen die een zyde
 40657 ende aen die ander zeer vermaerde ste-
 40658 den als is memphis die ghetymmert
 40659 is van epapho iupiters soen ende chop-
 40660 nes die hoefstat van egipten Elyopole-
 40661 os Ende alexandrien ende veel ander
 40662 steden als ysidorus seyt libro xvi. Item
 40663 orosius seyt dat egipten twyerhande
 40664 is als thoghe ende tleghe dat van oesten
 40665 langhes ghestrect wordt ende aen die

40666 noerdt zijde heuet den schote van ara-
 40667 byen. ende van zuden die grote zee want
 40668 vanden westen vten leechsten egipten be-
 40669 ghinnet ende wordt gheeyndt ten oesten in
 40670 die rode zee ende houdt xxiiij. naciën Ende
 40671 heeft veel wildernissen inden welken veel
 40672 wonderlicheiden sijn want daer sijn pardi
 40673 tygrides. satyri. basiliken. vresiliken slan-
 40674 ghen ende serpentes want inden eynden
 40675 van egipten by ethiopiën byden berch ty-
 40676 gris daer men meent dattet hoeft vander
 40677 ryuier nylus is die egipten verbi loept
 40678 is eenrehande wilde beest die men ca-
 40679 cocephas hyet | welke beest cleyn van
 40680 lichaem is ende traech van leden ende
 40681 heuet thoefst zeer zwaer waer om dat-
 40682 tet sijn hoeft altoes op die aerde drae-
 40683 ghet twelc een salicheit der sterfeliker
 40684 natueren is want het is also vol venijns
 40685 ende felheden ten eersten dattet enen aensiet
 40686 soe is die mensche of een ander dier doot
 40687 sonder enighe boete ghelijc als die basilis-
 40688 ke als plinius seyt libro viij. capitulo xxij. in egip-
 40689 ten sijn sonderlinghen veel cocodrillen ende
 40690 ypoterhomi ende ryuier peerde ende sy sijn
 40691 meest biden ryuier van nylus
 40692 Dat liij. capitel van. ellades
 40693 **117**ELLas hellades is een prouincie in
 40694 grieken in europa van desen ellas is
 40695 twier hande prouincie als boecia ende po-
 40696 loponensis ende van boecia is bouen gheseyt
 40697 ende vander ander salmen na segghen Onder
 40698 dit ellas leyt die zee elleis | daer veel
 40699 wonderlicheyden sijn als plinius seyt libro vi.
 40700 capitulo iij. daer by wonen lude die slechts mit
 40701 horen aentasten ghenesen si beten of steken
 40702 van serpentes ende si halent venijn mitter hant
 40703 wt ende varro seyt dat daer lude wonen die
 40704 sulke steecten ghenesen mit horen spekel
 40705 ende veel ander wonderen sijn daer int lant bi

40706 helles dat een stranc vander zee is daer
 40707 xerses die coninc een brugghe maecte.
 40708 Dat lv. capitel van eola
 40709 **118**EOla is een eylant van cycilien ende
 40710 is also ghenoomt van eolo ypaten
 40711 soen die welken die poeten visierden een
 40712 coninc te wesen vanden winden als ver-
 40713 ro seyt ende oec ysidorus dat die onwi-
 40714 se meynden dat hy die winden op hielt
 40715 als hy woude Item het ix. eylanden van
 40716 eola vanden seluen ghenoomt die men
 40717 **119**vulcane noemt daer om dat in hem vier
 40718 barnt alst doet inden berch van ethna als
 40719 die selue seyt ende die ix. eylanden sijn elc
 40720 mit horen properen naem ghenoomt van-
 40721 den welken die eerste lipsera hyet die an-
 40722 der gera ende si sijn also ghenoomt van dien
 40723 hoghen berghen | die derde hiet strolegi
 40724 die vierde dedi ende also vanden an-
 40725 deren.
 40726 Dat lvi. capitel van vranckenlant
 40727 **120**FRanconia is een prouincie van ger-
 40728 manien in europa vanden vranken di-
 40729 es lands also ghenoomt wes hoeftstat
 40730 arffoert gheheten is Ende heeft aen
 40731 die oest zide doringhen ende zassen van
 40732 zuyden die tonov ende beyeren van westen
 40733 zwauen ende elsateren | ende van noerden
 40734 **121**den rijen ende die steden wes hoeftstat
 40735 is mens op den rijen gheleghen. Ende
 40736 is een fijn lant drachtich van coern ende
 40737 van wijn ende scoen van bosschen ende is
 40738 wael gheuesticht van sloten ende van ber-
 40739 ghen ende vol van volke.
 40740 Dat lvij. capitel van vrankerike.
 40741 **122**FRancia dat is vrancrijc van oesten
 40742 heuet den rijen ende germanien van
 40743 zuytoest die clippen van zuyden die pro-
 40744 uincie van narboen ende van circio die
 40745 zee van bertaengen | ende van noerden

40746 englant dit lant heeft een goet cleye en-
 40747 de vruchtbaer van bomen van wijngaer-
 40748 den van vruchten ende heeft edel fon-
 40749 teynen ende ryuieren Ende heeft goe-
 40750 de stenen mede te tymmeren Ende heeft
 40751 een wittachtighe stenighe aerde daer
 40752 goet moerter of te maken is als hy ghe-
 40753 brant is ende mit water ghemengt so ist
 40754 goet cement daer men wanden ende timme-
 40755 ringhe mede maect ende dit morter wordt
 40756 also hardt als een steen Ende al ist dat vranc-
 40757 rijc menige frissche stat heeft nochtans
 40758 houdt parijs die principaetscap onder
 40759 alle die ander steden want ghelikerwijs
 40760 dat atenen alle grieken verlichtede inder
 40761 consten also heeft parijs verheuen ende ver-
 40762 licht alle europen dat is lombardien
 40763 duutsch lant englant spaengen ende vrancrijc
 40764 mit horen consten Ende daer vergaderense van
 40765 al kerstenheyte die clerken ende die meisters
 40766 ende daer werden sy geleert in alre sedich-
 40767 eit ende in allen consten ende regeertse mit gro-
 40768 ten vreden Ende is rike ende een machtige stat
 40769 van goede van volc ende heeft ghaern rust
 40770 ende vrede | ende daer is goede lucht voer
 40771 den studenten ende goede ryuieren ende luste-
 40772 like velden den clerken gaen te spaceren
 40773 Ende daer sijn bequaem woninghen ende
 40774 daer is ghenuech teten ende te drinc-¹²³
 40775 van allen dinghen
 40776 Dat lvij. capitel van vlaenderen
 40777 ¹²⁴Flandria dat is een prouincia van py-
 40778 caerdien by den cante vander zee
 40779 gheleghen ende heeft germanien aen
 40780 die oest syde englant aen die noertzijde
 40781 ende aen twest die walssche zee ende aen
 40782 die zuut zijde vracrijc¹²⁵ ende burgoendyen
 40783 Ende al ist dat dese prouinci cleyn is van
 40784 lande nochtans is sy vol goeds ghe-
 40785 goten ende heeft veel goeder beemden

40786 ende is vol van quicke ende van beesten
 40787 ende heeft goede hauenen mit veel poer-
 40788 ten ende die scelt loepter doer. Tvolc
 40789 inden lande is schoen ende starck ende
 40790 der¹²⁶ wel vechten ende het is rike van alre
 40791 comenscap. Ende is eersaem ende schoen van
 40792 aensicht mit goedertierenre begheerten
 40793 hoefsch van spreken Ende is wel ghecleedt
 40794 ende is vredsaeem teghen haer huus ghe-
 40795 sin ende teghen die lude van buten harde fel
 40796 Ende sy connen daer wel mitter wollen om
 40797 gaen ende daer goede lakenen of maken ende
 40798 seynden die lakenen voert in menighen lan-
 40799 den te water ende te lande. Ende het is een
 40800 effen pleyn lant daer goet coern wasset
 40801 ende heeft veel bomen maer niet veel bos-
 40802 schen maer et heeft sommige broeken daer
 40803 men goede eerde wt graeft daer men
 40804 torf of maect ende goet vier beter dan van
 40805 ¹²⁷houten maer et maeket vuylre asschen ende
 40806 ende et ruuct qualiker dan thout
 40807 Dat lix. capitel van fenicia
 40808 ¹²⁸Fenicis prouincia dat is een prouin-
 40809 cie van fenix ende is van fenix die ca-
 40810 thimis broeder was ghenoeemt ende is een
 40811 prouinci daermen dat serpent tyrus vint als
 40812 ysidorus seit libro xv. et ix. dese prouincie he-
 40813 eft an die oest zijde arbien¹²⁹ ende an die zuit
 40814 zijde die roede zee ende an die west zijde
 40815 die zee die men mediterrameum hiet ende
 40816 an die noort zijde den berch libanum waer
 40817 bi dattet lant fijn is ende die bomen sijn van
 40818 vordel ende is vol coerns ende vol vruchten
 40819 ende is vol van melc van olien ende van
 40820 hoenich Tlant is berchich ende veldich
 40821 ende is wel gewatert mit ryuieren ende
 40822 mit fonteynen In wes gheberchten men
 40823 metallen graeft van menigherhande
 40824 gheslachten
 40825 Dat lx. capitel van frigien

40826 ¹³⁰FRigia is een prouincie vanden myn-
 40827 ren asya also ghenoeemt van fri-
 40828 gia der conincliker dochter van europa
 40829 ende is galacien by ten noerden waert
 40830 ende littouwen ten zuden waert ende
 40831 int oesten hanghet aen liddia Item ysi-
 40832 dorus seyt libro xv. datter twe frigia sijn
 40833 als die meerre die smirnam heeft ende die
 40834 minre die hylum litioniam heeft die welc
 40835 die ryuier hernix sceydt van frigia als
 40836 die selue seyt. Ende is frigica ¹³¹ dardanica
 40837 ghenoeemt van dardanius die een ridder
 40838 was van grieken mit tracius sinen brue-
 40839 der ende behielt frigiam ende hy al daer reg-
 40840 nerende noemde frigiam dardanicam na
 40841 sinen name Ende tracius becommerde tra-
 40842 chien als ysidorus seyt libro xi.
 40843 Dat lxi. capitel van vrieselant
 40844 ¹³²FRysia is een prouincie in die neder-
 40845 ste eynden van germanien ghe-
 40846 legghen opten ouer of cante der groter
 40847 zee mit enen langhen stranck ende beghint
 40848 aen dat eynde vanden rijn ende wort ghe-
 40849 eyndt inder zee danico ende tvolc datter
 40850 binnen woent wordt vriese ghehyeten
 40851 vanden ghenen die in germanien wonen
 40852 Ende sy scelen veel inder cledinghe ende
 40853 inder zeeden vanden duutschen want
 40854 alle die mannen sijn ghemeynliken be-
 40855 scoren inden necke ende sy hebben ron-
 40856 de cranssen Ende hoe dat sy edelre hye-
 40857 ten hoe dat sy hem hogher laten sche-
 40858 ren Ende het is een volc starck van leden
 40859 ende van craften scoen van lichaem wreet van
 40860 moede ende zeer doende inden velden mit-
 40861 ter lancen ende mit yseren ghescut Ende
 40862 tlant is effen vol van weyden ende van gra-
 40863 ze ende sy en hebben gheen houten ende daer
 40864 voer barnen sy torf ende coescit ende ossen
 40865 dreck die ghedroecht is. Ende is een vry

40866 volc ende en sijn van ghenen heer be-
 40867 dwonghen Ende sy auentueren haer lijf
 40868 dicwijl op dat si vry bliuen sullen ende si
 40869 hebben lieuer te steruen dan dat si bedwon-
 40870 ghen wesen souden ende daer om worpen si
 40871 die ridderlike werdicheit en wech ende
 40872 die vreemde lude en laten si onder hem niet
 40873 verrisen nochtans hebben si iaerlix haer
 40874 rechters daer si onder sijn mar die kieser
 40875 si selue mit wil die de ghemeent regeert
 40876 ende ordineert van scoude ende van onscoude
 40877 Sy minnen zuerheit want si houden haer
 40878 kinder maechden ende knechten thent sy
 40879 al vol wassen sijn zuer ende daer om win-
 40880 nen si volslaghen ende starcke kinder. Ende
 40881 si drincken bouen maten zeer van eenre-
 40882 hande dranck datmen byer hyet
 40883 Dat lxij. capitel van eylanden ghenoeemt
 40884 auentuerlike eylanden.
 40885 FORcunarum ¹³³ insule dat sijn eylanden in-
 40886 der groter zee ghelegghen ysidorus seyt dat
 40887 dese eylanden veel vruchten ende corens bin-
 40888 nen hebben ende die heyden plaghen te wanen
 40889 dat si tparadijs gheweest hadden als
 40890 die selue ysidorus seyt ende plynius si segghen
 40891 dat daer bomen wassen van hondert ende van
 40892 xl. voeten hoech ende daer sijn veel appe-
 40893 len ende veel voghelen ende ouervloedicheyt
 40894 van honich ende van melc ende sonderlinge van
 40895 gheyten ende van scapen int eylant datmen
 40896 gheyten eylant hiet Item die honden sijn
 40897 daer wonderlike starck ende sonderlinge
 40898 int eylant canaria dat daer om also ghe-
 40899 noemt is vanden honden
 40900 Dat lxij. capitel van galileen.
 40901 ¹³⁴GAlylea is een lant van palestina also
 40902 ghenoeemt daer om datter ¹³⁵ witter
 40903 lude wint dan palestina dit galylea is
 40904 tweerhande als tlaghe ende thoghe ende
 40905 sy sijn ruerens aen malcanderen Ende

40906 is zeer vruchtbaer van coren van vruch-
 40907 ten van wingaerden ende van olyuen ende
 40908 is wel ghewatert want het wordt mit-
 40909 ter iordanen ouergoten ende heeft aen som-
 40910 mighen canten edele ende ghesonde staen-
 40911 de wateren die also groet sijn sommich
 40912 oft zeen waren ende sijn vol visschen. Item
 40913 daer is tmeer tyberiadis dat also vander
 40914 poerten tyberiadis ghehieten is Ende is
 40915 alte finen ende ghesonden water ter men-
 40916 schen behoef ende heeft x. stadien
 40917 Dat lxiij. capitel van galacien
 40918 ¹³⁶GALacia is een lant in europen dit
 40919 is een breet lant ende vruchtbaer ende
 40920 heeft een groet deel van europen dat
 40921 nv van veel luden rudenia ghenoomt
 40922 werdt dit lant plach becommert te we-
 40923 sen van apriscis den volc der gallen als
 40924 ysidorus seyt want galli die waren van-
 40925 den coninc bitinia in hulpers geropen Ende
 40926 deylden tlant mit hem doe si die victori
 40927 behielden
 40928 Dat lxx. capitel van gallicien
 40929 ¹³⁷GALlicia is een prouincie in spaengen
 40930 ende alsoe ghenoomt om die wit-
 40931 ticheit des volcs want die ghene die in
 40932 dat prouinci woenen syn witter dan die
 40933 ander sijn int ghemeyn tlant is vrucht-
 40934 baer ende leyt byder zee ende is vol goeds
 40935 Ende sy scriuen hem seluen toe dat sy die eerste
 40936 grieken waren want si sijn van natuerliken
 40937 begripe als ysidorus seyt libro ix. want naden
 40938 eynde des strijds van troyen doe quamen
 40939 veel vanden grieken tot galliam Ende daer wo-
 40940 nen noch die vanden ouden gebleuen sijn
 40941 Dat lxxvi. capitel van gallen lant
 40942 ¹³⁸GALLia is een prouincie in europa
 40943 tusschen die vierighe berghen ende
 40944 tusschen die walsche zee ghelegghen dat
 40945 oec van ouds sinen naem nader wittich-

40946 eyt heeft gallac in griex dat is melc in
 40947 duutsch Item na dat die hemel gheuer-
 40948 wet is daer na heeft dat lant sijn verwe
 40949 ende oec sijnen moet ende sijn groetheit daer
 40950 af wint romen swaer verwe of lichaem ende
 40951 grieken licht. gallia wreet ende scarp van
 40952 sin als ysidorus seyt dat lant heeft aen die
 40953 oest zyde germanien van westen spaen-
 40954 gen van zuden ytalien van noerden die zee van
 40955 britanien als ysidorus seyt Mer wilneer wast
 40956 drierhande als belgica. neufrica ende to-
 40957 gata mer dese prouincien bewonen die
 40958 fransoysen daert vranckrijk af ghenoomt is
 40959 Dat lxxvij. capitel vant eylant van gadis
 40960 ¹³⁹GADis is een eylant int eynde van
 40961 spaengen ghelegghen dat affriken
 40962 deilt ende scheidt van europen daer her-
 40963 cules wonderlike colommen gheset had-
 40964 de die edel waeren Ende het is vanden
 40965 naesten lande c. ende xx. passen ghescheiden
 40966 welck lant tyri doe sy vander roder zee
 40967 quamen noemdent in hoerre tonghen
 40968 gadis daer om dattet alle omme ende
 40969 mitter zee omtwijt ¹⁴⁰ is daer boemen in
 40970 wassen die den palm boem ghelijck sijn
 40971 wes gumme den steen corauniam ve-
 40972 nijnt ende besmet als ysidorus seyt libro
 40973 xv. Het is een rijck eylant van vruchten
 40974 ende van specien Ende seyntse ouer al
 40975 int westen. etcetera
 40976 Dat lxxvij. capitel van grieken lant
 40977 ¹⁴¹GREcia van grecus den coninc ghe-
 40978 noemt die in dat lant woende ende
 40979 noemet mit sinen naem als ysidorus seyt
 40980 libro xv. Ende daer sijn vij. prouincien
 40981 in van westen heuet dalmasiam daer na
 40982 epirus daer na ellades daer na tessalia
 40983 daer na mecedonia ende daer na achaia
 40984 ende twee inder zee als certa ¹⁴² ende ciclades
 40985 Et is een seer breet lant mit menighen

40986 naem ghenoeemt Ende is rijc te lande ende
 40987 te water ende is vrouwe van veel landen ende
 40988 rijcken ende ¹⁴³ is voester der ridderscap ende
 40989 moeder der phylosophyen ende is een vinsten
 40990 ende een meystersse alre goeder consten
 40991 welk volc wilneer alte fijnlicken oerlo-
 40992 ghen conden ende het plach oec garen sijn
 40993 consten voert te leren ende si waren ghe-
 40994 spraect ende hielden hoer ewe ende witte
 40995 vast ende si waren den vreemden luyden
 40996 goedertieren ende si waren vreedsaem on-
 40997 der malcanderen ende si en wouden van
 40998 haren vyanden niet verdraghen als var-
 40999 ro seit in dat bouc vanden loue der grieken
 41000 Dat lxx. capitel van getulia
 41001 ¹⁴⁴GEtulia is een prouincie in affrica
 41002 dit volc is van den gothen gheco-
 41003 men als ysidorus seyt ende si hadden veel sce-
 41004 pen vergadert ende voeren in libya ende
 41005 hebben daer noch huyden haer stoelen
 41006 gheset | by desen woent dat volc gaulo-
 41007 um van zuyden totter zee hesperum lopende
 41008 ghins ende haerwaerts mit veel wilder-
 41009 nissen Dit eylant ghaf desen luden naem
 41010 gaulon dat by ethyopien leit ende daer en
 41011 mach gheen serpent werden noch leuen
 41012 als die selue ysidorus seit Ende int eynde van
 41013 affrica is een volc oft beesten waren die
 41014 garramantes heten van garramantes den
 41015 coninc appoloes soen die daer een poert
 41016 maecte ende tymmerde die men gargania
 41017 noemt ende heet vanden welken plynius
 41018 seyt dat si volna vanden gheselschap der
 41019 menscelicheyt varde sijn
 41020 Dat lxx. capitel van gardones ende heeten ver-
 41021 keerde eylanden
 41022 ¹⁴⁵GArdones dat sijn ghemeenlike ver-
 41023 keerde eylanden daer eenrehande
 41024 wiuen in gheuoedt waren die men gor-
 41025 gones heet die zeer snelle waren ende

41026 ¹⁴⁶ruych van lichaem ende scarp ende daer of
 41027 heeten die landen also
 41028 Dat lxxi. capitel van ¹⁴⁷gothia ende het eylant van
 41029 godtlant
 41030 ¹⁴⁸GOthia is een prouinci des laech-
 41031 sten sicia in europen die also ghe-
 41032 noemt is van amagog iosephats soen als
 41033 ¹⁴⁹ysidorus seit libro ix. waer of dat hy seit dat
 41034 dat die oude plaghen dese landen meer
 41035 gethos te heeten dan gothos Ende het
 41036 was wilneer alte starcken volc | ende grof
 41037 van liue ende si hadden vreselike wapenen
 41038 van wes gheslacht dat meeste deel van
 41039 europen ende van asya ghecomen is want
 41040 haer gheslachten sijn daci ende ander na-
 41041 cien | Ende van westen sijn getuli in affrica
 41042 amazones ghecomen van den gothen als
 41043 ¹⁵⁰ysidorus seit libro ix. et xv. | dit is een zeer
 41044 breedt lant ende heeft an die noert zyde
 41045 uoerweghen ¹⁵¹ ende denemercken Ende anden
 41046 anderen canten | heuet die zee omgnen ¹⁵²
 41047 An desen lande leyt een eylant dat gotlan-
 41048 dia heet tlant vanden gothen want het
 41049 was wilneer van den gothen bewoent ende
 41050 is een goet vruchtbaer eylant van coren
 41051 ende van weiden ende is vol van vischen ende
 41052 daer plaghen veel coepluden te comen
 41053 mit alrehande mersserien want daer co-
 41054 men veel sceepen an mit bontwerke ende
 41055 mit menigherhande dingen van vellen
 41056 ende van anderen dingen | ende si warden voert
 41057 in duytschlant in walsch lant in spaengen
 41058 ende in engelant gheuoert
 41059 Dat lxxij. capitel van gwidum
 41060 ¹⁵³GVydum is een lant in een eylant
 41061 teghen asya tusschen siriam ende ytaliam ende
 41062 siet voert ouer tot panphylia ende siciam
 41063 recht tegen creten ouer alst openbaert
 41064 in die gloze
 41065 Dat lxxij. capitel van indien.

41066 ¹⁵⁴India orientalis dat is yndien dat
 41067 men oestelic heit is een lant in asya
 41068 also gheuoemt van yndus den ryuier daer
 41069 yndien mede ghesloten wordt aen die
 41070 west zijde dit lant strect vander zuyder
 41071 zee totten opganc der sonnen ende van
 41072 noerden strecket totten berch die men
 41073 noemt caucasam Ende het heeft veel volcks
 41074 ende veel sloten Ende het heuet eylant
 41075 van caprobana Ende heeft veel goeder gem-
 41076 men ende elefantē Ende het heeft grisam
 41077 ende ageram twe eylanden daer weel ¹⁵⁵gouds
 41078 ende siluers in is Ende si hebben oec oirbaer-
 41079 like bomen inder welker bladen nemmer-
 41080 meer en vallen Item dit indien heeft alte
 41081 edele ryuieren als ganges ende indus ende
 41082 hispanes die welke die landen van indien
 41083 verlichten ende verssieren dit lant draecht
 41084 tweweruen vrucht des iaers ende tvolc is
 41085 daer by na gheuerwet daer sijn grote
 41086 elefantē ende eenhoernen ende daer is die
 41087 pellicaen Ende daer is peper caneel cala-
 41088 mus aromaticus ende veel ander cruden ende
 41089 ebur Ende costelike ghesteenten als beril-
 41090 lis crisoprassus carbunkel dyamanten
 41091 ende paerlen daer sijn gulden gheberchten
 41092 daer men niet toe comen en can om der
 41093 griffoens wil ende der ander wilder beesten
 41094 als ysidorus seyt Item india ist meeste lant
 41095 bouen allen landen der werelt ende dat rijc-
 41096 ste dat machtichste ende oec dat volste van
 41097 volc waer af dat plynins ¹⁵⁶wonder verre-
 41098 kent Ende hy seyt dat in indien veel conin-
 41099 ghen sijn vanden velken ¹⁵⁷sommighe heb-
 41100 ben lx. dusedt ghewapent ende sommi-
 41101 ghe hebben vi. c. lude of ghewapent te
 41102 paerde ende ix. dusedt elephanten die goet
 41103 ter oerloghen sijn ende die veel goeds te
 41104 lande brenghen Sommighe ander heb-
 41105 ben lx. dusedt voet ganghers ende dusedt

41106 te paerde ende dusedt elephanten op te stri-
 41107 den ende dese sijn altoes bereet te striden
 41108 vanden welken men merken mach dat-
 41109 tet vol volcs is ende daer toe rijc Item som-
 41110 mighe van dien van indien die bouwent
 41111 lant sommighe vechten ende striden sommi-
 41112 ghe gaen mit comanscappen om som-
 41113 mighe die kunnen tlant regieren sommi-
 41114 ghe sijn raden biden coninghen sommighe
 41115 verwaren die rechten vanden lande som-
 41116 mighe leuen zeer heylichlijc ende leren ende
 41117 wysen den simpelen volc Ende wantet dich-
 41118 ter ende breder ende oec veel meerder is dan
 41119 ander landen so heuet veel meer wonder-
 41120 lichheyden in van natuerliken dinghen als
 41121 plynus seyt libro vij. capitulo iij. Item indien is een
 41122 lant reckende tot ethyopien waert ouer-
 41123 uloeyet van wonderlicheyden In indien
 41124 werden wonderlike beesten ghewonnen
 41125 ende veel meerre honden dan die ander in
 41126 anderen landen Item daer wassen also ho-
 41127 ¹⁵⁸ghe bomen datmense niet op scieten en
 41128 mach | dit doet die son ende die ghetem-
 41129 pertheyt des hemels ende oueruloedich-
 41130 eyt der wateren Item die vijchboem wast
 41131 daer also hoech ende also breet datter een
 41132 groten hoep volcs onder sculen mach voer
 41133 die sonne Item daer wassen die rieden al-
 41134 so groet dat drie mannen nauwe also veel
 41135 daer of draghen en souden als tusschen
 41136 tween knocken groet is daer sijn zeer
 41137 grote lude die lanc sijn vijf cubitus die
 41138 welke nemmermeer en hebben tant-
 41139 sweer noch hoeftzweer noch quade o-
 41140 ghen Item die rieden wassen also grote
 41141 dat drie lude varen souden in een knock
 41142 Item haer lichaem en werden oec niet ghe-
 41143 quest vander sonnen mar si werden daer
 41144 hardt of. Item hoer phylosophen die-
 41145 men sophisten hyet staen van dat die son

41146 op gaet totten auondt toe in heten zan-
 41147 den ende sien die son aen sonder die oghen
 41148 te verrueren Item in sommighen steden van
 41149 dien lande vintmen lude die verkeerde
 41150 veerssen hebben ende si hebben viij. teen in-
 41151 den voeten Ende daer sijn lude mit honds
 41152 hoefden die ghecleet werden mit vellen
 41153 van wilden beesten | ende si bassen als honden
 41154 ende anders en spreken si niet. Ende si leuen
 41155 vanden roef ende van dat si voghelen. Ende
 41156 si sijn ghwapent¹⁵⁹ mit naghelen ende mit tan-
 41157 den ende daer isser een groet deel meer dan
 41158 hondert dusent ende xx. dusent als die sel-
 41159 ue seyt Ende in sommighen steden van indien
 41160 sijn wiuen die mer eens en baren ende die
 41161 gewonnen werden die werden vluchs oudt
 41162 Item daer sijn die satyri ende die ander won-
 41163 derlike menschen vanden welken inden trac-
 41164 taet der dieren gheseyt is Het sijn oec
 41165 sommighe menschen int oest eynde van
 41166 yndien biden opghanc van ganges sonder
 41167 monde die ghecleet sijn mit ruwer van
 41168 telgheren ende van ryseren die alleen leuen van-
 41169 den roeke mit haren nasen noch si en eten
 41170 noch en drincken anders niet mar si trec-
 41171 ken die lucht vanden blomen ende vanden wil-
 41172 den appelen mitten nazen ende daer of le-
 41173 uen si ende van quaden roke steruen si haes-
 41174 telijc Het sijn oec lude daer int lant die
 41175 in haere ioghet grawen ende in haerre out-
 41176 heyt werden si swart opt hoeft ende inden
 41177 baert Het sijn sommighe die alte lan-
 41178 ghe leuen ende en werden nemmermeer oudt
 41179 mar si steruen inden middel vander oudt-
 41180 heit na ons te spreken dit seyt plynius.
 41181 Dat lxxiiij. capitel van ircanlen¹⁶⁰
 41182 ¹⁶¹IRcania is een lant in asya. Ende is
 41183 zeer breet ende heeft veel volcs dat
 41184 scelende is inden zeden ende inder tongen¹⁶²
 41185 als ysidorus seit libro xv. Item orosius seit

41186 oec dattet reict vanden berch caucasus
 41187 al tot sicien toe ende heeft xliij. lude dat
 41188 is also menigherhande volc in hem die
 41189 welke dwalen ghens ende harwaert om
 41190 haer notroft te crighen om des wil dat
 41191 haer lant also onvruchtbaer is ende ghe-
 41192 neren hem mit iaghen mit rouen opten
 41193 dieren ende oec opten menschen daer sise
 41194 crighen moghen ende si drincken menschen
 41195 bloot als ysidorus seit libro xv. Ircania is
 41196 gheseit van enen bosch die men hyrcha-
 41197 na heit die onder sicien leit Ende heeft aen
 41198 die oest zijde mare capsium ende van zuyden
 41199 dat meeste armenien ende van noorden al-
 41200 banien ende van westen hybernien Ende
 41201 is ruuch van bosschen inden welken sijn
 41202 veel wilder beesten als tigris pantheren
 41203 ende veel ander Ende daer sijn oec voghelen
 41204 die men hyrcane heit der welker vede-
 41205 ren des nachts luchten Ende alsulke vo-
 41206 ghelen werden in germanien oec ghe-
 41207 vonden als ysidorus daer seit Tvolc van
 41208 desen lande verwan iohannes yrcadie
 41209 symons soen was des ouersten priesters
 41210 inden tijden vanden machabeen vanden
 41211 welken die verwonnen iannes¹⁶³ ircanus
 41212 ghenoeemt is als die meester inder hys-
 41213 torien seit int beghinsel der hystorien der
 41214 ewangelien
 41215 Dat lxxv. capitel van ydumea
 41216 ¹⁶⁴IDumea is een lant in arabien en-
 41217 de is also van esau ysaacs soen ghenoeemt
 41218 want die soen van esau die edom toe ge-
 41219 naemt is doe die horrei verdreuen wa-
 41220 ren woenden in dat lant mitten sinen ende
 41221 hietent daer na ydumeam dat is tlant
 41222 der sonen edoms. Item ydumea is ghe-
 41223 deylt van palestina ouermits sommigen
 41224 woesten landen wes eynden strecken hem
 41225 totter roder zee Ende het is een starck

41226 berchich lant daer die sonne seer heet
 41227 schijnt ende daer om maken die land lu-
 41228 de die daer wonen huze onder die eerde
 41229 ende inden ghberchten¹⁶⁵ als die glose seit
 41230 ouer abdyam
 41231 Dat xxvi.¹⁶⁶ capitel van iudeen
 41232 ¹⁶⁷IVdea is een lant in palestina ghe-
 41233 noemt vanden naem iudas wt wes ghe-
 41234 slacht tlant die coninghen had die naem
 41235 chanaan is ghenoeemt vanden soen cham of
 41236 vanden tien volken der chananeen ende
 41237 als die verdreuen waren besaten die io-
 41238 den dat lant ende strect totter steghen iuli-
 41239 ance daer die ioden ghemeynliken wonen
 41240 Ende die breede is vanden berch van lybaen
 41241 ende strect totten meer van tyberiadis Ende
 41242 int middel vanden lande van iudeen is
 41243 die stat van iherosolima als een nauel van
 41244 allen den lande ende is rijke van meni-
 41245 gerhande rijcheiden Ende is zeer drachtic¹⁶⁸
 41246 van allen vruchten mit goeden wateren
 41247 beset ende heeft finen balssem oueruloyen-
 41248 de inden metallen ende heeft ceder bomen
 41249 ende palmen ende cypresbomen ende is vol van
 41250 anderen edelen bomen ende is vol wijn-
 41251 gaerds ende appelen van garnaten ende olijf
 41252 bomen ende is een lant vol melcs ende ho-
 41253 nichs want die ioden meynden dat si tlant
 41254 van beloefden onder hadden want het vloy-
 41255 ede van melc ende van honich na die gra-
 41256 cie der elementen als ysidorus seit libro xv.
 41257 Ende plynius seyt libro v. capitulo xiiij. Iudeen
 41258 lant is een deel van syrien dat lanc ende
 41259 breed is ende is egipten ende arabien naest
 41260 mit felle gheberchten daer die iordaan
 41261 doer loept ende scheid galileen vanden an-
 41262 deren ioden In iudeen is die edel stadt
 41263 iherosolima die edelste van oestlant Item
 41264 iudeen heeft warm fonteynen ende gesont
 41265 ende heeft int eynde die dode zee daer om

41266 dat si niet leuens binnen en heeft
 41267 Dat lxxvij. capitel van yberien
 41268 ¹⁶⁹IBeria is een lant in asia by die ha-
 41269 uen van armenien Hier in so wassen cruden
 41270 daer goet mede te verwen is als ysidorus
 41271 seit libro xv.
 41272 Dat lxxviiij. capitel vant lant van ytalien
 41273 ¹⁷⁰ITalia is een groet lant in europa
 41274 ende was wilneer vanden griescchen volck
 41275 becommert Ende beseten ende daer om heiten
 41276 sijt dat groete grieken als ysidorus seit libro vi.
 41277 daer na ist van saturnus den coninc saturna
 41278 geheiten daer om dat daer saturnus van iu-
 41279 piter scole ende verdreuen was van sinen stoelen
 41280 daer na te lesten ist van ytalus den coninc die
 41281 daer regneerde ytalia genoemt Ende is al
 41282 te schonen lant van allen dinghen ende is langher
 41283 dant breed is Ende is vol voeders vol
 41284 coerns ende van allen vruchten Ende heeft
 41285 edel meerren ende wateren bynnen als vennatum
 41286 auernum ende lucernum ende veel ander edelre ri-
 41287 uiren als eudanum ende padum die tyber he-
 41288 ¹⁷¹rianum die brent ende deser geliken Ende
 41289 daer sijn oec goede gemmen als ligurium
 41290 gagates ende linx Ende daer sijn veel sonder-
 41291 lingher vogelen dit lant wordt aspera ge-
 41292 heiten van asperus der sterren als hispania
 41293 is daer om dat die grieken die tot ytalien
 41294 varen ende tot spaengen dat si die ster-
 41295 re mercken maer hispania heyt die les-
 41296 te esperia want si in die leste stede onder
 41297 der sonnen onderganck gheset is Hier
 41298 toe heuet ysidorus geseit in sijn vijftien-
 41299 de boeck Item ytalien is dat beste lant
 41300 onder alle die landen van europa die west
 41301 waert staen Ende het heeft edele eylanden
 41302 ende hauenen Ende is vol van rijcheiden
 41303 ende die steden sijn al vol volcs mit mueren
 41304 ende mit vasten grauen gevesticht teghen
 41305 alle vianden Ende daer is gouds ende siluers

41306 panteyt¹⁷² ende heeft veel sonderlinger ste-
 41307 den die vol van volc sijn Ende het is tegen
 41308 dat oesten tegen dat noerden ende teghen
 41309 dat westen mit hoghen clippen ende ber-
 41310 ghen omgordt wt welken geberchten
 41311 edele riuieren lopen als die rijn die to-
 41312 nouwe die doer germanien lopen | en-
 41313 de rodanus mit cancia ende mit veel an-
 41314 deren riuieren daer¹⁷³ walslant ende sauoy-
 41315 en ende doer burgundien lopen ende te nar-
 41316 boen
 41317 Dat lxxix. capitel van spaengen
 41318 ¹⁷⁴YSpania is eerst gehieten vanden
 41319 water yberus ydrea daer na van-
 41320 den riuier hispanus is dat lant yspani-
 41321 a gheuoemt ende dat is vander auontster-
 41322 re ysperia die westelic staet Ende is ghe-
 41323 legen tusschen affrica ende europa ende van-
 41324 der noertzijde mit stenigen geberchten
 41325 besloten ende vanden anderen siden ist mit-
 41326 ter zee begordt ouer al ende heeft goede
 41327 lucht des hemels ende is vruchtbaer van
 41328 allen dinghen ende is rijc van ghesteyn-
 41329 ten ende van metallē Item daer lopen
 41330 veel goeder riuieren binnen als berus
 41331 mineus yberus ende cacus ende epactulus
 41332 dat gout na hem trect Ende heeft vi. pro-
 41333 uincien als tarrarenensem catarginen-
 41334 sem luciramam galliciam boeticam ende o-
 41335 uer die zee int lant van affrica tugicane-
 41336 am Item hispania is tweerhande als
 41337 binuen¹⁷⁵ den lande ende buten den gebercht
 41338 Hier toe heuet ysidorus geseyt libro xv. Item
 41339 orosius seyt dat aen die rechter side hem
 41340 naest is equitannia ende aen die luft side
 41341 wortet gheenghet ende ghenauwet mit-
 41342 ter zee balganto ende coemt aen den eyn-
 41343 den van narboen ende dat is sijn eerste hoe-
 41344 ke ten oestenwaert ende die ander hoeke
 41345 gaet totter zee circium daer briginacia

41346 die stat van walschen lande of van gal-
 41347 lia leyt ende richt hem op teghen britani-
 41348 en ende die derde hoeke is daer die eylan-
 41349 den van gades aen sien tot affriken waert
 41350 totten berch athlas ende dair is tusschen
 41351 een stranck vander groter zee Item pli-
 41352 nius prijst hispanien oec seer ende sonder-
 41353 linghe vanden metallē Ende hi seyt dat-
 41354 tet bina al vol gouts ende siluers is | vol
 41355 metals als copers tins ende loods ende
 41356 yusers van witten ende van swarten ende he-
 41357 uet veel landen ende veel volcs dat striden
 41358 kan dat starck is daer sommighe van-
 41359 den grieken plagen te wonen Ende heeft
 41360 veel prouincien die ter zijden af leggen
 41361 ende van malcanderen ghescheyden die
 41362 ons bekent sijn als galliciam dar¹⁷⁶ die grie-
 41363 ken eerst¹⁷⁷ bezaten als ysidorus seyt libro ix. ende
 41364 heeft oec asturciam ende is daer om also
 41365 genoemt om dattet mit geberchten te-
 41366 ghen den riuier asturcium ouer al om-
 41367 set is Ende heeft noch celtiberiam ende is
 41368 daer om alsoe gheuoemt vanden gallen
 41369 celsticie diet wederstaen op hyberus den
 41370 riuier
 41371 Dat lxxx. capitel van yerlant
 41372 ¹⁷⁸YBernia vander groter zee is een ey-
 41373 lant ende is bi europen dat britannien
 41374 toe behoert ende is enge van lande | mer
 41375 inder gelegentheit ist vruchtbaerre dit
 41376 eylant strect van affrico ten noerdenwaert
 41377 als ysidorus seyt libro xv. wes eerste delen inde
 41378 zee yberum cantabrium ende vander zee ybe-
 41379 rus ist ybernia genoemt Het is een vrucht-
 41380 baer lant van velden van weyden ende van
 41381 coern mit goeden riuieren ende mit fontey-
 41382 nen beset ende mit bosschen ende heeft me-
 41383 tallen ende gesteynten in want daer wast
 41384 yris die welc als men hem tegen die son set
 41385 so maect hi inder luchten enen hemelschen

41386 boghe ende men vijnter enen steen die men
 41387 gagates heyt ende daer vijntmen claere
 41388 witte peerlen Ende nae der gesontheit te
 41389 spreken so is ybernien een seer ghetempert
 41390 lant want het en isser niet te heet noch niet
 41391 te coudt Ende heeft wonderlike meeren in
 41392 ende fonteynen want daer is een meer in-
 41393 den welken waert zake datter een pael
 41394 of een stock langhe wijl in dat meer ge-
 41395 steken waer voert inden gronde dat soude
 41396 in yser verkeert werden ia dattet in die
 41397 eerde onder twater quaem te steken en-
 41398 de dat inden water quaem bouen der eer-
 41399 den aen den seluen stock dat soude in enen
 41400 steen verkeert werden mer datter bouen den
 41401 water blyuen dat soude hout bliuen Ende
 41402 daer is een ander meer waert zake dat-
 41403 men daer hazel garden in worpe si souden
 41404 verkeert werden in esschen garden En-
 41405 de alsoe verkeert werptmen daer esschen in
 41406 si werden in hazelen verkeert Item daer
 41407 sijn steden waert zake datmen daer dode
 41408 beesten in worp si en souden niet vervulen
 41409 noch verrotten mer si souden daer altoes
 41410 oncorrumpeert bliuen Item in ybernien
 41411 is een cleyn eylant daer die menschen niet
 41412 en steruen mer als si so onmate oudt wer-
 41413 den dat si opter werelt gheen nvt en sijn
 41414 soe vuerdmense in een ander lant Item
 41415 in ybernien en is gheen serpent gheen
 41416 vorsch of pad gheen spin die venijnt is
 41417 want alle tlant is den venijn contrarie
 41418 ende waert datmen van dier eerde brocht
 41419 in een ander lant ende stroyese op een ser-
 41420 pent of op een venijnt dat soude barsten
 41421 Ende die venijnde beesten scuwen die wolle
 41422 ende cleder dat wt ybernien coemt ende
 41423 ist datmen padden of serpentes in yberni-
 41424 en brengt mit scepē si barsten rechte-
 41425 voort Ende noch sijn daer veel wonderliker

41426 dinghen Item solinus seyt van ybernia
 41427 dattet by englant leit ende luttel arbeiden
 41428 si daer int lant daer en is gheen slange
 41429 ende luetel¹⁷⁹ voghelen ende is onwoensom volc
 41430 dat gheern vechtende is Ende als si den
 41431 strijt ghewonnen hebben so drincken si enen
 41432 toge vanden bloede der genre die daer
 41433 doot sijn gheslaghen ende besmeren hoer
 41434 aensichten mitten bloede daer en sijn geen
 41435 byen die zee yberium tot englant is vree-
 41436 selic van goluen ende onrustelick ende men
 41437 machse van alle den iaer niet varen dan
 41438 in luttel tijts si is breed c. ende xx. duser
 41439 passen Hier toe heuet solinus gheseyt
 41440 Item tlant is goet mer tvolc en wil niet
 41441 doen ende is eenre hande vreck ende fel
 41442 van moede cromme ende wreet int aensicht
 41443 ende si sijn meynersom teghen malckan-
 41444 deren ende goet van spreken ende goedertieren
 41445 ende sonderlinghe dat volck dat inden
 41446 bosschen is ende inden broecken of inden
 41447 gheberchten Ende si connen al runnende
 41448 op een peert weder om schieten mit een-
 41449 re glaiuen also boechsom sijn si als si vli-
 41450 en moeten ende¹⁸⁰ weinden hoer lijf mit allen
 41451 om opten peerde ende si eu¹⁸¹ weinden tpeert
 41452 niet nochtans ende dat gheschiet als
 41453 si vlien moeten ende si eten vleisch en-
 41454 de vruchten ende drincken melc toe Sy
 41455 connen veel speels ende wel iagen mer
 41456 si en willen ghenen arbeyt doen
 41457 Dat lxxx. capitel vant eylant van icaria
 41458¹⁸² ICaria is een eylant vanden eylan-
 41459 den van cyclades int westen ende heeft si-
 41460 nen naem van ycario der zee ende leyt tus-
 41461 schen salinen ende cintonum mit hoge
 41462 steenroetsen ende men macher niet her-
 41463 berghen ende en heeft aen ghenen eyn-
 41464 den hauen ende heyt daer omme ycaria
 41465 om datter ycarus cretensis verdrenct

41466 was als ysidorus seyt libro xv.
 41467 Dat lxxxij. capitel van een eylant
 41468 **183**INsula dat is een lant daer die zee
 41469 al om loept of een ryuier. Ende dat
 41470 nerghent vander zee of vanden water
 41471 ghequetst en wordt mar die canten van-
 41472 den eerdrijc werden dichter ende vaster
 41473 ouermits tgeclas vanden water datter
 41474 aen slaet Ende onderwilen in sommighen
 41475 eylanden lopen die ryuieren of die wateren
 41476 wel ouer dat eylant | ende makent vet ende
 41477 welich ende doent gras draghen ende coren
 41478 ende het is properlic een eylant
 41479 Dat lxxxij. capitel van kartagen.
 41480 **184**KArtago is een name van eenre stat
 41481 ende van eenre prouincien van af-
 41482 frica in spaengen Ende is twierhande als
 41483 die meerre ende die mynre ende nardido
 41484 heeftse beyde ghemaect Ende scipio mit-
 41485 ten here van romen verderfde dese stat
 41486 mit allen als ysidorus seit libro xv. die welc
 41487 na vanden romaens ghetymmert is als
 41488 die selue seyt Het is een ander kartago
 41489 int rechte affrica ende is ghelegghen tus-
 41490 schen bizatum ende numediam ende is ver-
 41491 sament aen die noert zijde mitter zee si-
 41492 culo ende strect vanden zuden totten lande
 41493 van iecula wes deel haer naest is ende
 41494 is vruchtbaer van olyen van vruchten
 41495 ende is vol van metalle ende die zijde voert
 41496 tot numediam waert sijn veel beesten ende
 41497 serpentes ende grote wilde ezels die inder
 41498 wildernissen lopen ghens ende herwaert
 41499 als ysidorus seyt libro xv. Ende daer sijn veel
 41500 elephanten ende ander beesten grote ho-
 41501 pen als plinius seyt libro v. capitulo v.
 41502 Dat lxxxiiij. capitel van karinthia
 41503 **185**KArinthia is een cleyn prouincie van
 41504 germanien in europa ende heeft pannoniën
 41505 int oosten ende ytalien int westen ende die

41506 danouwe int noerden ende dalmaciam
 41507 ende salmoniam int zuden ende werdt
 41508 aen die een zijde mitten berghen begordt
 41509 Ende aen die ander zijde wordtet ghe-
 41510 eyndt mitter zee die men mare adriati-
 41511 cum heit Het is een goet drachtich lant
 41512 in veel steden Ende is ouervloedich van
 41513 wilden beesten ende van scapen van gey-
 41514 ten ende van coyen Ende is een volck
 41515 dat wel strijden can ende het is starc Ende is
 41516 vast van sloten van castelen ende van poerten
 41517 Ende flant is coudt om des wil dat hem tge-
 41518 bercht alsoe nae leyt Ende daer is dicwyl
 41519 snee ende reghen Ende om des snee waters
 41520 wil dat die lude drincken so sijn si veel hoe-
 41521 uelachtich ende croppachtich Men vin-
 41522 ter eenrehande beesten die men wesontes
 41523 heit ende veel ander wilder beesten die wonder-
 41524 lic sijn Item men vinter oec rotten die men
 41525 eten mach Ende al ist dat si scijnen te wesen
 41526 vanden geslacht der musen nochtans wer-
 41527 den si geten want si hebben smakelic vleisch
 41528 ende vette
 41529 Dat lxxxv. capitel vant eylant korcisa
 41530 **186**KOrcisa is een eylant also genoemt
 41531 van enen hertoge Ende heeft goede weyden
 41532 die drachtich lijn **187**welc lant eenrehande
 41533 stier vernam die van ligurien ouer quam swem-
 41534 men om der goeder weyden wil Ende dit
 41535 vernam een vrouwen naem die korcisa
 41536 heit dat dese stier altoes ouer swamme ende
 41537 weder quam al wel gevoedt ende si nam te
 41538 lesten een scuut ende volchde dese stier en-
 41539 de woude weten waer dat dese stier aldus
 41540 vet werdt ende doe vernam zijt dat daer al-
 41541 so goede weyde was ende doe ghinghen
 41542 die van ligurien ende hiete die weyde na den
 41543 wiuen korcisa ende het is mit veel hoe-
 41544 ken daer veel goedts voeders wasset.
 41545 Dat lxxxvi. capitel van lacedonia

41546 ¹⁸⁸LAcetonia dat men mit enen an-
 41547 deren name pattania hiet in die
 41548 eynden van grieken by tracien in euro-
 41549 pa wes autores lacedones ghehieten
 41550 werden inden striden teghen die mes-
 41551 senas die hem ontsaghen ouermits lanc-
 41552 heyt des strijds so gheboden sy den ho-
 41553 pe haers gheslacs ¹⁸⁹verloren te werden
 41554 om dat haer maechden slapen soudent
 41555 mitten ionghelings die sy thuis ghe-
 41556 laten hadden. Ende daer om die sonen
 41557 die van dien ionghelinghen ghecomen
 41558 sijn hieten sparcam ¹⁹⁰als ysidorus seyt libro ix.
 41559 Dat lxxxvij. capitel van lectouwen
 41560 ¹⁹¹Lectonia is een prouincie van sicia
 41561 wes volke lectouwers hieten Ende
 41562 si sijn starc ende heerlijk ende stridende
 41563 ende seer wreet Item betouwen is een
 41564 lant wes cleve vruchtbaer is ende broe-
 41565 kich in veel steden ende zeer bossich ende
 41566 heeft veel ryuieren ende wateren ende
 41567 is zeer vol van wilden beesten ende van
 41568 anderen quicke | ende het is vast ghe-
 41569 maect met bosschen ende mit broken ende
 41570 heeft luttel ander vestinghe dan die bos-
 41571 schen ende die ryuieren ende die broe-
 41572 ken Ende daer om en machmens des so-
 41573 mers niet oerloghen mer alleen inden
 41574 winter wanneert hardt ghevroren is.
 41575 Dat lxxxviij. capitel van linonien
 41576 ¹⁹²LYnonia is vanden seluen lande |
 41577 ¹⁹³ende daer om ist een speciaal poruin-
 41578 cie vander zee ende die lude die daer wo-
 41579 nen hyeten linones | der welker zeede
 41580 wonderlijc was eer dat si vanden duyts-
 41581 schen ghedwonghen worden want si pla-
 41582 ghen veel goden aen te beden ende si plaghen
 41583 antwoerde vanden duelen te eysschen
 41584 ende si plaghen wighelinghen te dienen ende
 41585 te ghelouen ende si en plaghen die do-

41586 den niet te begrauen mar sy barndense
 41587 te puluer Ende na der doot so plaghen
 41588 si die naeste vrienden mit nuwen cleden-
 41589 ren te cleden ende scenchten ¹⁹⁴hem scapen
 41590 ende ossen ende ander leuende beesten
 41591 Ende die knechten | ende die deernen
 41592 mitten anderen beesten plaghen si mit-
 41593 ten doden mensch alte gader te barnen
 41594 ende meynden dat si weder leuendich
 41595 comen soudent in een ander lant mit al-
 41596 le dien hoepe als mit knechten ende mit
 41597 deernen ende mitten beesten ende de-
 41598 den si in die minne des heeren die daer
 41599 ghestoruen was Ende thans mit hul-
 41600 pe der duytschen ende der duytscher he-
 41601 ren ist lant van dier ongheloue verlosset
 41602 ouermits der hulpen gods
 41603 Dat lxxxix. capitel van die hauen literia
 41604 ¹⁹⁵LIteria is een schoet vander zee ende
 41605 een hauen | wes meeste stat listra
 41606 hiet vander welker men vaert van syria
 41607 pamphilia in ytalien alst openbaert ac-
 41608 tuum xxviij. dit lant hiet oec licaonia waer
 41609 of dat dese steden waren listra ende der-
 41610 ben totten welken paulus ende barna-
 41611 bas vloghen van yconio daer die man
 41612 in listris ghenezen was hieten die lico-
 41613 aniten barnabas iupirer ¹⁹⁶ende si hieten
 41614 paulus marcurium ende woudense aen-
 41615 beden als gheseyt wordt actuum xiiij.
 41616 Dat xc. capitel vant eylant liddia
 41617 ¹⁹⁷Lliddia is een out stoel der riken twelc
 41618 die riuier pacto wt seynt mit gul-
 41619 den beken dese hiet aurea mortua want
 41620 hier waren twe broeders dat coninghen
 41621 waren als liddus ende tirrenus | ende dese
 41622 en mochten hem beide op tlant niet be-
 41623 draghen om dattet also cort was doe wor-
 41624 pen si een lot wie wt soude om ander lant te
 41625 gecrighen doe geuielt cirrenus ende die nam

41626 veel volcs mit hem ende creech steden in
 41627 gallia ende dat lant hiet hy cirrena ende lid-
 41628 dia hiet also vanden brueder liddus die
 41629 inder prouincien bleef ende heeft smirciam
 41630 die stat int oesten die welc helles die ry-
 41631 uier begordt
 41632 Dat xci. capitel van lybia
 41633 **198** Libia is een groet lant in affrica
 41634 daer om dat libs dat is een wijnt die af-
 41635 fricus hyet daer wt waeyt | als ysid-
 41636 rus seyt libro xv. ander lude hyetent epha-
 41637 phum iupiters soen die menphim in egip-
 41638 ten tymmerde die welke van casoria sy-
 41639 nen wiue een dochter wan die libia hyet
 41640 welke dochter na besat dat rijc in affri-
 41641 ca van wes naem dat lant voert an libia
 41642 hiet Item libia is int beghin van affrica
 41643 gheset ende heeft egipten int oesten | ende die
 41644 meeste siros ende die trogotiden int westen
 41645 ende die zee van libien int noerden ende int
 41646 zuden ethiopiën ende menigherhande na-
 41647 cien van barbaren ende eenlicheyden daer men
 41648 niet toe comen en connen om der wilder
 41649 beesten wil als draken ende basiliken Item dit
 41650 lant van libia is ommaten hete ende heeft
 41651 veel venijnder beesten in ende duerbaer
 41652 ghesteenten ende gout ende siluer grote ho-
 41653 pen Ende coren wijn olie ende veel wel
 41654 rukende specien ende die dat lant eerst
 41655 besaten hietent puth van puthinthius
 41656 dat chams soen was
 41657 Dat xcij. capitel vant lant van loreynen
 41658 **199** Lothoringia germanie is bina die
 41659 leste prouincie van germanien van
 41660 lotarius also genoemt dese prouincie heeft
 41661 van noerden brabant ende van zuden den rijc van
 41662 oesten elsatē ende van westen walschlant Hier
 41663 loept die mozel doer hyer leyt die stat
 41664 van meths in Ende is een vruchtbaer lant
 41665 ende vol wijns vol coerns mit goeden ry-

41666 uieren ende fonteynen ende is berchachtich
 41667 ende weeldich mit wilden beesten ende mit tam-
 41668 men Ende tvolc is half duytsch ende half
 41669 walsch onder malcanderen ghemengt Ende
 41670 heeft wonderlike fonteynen ende medicinael
 41671 vanden welken menich mensch ghene-
 41672 sen wordt
 41673 Dat xcij. capitel van lysicamel
 41674 **200** Lysicamel is een prouinci in spaengen
 41675 ende is een lant dat vol van metallē is als
 41676 van goude ende van ziluer yser wit loet
 41677 ende zwart loet als plinius seit libro iij. capitulo
 lxxij.
 41678 Dat xciiij. capitel vander morianen lant.
 41679 **201** LAuritania ende is also ghnoemt
 41680 nader verwen vanden volke want sij
 41681 swart sijn want die grieken hyetent swart
 41682 mauren gheliken als die galli sijn wit
 41683 volc ghenoemt vander witheyt also heb-
 41684 ben mauri den naem vander swarter verwen
 41685 Ende daer is een ander prouincie maurita-
 41686 nea cesariensis die wilneer colen was der
 41687 stat van cesarien ende had den name van eenre
 41688 prouincien Ende beyde die prouincien die hem
 41689 te zamen vergadert hebben hebben nv me-
 41690 diam int oesten ende die grote zee int noer-
 41691 den ende den ryuier maluam int westen ende
 41692 den berch astrixis int zuden welc berch
 41693 sceydet dat vruchtbaer lant vanden zan-
 41694 dighen dat by der zee leyt Ende daer is
 41695 een ander mauritanea prouincia also ghe-
 41696 noemt vander stat acnigitana dit is dat
 41697 leste deel van affrica ende staet op van vij-
 41698 berghen hebbende vanden oesten den
 41699 riuier maluam. Ende van noerden die
 41700 zee cadicaer ende van westen die zee
 41701 atlanticum ende van zuden tvolc glan-
 41702 sasum dat al sit daer die auont sterre staet
 41703 daer die sonne onder gaet. Het is een
 41704 lant dat felle beesten in heeft als dra-
 41705 ken elefantē ende strusen ende deser

41706 ghelijc Hier toe heuet ysidorus gheseyt
 41707 libro xv. Item plinius seyt libro v. capitulo ij. Dat
 41708 in prouincia mauritanea woent een volc
 41709 by den berch adlas ter zeewert in een
 41710 boschighe stede daer springhende fon-
 41711 teynen sijn | daer alle gheslachten van
 41712 vruchten by hem seluen wassen also veel
 41713 dat sy altoes haer ghenoecht hebben
 41714 die daer bi wonen vanden vruchten. Het
 41715 is een stede by den wolken | ende is al vast
 41716 biden cirkel der manen Ende men seyt
 41717 dat die stede alle nachten verwandelt
 41718 werdt mit stedighen viere ende datmen
 41719 daer hoert velicheyt vanden wilden lu-
 41720 den die satyri hieten die also veel min-
 41721 nen moghen ende vanden volc van egip-
 41722 ten dat sy singhen ende maken groet ghe-
 41723 luyt van pipen van bonghen van her-
 41724 pen van bazunen ende van menigherhande
 41725 gheluyt Ende daer wassen alte goede
 41726 drachtighe bomen die wel rukende sijn
 41727 ende sijn ghelijc den cypres boem die cleyn
 41728 wolleken draghen daer men cleder af maect
 41729 mit consten als van fisteyn. Ende daer wast
 41730 een cruyt dat euforbium hiet wes sap goet
 41731 inde oghen is Ende is goet teghen slagen van
 41732 serpenten ende ander venijn als die selue seyt
 41733 Dat xcv. capitel van macedonien
 41734 ²⁰²Macedonia dat plach wilneer ema-
 41735 thia te hyeten van emathon den co-
 41736 ninc marmacedo deucalions neue ver-
 41737 wandelde dat woert ende hietet na hem als
 41738 ysidorus seyt libro xv. Het is der zee egeo
 41739 al vaste by ten oesten waert ende van zuden
 41740 athaien ende van westen dalmacien ende van
 41741 noerden messie als die selue seit het was
 41742 groten alexanders lant ende heeft veel gul-
 41743 den aderen ende silueren ende daer wast een steen
 41744 die men niris hiet ende inder zeluer pro-
 41745 uincien is die berch olimphus die also om-

41746 maten hoghe is datmen daer gheen wol-
 41747 ken noch reghen en gheuoelt Item plinius
 41748 seyt van macedonea libro iij. capitulo xi. dat mace-
 41749 donia datmen emathia hiet is geset van-
 41750 den ghebode der landen dit is ouergegaen
 41751 asiam. armeniam. ybernam. albaniam. capa-
 41752 dociam. syriam. egiptum. taurum ende | caucasum
 41753 dit lant is bouen ghegaen bactris medis
 41754 ende persis ende bezat alle oestlant dit lant
 41755 was vuedster van iudeen ende was wt
 41756 ghewandert biden voetstappen des vry-
 41757 en vaders hercules Ende dit is dat mace-
 41758 donia wes in enen daghe paulus enu-
 41759 lius die keyser vercoft lxx. wtghecoren
 41760 steden als die selue seyt
 41761 Dat xcvi. capitel van magnesia.
 41762 ²⁰³Magnesia is een prouincie in grieken
 41763 tusschen thessalien ende macedonien te
 41764 haluen ende houdt veel volcs in steden bor-
 41765 ghen ende sloten als plynus seyt libro iij. capitulo
 x.
 41766 Dat xcviij. capitel van messia
 41767 ²⁰⁴Messia is een prouincie der prouincien
 41768 die welc die danouwe beslyt tot-
 41769 ter zee medithaneum als ysidorus seyt
 41770 libro xvi. dese prouincie wordt van oesten
 41771 ghewatert vanden doren der danouwen
 41772 ende van noerden vanden doeren racien ende
 41773 van zuden macedonien ende van westen
 41774 wordt si hystrien toegheuoecht als die
 41775 selue seyt Het is een lant dat veel volcs
 41776 binnen heeft ende steden ende borghen ende
 41777 daer wast veel corens ende wijns ende minen
 41778 ghesteynten ende metallen
 41779 Dat xcviij. capitel van mesopotania
 41780 ²⁰⁵Mesopotania besit die grieksche e-
 41781 thymologie daer om dat si mit tween
 41782 ryuieren omvanghen wordt want het
 41783 heeft tigris aen die oest zijde ende aen
 41784 die west zijde eufrates. Ende beghint
 41785 vanden noerden tusschen den berch taurus ende

41786 caucasum daer babilonien ende caldeen vol-
 41787 ghen aen die zuyt zijde als ysidorus seyt libro
 41788 xv. Het is een lant in asia dat zeer breed is
 41789 ende is langs ende dwers vol van coren ende van
 41790 beesten ende van weyden ende is altemael rijc
 41791 ende heeft veel metallē
 41792 Dat xcix. capitel van media
 41793 ²⁰⁶MEdia is gheseit van medius den co-
 41794 ninc die dat coninrijc ²⁰⁷ eerst aen tastede | me-
 41795 dia die prouincie heeft eerst van westen die
 41796 riken van percie. Ende van noerden gater
 41797 armenien om ende van oesten siet aen die ber-
 41798 ghen capsios ende van zuyden heuet persidam
 41799 dit lant van medea heeft enen boem die an-
 41800 ders gheen lant en heeft Het is een rijc
 41801 lant mit menighen riuer doerwatert ende
 41802 heeft veel steden ende sloten mit veel volcs
 41803 wes coninghen wilneer dat groet babi-
 41804 lonien ende dat keyserijc van caldeen verwonnen
 41805 Ende die lude van desen lande voeren te scep
 41806 te gader mitten persen ende mengden hem mit
 41807 die van libien die welke die van libien in qua-
 41808 der tonghen sciplude hieten al is dat sake
 41809 dat die moren also mauri ghenoeemt sijn van-
 41810 den grieken omder swaterr ²⁰⁸ veruen wil:
 41811 Dat C. capitel vant eylant melos
 41812 ²⁰⁹MElos is een eylant inden eylanden
 41813 van ciclades ende is dat rondste eylant dat men
 41814 vijnt ende daer om hietet melos dat is ront
 41815 als ysidorus seyt libro xv. Het is een eylant
 41816 mit veel goeds verwt als plynius seit
 41817 Dat Ci. capitel vant eylant midia
 41818 ²¹⁰MIdia is een eylant inder prouin-
 41819 cien van lybernia Ende is also ghe-
 41820 noemt van enen coninc die onder vijf doch-
 41821 teren alle dat eylant deylde in vijf ghe-
 41822 liken deelen ende dat middelste nam hy
 41823 tot sinen deel ende daer om gaf hy den
 41824 middelsten den naem midia Het is een
 41825 drachtich lant naden cleye te spreken van

41826 coren van weyden ende van beesten ende van
 41827 visschen van boter van melc ende van an-
 41828 dere lijftocht Ende heeft ryuieren ende
 41829 fonteynen gadinghe ende is een ghenuech-
 41830 lic lant in te wesen ende daer is goede lucht
 41831 Ende heeft inden eynde vanden lande
 41832 vaste broken Ende daer om hyetet ghe-
 41833 meynliken die camer van ybernien want
 41834 het is vol van volke ende van floten ²¹¹ ende van
 41835 borghen die te mael starck sijn
 41836 Dat Cij. capitel van missen
 41837 ²¹²MIssea is een prouincie van germa-
 41838 nien ende heeft den naem van eenre stat die mi-
 41839 sene hiet ende is vergadert mit bemer lant
 41840 ende mit poler lant Ende inden opganc der son-
 41841 nen mit baiona ende int zuden mitten zassen ende
 41842 mitten doringhen ende int westen mit thecis
 41843 ende mit cyria int noorden ende is een breed
 41844 lant ende een wijt nv berghich nv plein ende
 41845 is zeer vruchtbaer ende vol van goeder wey-
 41846 den mit finen wateren ende sonderlinge mit een-
 41847 re ryuieren die men albia hiet ist ouergoten
 41848 bider lengden Ende heeft starcke steden ende
 41849 poerten mit vasten sloten gheuesticht wes
 41850 volc rijc is ende sonderlinghe van coren ende van
 41851 beesten ende van metallē ende al ist dattet heer-
 41852 lic scoen ende edel volc is nochtans ist goeder-
 41853 tieren ende vreedsaem. Ende heeft van natueren
 41854 min wreetheiden dan enich vanden anderen
 41855 prouincien vanden duytschen lande
 41856 Dat Cij. capitel vant eylant micelone
 41857 ²¹³MIcelone is een eylant inder zee die
 41858 men mare adriaticum hyet byden
 41859 welken men van siria ende van cypers in ytali-
 41860 en vaert daer men qualiken toe comen can
 41861 om eens ouers wil dat inder zee wt ghe-
 41862 steken is Inden inganc des lands of
 41863 des zands wort die zee gedeilt in tveen
 41864 Ende die scepē die daer raken wer-
 41865 den haestelic te broken alst openbaert

41866 in actibus apostolorum capitulo xviii. also wel
 41867 inden text als inder glozen Ende al ist dat
 41868 volc datter in woent barbars sijn noch-
 41869 tans sijn si ontfermhertich ende mensche-
 41870 lic teghen die ghene die hoir sceppe daer
 41871 breken Tot desen eylant quam sente pou-
 41872 wels doe hi te romen voere daer tfeijn
 41873 der slanghen welcke slanghe hem aen
 41874 die hant hinc ontginc inden wijngaert
 41875 rancken ende die beest werdt aen tuer
 41876 ghebracht ende wordt verbrant Ende hi
 41877 dede daer veel miraculen als gheseyt
 41878 wordt actuum xxviii.
 41879 Dat c. ende iiii. capitel van nabathea
 41880 ²¹⁴Nabathea is een prouincie in ara-
 41881 bia ende is also ghenoeemt van na-
 41882 bagoth hymmahels zoen Ende is ten hal-
 41883 uen tusschen arabien ende iudeen lant
 41884 ende beghint vander zee eufrates en-
 41885 de strect totter roder zee als ysidorus
 41886 seit libro xv. Het is een vet lant drachtich
 41887 in coern in alrehande vruchten ende in
 41888 beesten ende in duerbaren ghesteynten
 41889 ende in metallan Hier af seit plinius libro
 41890 vi. capitulo xxix. dat die lude nabathe bewo-
 41891 nen een poert die men petra noemt in-
 41892 den dael ende heeft binae twee dusent
 41893 passen inder breedheit ende is omvanggen
 41894 mit bergen daer men niet aen comen en
 41895 can ende daer loept een water tusschen ende
 41896 sceelt vander poerten gaza ses hondert passen
 41897 ende vanden schoet persico lxxxij. passen
 41898 Dar ²¹⁵c. ende v. capitel van noerweghen
 41899 ²¹⁶NOerwegia dat is noerwegen ende is
 41900 een breet lant in europen ende is bina mit-
 41901 ter zee al om gordt mitten noerden wtge-
 41902 strect ende mitten landen der gothen geeyndt
 41903 want aen die oest zijde ende aen die zuut zij-
 41904 de ist ghescheyden vanden gothen ouer-
 41905 mits enen water dat albia heyt Het is

41906 een zeerp ende alte couden lant berch-
 41907 ich ende boschich Ende sy leuen meer
 41908 vander visscherien ende vander iachten
 41909 dan vanden broede want daer is seldom
 41910 iaer marct om der groter couden wille
 41911 daer sijn veel wilder beesten als witte spar-
 41912 waers daer sijn dese beuers ende meni-
 41913 ghe ander wonderlicheit Item daer sijn
 41914 fonteynen inden welcken als men daer
 41915 iet in stect dat wort vluchs in leeder of
 41916 in hout verkeert Ende aen sijn noerder
 41917 zijde en wordt gheen son ghesien onder
 41918 gaen noch oec en wordter die son ghe-
 41919 sien bi alsoe menighen daghe inden win-
 41920 terschen solstici want dan moeten die lu-
 41921 den daer int lant mitter keerssen wer-
 41922 ken Ende si en hebben geen coern noch
 41923 olie noch wijn ten moet hem van buten
 41924 toe comen Tvolc is van groten grouen lich-
 41925 aem ende van scoenre vormen ende starc ende seer
 41926 moedich aen die oest zijde heuet gala-
 41927 ciam ende van noerden ysolandiam daer die zee
 41928 ewelic veruroren wordt ende aen die west zij-
 41929 den heuet die zee van ybernien ende van englant
 41930 Ende aen die zuyt zijde daciam ende wordt
 41931 gheeyndt in die eynden cachie
 41932 Dat c. ende vi. capitel van noermandia
 41933 ²¹⁷NOormannia twelc neustria heit van-
 41934 den volc van norithen die te sceppe quamen
 41935 van noerwegen ende behielden dat over vander w-
 41936 alscher zee die welcke tlant al om bewoen-
 41937 den ende hietent noermandien Ende heeft die
 41938 britaensche zee int oesten ende die scoet van
 41939 aquitannien te westen waert ende galliam te
 41940 zuden waert ende die grote zee ten noerden
 41941 waert haer cleye is vruchtbaer ende veth
 41942 van campen van weyden ende van bosschen ende
 41943 van
 41944 edelen hauenen ende is mit stercken steden ende
 41945 poerten geuesticht ende daer is een stat die
 41946 edel is die rotomagus heit die gelegen is

41946 op een ryuier die men seyn heyt daert
 41947 vol van volc is ende sterck ende wel vech-
 41948 tende hoefsch ende sedich inden abijt ende
 41949 inder begheerten ende inder spraken goe-
 41950 dertieren ende vreedsom inder verwinninge
 41951 Dat c. ende vii. capitel van numedia
 41952 ²¹⁸NVmedia is een lant in affrica en-
 41953 de is vluchs an cartago ende beghint an-
 41954 den ryuier armfigam ende eyndt inden
 41955 dorpel der togitanen ende heeft inden opganc
 41956 die eynden numdies²¹⁹ ende van noerden strec-
 41957 ket inder zee ende siet sardinam an ende
 41958 van westen mauritaneam stipense ende
 41959 van zuden tvolc van etiopien Ende is een
 41960 vet lant van campen in veel steden en-
 41961 de daert boschich is daer heuet veel wil-
 41962 de beesten Ende daert hoechste is daer he-
 41963 ²²⁰uet peerden ende velt ezels ende voert ist al
 41964 vol van serpentes ende quader beesten dit seit pli-
 41965 nius libro xv.
 41966 ²²¹Dat c. ende viij. capitel van narboen
 41967 ²²²NArbonensis is een prouincie van nar-
 41968 boen als plinius seit libro iij. capitulo v. dit
 41969 is een seer vruchtbaer lant van wijn En-
 41970 de het sal billiken ytalien heiten dan een
 41971 prouincie ende is vol van rijcheiden ende van zee-
 41972 dicheiden Ende heeft edele ryuiren ende oeck
 41973 veel staender wateren Item die lengde van al-
 41974 der prouincien van narboen hout drie hondert
 41975 dusent ende lxx. dusent passen ende die breede
 41976 houdt cc. ende xlviij. dusent passen als egrip-
 41977 pa wt geeft Hier to heuet plynius geseit
 41978 Dat c. ende ix. capitel van ophyr
 41979 ²²³Ophyr is een naem van eenre pro-
 41980 uincien in iudeen van ophyr den man die
 41981 vanden nacomelinghen eber gheuoemt
 41982 is twelc wilneer gulden lant hiet daer
 41983 om dattet gulden berghen heeft daer
 41984 die lewen ende die wilde beesten in wo-
 41985 nen totteem²²⁴ welken anders nyemant co-
 41986 men en dar dan mitten scepen aent ouer te staen

41987 ende als si der leuwen clauwen sien so
 41988 moghen si daer na sien offer iet gouts
 41989 ghebleuen is ende dat moghen si ne-
 41990 men op die auentuer bliuen die luden
 41991 oec bi den scepen of daer enich vanden
 41992 beesten quaem dat si dan int scip moch-
 41993 ten lopen als rabanus seit op die stede
 41994 Doe salomons scepe quamen in ophyr
 41995 doe werdter goudt ghenomen etcetera
 41996 iij. regum ix. capitulo Dat selue seit plinius
 41997 by na dit prouinci seyndede wilner gout
 41998 duerbaer steen crisoprassen adamanten²²⁵
 41999 thout tym ende van ebano ende gevisch-
 42000 te voghelen ende tande van oliphanten apen ende
 42001 ander wonderlike beesten als plinius ende ysidorus
 42002 seggen Tot desen lande coemt men ouermits
 42003 enen langen omganc vander roder zee ende bi den
 42004 eylan-
 42005 de asiongab dat te lesten die grote alexander
 42006 creech te water Item die lude des landts
 42007 van ophyr die gecomen sijn vanden geslacht
 42008 eber eude²²⁶ vanden riuier capue totten lande van
 42009 yndien toe dat nv leria heit woenden si als io-
 42010 sephus seit Ende van ophyr ebers neue soe
 42011 hieten si alle die prouinci ophir als die sel-
 42012 ue rabanus seit dese opir was rectans soen
 42013 des soens eber dit lant is al vast bi eiula-
 42014 ch daer gion die riuier om loept als geseit
 42015 wort genesi ii. Ende is hem gelijc inden gulden
 42016 bergen ende inden wel rukende specien ende inden
 42017 ghesteynten als plynius seit
 42018 Dat c. ende x. capitel van hollant
 42019 ²²⁷Ollandia is een cleyn prouincie gelegen
 42020 bi thecia ostia daer die zee in gaet ende
 42021 strect vluchs an brabant an die zuyt zijd
 42022 Ende is an vrieslant vander oester zee ende van
 42023 noerden an die engelsche zee ende vlaendren
 42024 an die west zijde Het is een bol lant ende
 42025 brokich ende waterich ter manieren
 42026 van eenen eylande want daer comen
 42027 int lant veel armen vander zee in lopen

42027 **228**ende die rijn mede an deen side ende die ma-
 42028 zee mede ende heeft veel meeren ende staen-
 42029 de wateren ende goede weyden ende is vol
 42030 beesten ende paerden ende in sommighe ste-
 42031 den ist al vruchbaer ende heeft bosschen ende
 42032 daer is goet iaghen ende daer sijn veel ste-
 42033 den daermen eenrehande eerde graeft
 42034 die goet te barnen is mer si stinct meer
 42035 dan thout doet ende is een rijc volc datter
 42036 zee ende te water vaert om sijn comenscap
 42037 wes hoofstat vtrect hiet of traiectum
 42038 inferius in latijn ende hiet vtrect in duyts-
 42039 scher tonghen want het hoert tot ger-
 42040 manien dat is tot den duytschen lande
 42041 ende nader gelegtheit ende na den zeden
 42042 ende nader heerscappien ende oec nader ton-
 42043 ghen soe horet al tot duytsch lant | wes
 42044 volc frisch is van liue ende starck van craf-
 42045 ten coen van moede ende eersaem van aen-
 42046 sicht ende belast inden zeden ende gode onder-
 42047 danich ende is trouwe ende vreedsaem en-
 42048 de daer sijn min rouers dan erghent in
 42049 duytschen lande
 42050 Dat c. capitel ende xi. van orcaden
 42051 **229**ORcade is een eylant vander gro-
 42052 ter zee bijder bertaenscher zee in
 42053 europen vanden welken veel ander eylan-
 42054 den gheeyndt sijn ende si hieten alle eylan-
 42055 den van orcades ende daer isser mit allen
 42056 xxxij. vanden welken daer xx. woest sijn
 42057 ende die xij. bewoentmen als ysidorus seyt libro
 42058 xv. vande eylanden
 42059 Dat c. capitel ende xij. vanden paradise
 42060 **230**PARadisus is een stede die gheset
 42061 is int oesten wes vocabel vten grie-
 42062 ken verkeert is ende geweynt in latijn or-
 42063 tus dat is een hof | ende voert hietet in e-
 42064 breusche eden dat is weelden in onsen
 42065 duytsche als ysidorus seyt libro xv. capitulo ij. Het
 42066 is
 42066 die hof der weelden ende der ghenoech-

42067 licheit als die selue seyt die welcke be-
 42068 set is mit allen geslachten van appelen ende
 42069 van bomen ende heeft in hem thout des
 42070 leuens daer en is gheen coude daer en
 42071 is gheen hetten mer daer is een ewige
 42072 getempertheit der luchten wt wes mid-
 42073 del een fonteyn springt ende maect alle
 42074 tbosch nat ende vucht ende wort gedeylt in
 42075 vier riuieren wes toeganck na die son-
 42076 den des eersten menschen was den men-
 42077 scheliken geslacht voir ghesloten want
 42078 het is al om ende om mit eenre vieriger
 42079 mueren omgordt op dat die barninge
 42080 sijnre pinen mit hem versament mach
 42081 werden inden hemel Ende die hulp der
 42082 enghelen om die quade geesten te dwin-
 42083 ghen is gheordineert vanden here op
 42084 die berninge des scarps swerds op dat
 42085 die goede engelen die menschen ter vlam-
 42086 men beroeren souden ende die quade enge-
 42087 len mede op dat die toeganc des paradijs
 42088 genen geest noch sondigen vleysch open-
 42089 baren en soude Hier toe heuet ysidorus geseit
 42090 libro xv. capitulo iij. daer hi tracteert vanden lan-
 42091 den ende nader meyster vander hystorien int
 42092 ander capitel ouer genesi wort aldus gheseyt
 42093 God die plantede of maecte vanden be-
 42094 ghin der sceppingh een stede der weel-
 42095 den mit cruden ende mit bomen ende dat int be-
 42096 ghin vander werelt als int oesten Ende is
 42097 die alre suetste stede ende strect verre en-
 42098 de lanc biden lande ende bijder zee ende is
 42099 ghescheyden van onser woningen | ende is
 42100 also hoech ghemaect dat die stede raect
 42101 aen den cloet der manen daer twater van-
 42102 der diluuien niet en quam om dat die ste-
 42103 de also hoech geleghen was ende is als
 42104 die selue seyt Item iohannes damascenus seyt
 42105 vanden
 42105 paradise want god den mensch maken
 42106 soude van enen sienliken ende onsienliken crea-

42107 turen na sijnre propere figuren ende beeldin-
 42108 ghe recht als enen coninc ende enen prin-
 42109 ce van allen den lande ende alre dinghen
 42110 die hi inder werelt ghmaect²³¹ heeft als
 42111 een eenrehande lant daer hi een heilich
 42112 leuen in leyden soude Ende dese godlike ste-
 42113 de ist paradijs goods Ende is gheplant in
 42114 eden dat is inder weelden ende inder ghe-
 42115 nuechlicheit ende is hoger dan enich eerd-
 42116 rijc int oesten Ende is al om ende om blijnc-
 42117 kende mit eenre dunre subtijlre getemper-
 42118 der luchten ende is mit bomen mit planten
 42119 beset ende mit soeten bloemen altoes ende is
 42120 vol goeds roekes ende is vervult mit
 42121 licht ende het is een scappreel alre scoen-
 42122 heiden der bliscappen ende der vrolicheit
 42123 Ende gaet bouen den verstande eens sin-
 42124 liken creatuers ende is een godlic coninc-
 42125 rijc ende is hem weerdich die na den beel-
 42126 de ghemaect was inden welken niet on-
 42127 redelics en woende mer alleen die men-
 42128 sche die makinghe was der godlikcr²³² han-
 42129 den. Item dat selue seggen strabus ende
 42130 beda dattet paradijs een stede is die int
 42131 oesten gheset is ende daer is die grote
 42132 zee tusschen geworpen ende staet daer ver-
 42133 re van ons ende heymelic wten mensche
 42134 daer die berghen mede tegen gheset sijn
 42135 Het was een stede die seer bequamelic
 42136 was den onnoselen mensch om sijn onma-
 42137 te getempertheit waer om datter gheen
 42138 coude en is noch hetten mer een ewige
 42139 ghetempertheit als ysidoius²³³ seit Item om
 42140 die ouervloedicheit alre goeden want
 42141 als augustinus seit de ciuitate dei xiiij.
 42142 capitulo x. die welke doe alsoe seer droeuen
 42143 mocht daer alsoe veel goeds was dat-
 42144 ter niet en ghebrack dat die goede wille
 42145 vercrighen mocht noch hy en ghebrac
 42146 niet dat hy dat vleisch of die ziel des men-

42147 schen die zalichlick leuende was misde-
 42148 de of in enighen dinghen moyede Item
 42149 om die ouerste zueticheit want het was
 42150 een scappreel bouen alle scoenheit als
 42151 damascenus seit twelc betuycht die on-
 42152 stinkelike ende die onvergankelike scoenheit
 42153 alsoe wael der bomen als der bloemen
 42154 ende oec der telghen want | die bomen
 42155 en verliesen horen crans niet ende die bloemen
 42156 en verdorren niet noch en veruulen Item om
 42157 die ouerste vrolicheit twelc tuucht die
 42158 zueticheit der vruchten want daer is alle
 42159 hout scoen inden gesicht ende alte zuet in
 42160 gevuedt te werden genesi ij. Item oec tu-
 42161 get die volheit des lichts want die claer-
 42162 heit vanden licht wordt geliket der puric-
 42163 heit der luchten als beda seit Item die
 42164 vruchtbaerheit der eerden twelc betuucht
 42165 datter also veel edelre fonteynen sijn die
 42166 dat lant vuchtich maken als geseit wordt
 42167 genesi ij. die fonteyne clam op ende nettede
 42168 dat paradijs dat gedeilt is in vier ryuiren
 42169 genesi ij. Item om die drachtelicheit der
 42170 stede twelc betuycht die hoecheit vander
 42171 ghelegentheit want si raeckt den cirkel
 42172 der manen als beda seit ende oec ysidorus
 42173 niet dat si den cirkel yet raect mer want
 42174 die stede also hoech is by dattet eertrijc
 42175 is Item om dat die stede oncorrumpeerlick
 42176 is twelc betuucht om datter die lancheit
 42177 des leuens is want daer sijn helyas ende
 42178 enoch twe mans die daer noch sijn on-
 42179 gequetst als die meester inder historien seit
 42180 want so wat leuende is dat en mach daer
 42181 niet steruen noch dat en is vanden paradijse
 42182 niet te verwonderen want wy in ybernien we-
 42183 ten dat daer doden niet verrotten noch
 42184 vervulen en moghen Ende een ander
 42185 eylant inden zeluen lande daer die luyde
 42186 niet steruen en mogen mer men moetse

42187 te lesten vten lande vueren in een ander lant
 42188 Item vanden paradise ende van sijnre ghele-
 42189 ghentheyt was een opinie dat is een
 42190 vermoeden of een waninghe biden heiden
 42191 als plinius vertelt daer hi spreekt vanden
 42192 ghefortuneerden eylanden vanden welken
 42193 oec ysidorus spreekt libro xv. Onder die wel-
 42194 ke een is die alle goet voert brengt daer
 42195 die eerde by haer seluen alle vruchten
 42196 voert brengt vanden welken ons te veel
 42197 te spreken waer diet al setten soude Item
 42198 ysidorus seyt libro xv. dattet paradys is int
 42199 oesten inden alren hoechsten berch die daer
 42200 is vanden welken van wes hoecheyt die
 42201 wateren also seer neder vallen ende mae-
 42202 ken daer een meer ende maken in horen
 42203 valle also groten gheluuende barstinghe
 42204 dat alle die luden die daer by woenen doef
 42205 werden vanden ongematige ghelude
 42206 als basilius seit in exameron Ende soe
 42207 doet oec ambrosius Ende van dier meer
 42208 daer dat water van bouen neder valt spru-
 42209 ten die vier ander ryuieren als physon
 42210 die men ganges heit ende gion die men ny-
 42211 lus hiet tigrys ende eufrates vanden wel-
 42212 ken men speciael ghedenckenis maect
 42213 in geneseos boeke Soeke bouen vanden
 42214 ryuieren
 42215 Dat c. ende xiiij. capitel van parthya
 42216 ²³⁴PArthya is een groet lant in asia van-
 42217 den eynden van indien streckende totten
 42218 eynden van mesopotania In hem sijn
 42219 vast vele zijdel prouincien als aracussia
 42220 parthia assiria media ende persidia die
 42221 welc versamende landen sijn ende nemen
 42222 haer beghin van yndus den ryuier en-
 42223 de werden ghesloten mitten ryuier ty-
 42224 gris Item die prouincien sijn onderschei-
 42225 den mit horen eynden ende trecken hoer
 42226 namen vanden properen auctoren want

42227 aracussia is ghenoeemt van sijnre poer-
 42228 ten ende parthia van sichia ende die ghene
 42229 die quamen besetten die prouincie die si hie-
 42230 ten na horen naem deser is an die zuyt zij-
 42231 de die rode zee Ende van noerden die aerde
 42232 van hyrcania ende van westen media inden
 42233 welke xviiij. landen sijn die strecken vant
 42234 meer datmen capsus hiet totten volcke
 42235 van sichien Ende parthia is een lant dat vol
 42236 van wonderlicheiden is als plynius seit libro
 42237 v. want daer sijn wrede beesten als parde
 42238 tygris lijnwormen slanghen ende daer sijn ser-
 42239 penten die van naturen alte fel sijn Ende tvolc
 42240 is wreet ende quaet ende sparende van cost ende
 42241 ²³⁵si sijn te vreden in pap ende in bry ende in
 cardamomo
 42242 Dat c. ende xiiij. capitel van palestina
 42243 ²³⁶PAlestina is een prouincie van syrien
 42244 dat wilneer philistea hiet wes stat is me-
 42245 tropolis die nv ascalona hiet ende hiet van
 42246 oudts philistin van welke stadt in ouden ti-
 42247 ²³⁷den verleden alle tlant palestina hiet of phlis-
 42248 tea als ysidorus seit libro xv. die selue seit oec
 42249 libro ix. capitulo iij. die philistien sijn vanden voca-
 42250 bulen der heiden Ende die hebreusche ser-
 42251 mon en heeft gheen letter p. Dit lant als
 42252 ysidorus seit libro xv. heeft aen die oest zijde
 42253 die rode zee Ende iuda wordt genomen van-
 42254 der zuyt zijde ende an die noort zijde wor-
 42255 det gesloten mitten eynde der tyeren ende het
 42256 wordt int westen gesloten mitten dorpel of
 42257 mitten palen van egipten Item die philisteen
 42258 namen haer eerste begin van chanaans soen
 42259 die thelusim hiet daer die philisteen eerst
 42260 of comen sijn ende chariatim als geseit wordt
 42261 genesi x. Item erodocus vertelt dat dit volc
 42262 behendich ende loes is ende quelt altoes dat
 42263 lant van ysrahel Ende dat doen sij hier omme
 42264 want si benijden dattet lant van indien ²³⁸also sa-
 42265 lich is ende also geluckich Ende dattet hem
 42266 beroemde van sijnre groter sterckicheit

42267 ende dat sy also veel heerlicheyden on-
 42268 der hadden
 42269 Dat Cxv. capitel van panphilia
 42270 ²³⁹PAnphilia datmen ysauria hiet daer
 42271 om datter alle winden op wayen
 42272 moghen als ysidorus seyt libro xv. Het is
 42273 een prouincie int minre asya ende heeft een
 42274 hoeftstat die solencia hyet welke stat seu-
 42275 lencus antiocus fundeerde die antioci-
 42276 am maecte als ysidorus seyt libro xv. Ende
 42277 het is een lant opter zee tusschen siliciam
 42278 ende betuliam vanden welken men vaert in
 42279 ytalien biden eylende van cipers
 42280 Dat Cxvi. capitel van pannonien of ongerien
 42281 ²⁴⁰PAnnonia is een prouincie van euro-
 42282 pa ende was wilneer vanden hunen
 42283 beseten Ende daer of is vngherien gheuoemt
 42284 dat tweerhande is als Orosius seit als tme-
 42285 erre ende tminre dat meeste is in dat veerste
 42286 sycia ende is gheleghen ouer die broken van
 42287 meothida daer die hunen eerst wt qua-
 42288 men ouermits der iachten dar sy iaechden
 42289 Ende plaghen den herten ende den hinden ver-
 42290 re te volghen doer den broken Te lesten
 42291 vonden sy die aerde van pannonien ende doe
 42292 teghen sy thuus ende brochten al dat sy had-
 42293 den ende quamen in pannonien weder Item dese
 42294 prouincie is een deel van messia daer die da-
 42295 nouwe verby loept ende ouer als ysidorus
 42296 seit libro xv. et xvi. Ende heeft galliciam int oes-
 42297 ten ende grieken int zuden dalmacien ende yta-
 42298 lien int westen ende duutschlant int noerden
 42299 Het is een zeer ruym lant ende drachtich
 42300 mit berghen mit bosschen ende mit wateren
 42301 beset. Ende is rijke van gulden aderen ende van
 42302 anderen metallē Ende heeft grote ber-
 42303 ghen daermen menigherhande gheslach-
 42304 ten van marmerste ²⁴¹ Ende men graeffer in som-
 42305 mighen berghen fijn soute Ende dit lant
 42306 wordt vol wilder beesten gheuonden ende

42307 ander quick om dies wil datter also goe-
 42308 de vruchtbaer weyden sijn Ende daer wast
 42309 coren ende wijn ghenoech tot veel steden ende
 42310 houdt veel volcs in die welke niet allen ²⁴²
 42311 en scelen inder tonghen mar oec inder zee-
 42312 den ende inden leuen als die selue orodicus
 42313 seyt Item ysidorus seyt libro xv. dat panno-
 42314 nien een starck lant is ende heeft messiam int
 42315 oesten ende van zuut oesten hystrien ende van af-
 42316 rica die berghen of clyppen diemen hyet
 42317 pennini alpes Ende van westen galliam belgi-
 42318 cam ende van noerden die palen vander da-
 42319 nouwen of den dorpel die verby germa-
 42320 nien loept dit lant hiet oec ester ende hes-
 42321 tria dat by pannonien om loept
 42322 Dat Cxvij. capitel vant eylant pathon
 42323 ²⁴³PAtion is een eylant gheuoemt van-
 42324 den soen pacontus die dat eylant
 42325 ende die poert noemde na sinen naem. als
 42326 ysidorus seyt libro xv. daer wast alte witten
 42327 marmarsteen ende daer wast oec een steen
 42328 die sardius hiet die beter is dan die mar-
 42329 mersteen ende is orbaerlic onder den ghe-
 42330 steenten als die selue seyt
 42331 Dat Cxviij. capitel van pentapholis.
 42332 ²⁴⁴PEntapolis is een lant int eynde
 42333 van arabien ende van palestinen Ende is
 42334 also gheheten van vijf steden der quader
 42335 menschen die mitten hemelschen viere ver-
 42336 teert sijn Ende plach wilneer alte vrucht-
 42337 baren lant te wesen meer dan nv iheroso-
 42338 lima is ende is nv verwoest ende verbarnt want
 42339 dat vier quam neder om die sonden des
 42340 volcs datter int lant woende welc vier
 42341 dat lant onbandt ende sceydet in ewigher
 42342 asschen wes schiem ende eenrehande ghedaen-
 42343 te noch ghesien wordt inden vonken ende
 42344 glinsteringhe der bomen Ende daer wassen
 42345 appelen die gruen sijn ende bloeyende sijn
 42346 ende sy schinen also rijp te wesen dat sy een

42347 grote begheerte maken des etens ende ist
 42348 dat mense neemt so werden si in asschen
 42349 resolueert of verkeert ende gheuen enen ro-
 42350 ke wt of si noch barnden hier toe heuet
 42351 ysidorus gheseyt libro xv. Item dese prouincie
 42352 eer si aldus verteert was doe was si al-
 42353 so rike datmen tusschen horen stenen vant sa-
 42354 phieren ende ander duerbaer ghesteinten Ende
 42355 onder haer cleye vant men gout als iob
 42356 ruert Mar ten lesten is al dat lant verkeert
 42357 in een dode zee Ende is also ghenoomt want
 42358 si niet leuens in haer en heeft noch en
 42359 vuedt noch si en neemt niet leuens in haer
 42360 want si en heeft visschen noch voghelen
 42361 noch en mach niet ghedoghen datter
 42362 sceepe in comen want alle dinghen die le-
 42363 uen deruen ghaen te gronde in hoer Een
 42364 lantaern ist dat si ontsteken werdt so drijft
 42365 si bouen mar wordt si gheslecht so gaet si
 42366 te gronde als ysidorus seit libro xiiij. soect bo-
 42367 uen vander doder zee inden tractaet vander zee
 42368 ende der wateren Inden ouer van deser zee
 42369 al vast bi sodoma wassen die voerscreuen
 42370 appelen ende sijn alte scoen an te sien mar sy
 42371 stincken inden smake ende sijn bitter als die
 42372 glose seyt ouer die ander epistel petri capitulo iij.
 42373 Ende daer is een ander pentapolis in affri-
 42374 ca in die prouincie van libia ende also van vijf
 42375 steden ghenoomt als van bernix centira²⁴⁵ apo-
 42376 lonia porus ende ptolomais vanden conin-
 42377 ghen sijn si brenites genoemt dese pentapo-
 42378 lis is yrenen van libien toeghevucht ende si-
 42379 nen einden toe ghepunt als ysidorus seyt libro xv.
 42380 Dat C. ende xix. capitel van persen
 42381 ²⁴⁶Persia is een lant in asia ende is ghe-
 42382 ordineert onder die riken percho-
 42383 rum dat is dier lude Ende coemt vanden op-
 42384 ganghe totten ghenen van indien Ende heeft
 42385 vanden westen die rode zee ende aen die noert
 42386 zijde raket mediam ende van zuden germani-

42387 en twelc perssien aen ghecnoept is Inden
 42388 welken een edel poert is diemen ycussa
 42389 hiet Ende in persien beghan eerst ars ma-
 42390 gica te risen. Tot welker consten veloch
 42391 die gygant die eerste confuse der tonghen
 42392 aen nam ende leerde dat volc hoe dat si tfuer
 42393 oefenen souden want het volc in dien lande
 42394 oeffenden ende aenbeeden die son die in
 42395 harre²⁴⁷ tonghen daer el hyet als ysidorus
 42396 seyt libro²⁴⁸ xv. Item persia is ghenoomt van perse-
 42397 us den coninc die welc van grieken in asi-
 42398 am voere ende temmede daer mit zwaren
 42399 vechten tvolc van barbarien | ende te lesten doe
 42400 hijse al verwonnen had doe gaf hy den
 42401 volc alsulken naem na hem als ysidorus seyt
 42402 libro ix. int capittel vanden vocabulen des
 42403 volcs Men plachse onedel te rekenen
 42404 voer tyrus tyden Item die van meden wa-
 42405 ren altoes zeer machtich als die selue
 42406 seyt Item persia of persida dats alleens
 42407 is een zeer breet ruum lant van veel volcs
 42408 inden welken een edel stadt is die elam
 42409 hiet ende is also ghenoomt van sems soen van-
 42410 den welken eerst twolc²⁴⁹ van persyen quam als
 42411 ysidorus seyt. Ende van elam sijn die persen eerst
 42412 elamite ghenoomt Item in persiden is een
 42413 edel stat die elemantida hiet die welc
 42414 nv persepolis hiet vander welker gheseit
 42415 wordt i. iiij. vi. a. ij. iij. i. ix. a. Item in persida
 42416 was een stat die elimaida die alte edel
 42417 ende rijc was van goude ende van ziluer ende
 42418 haer tempel was alte rijc daer hinghen
 42419 gulden tenten halsberghen ende scilden die
 42420 de coninc alexander macedo after liet.
 42421 Dat C. ende xx. capitel van pyrenea
 42422 ²⁵⁰PYrenea is een prouincie van europa
 42423 ende is een hoghe aerde ende berch-
 42424 achtich wes gheberchten pyreni hyeten
 42425 ende gaen van zuden ten westen ende scey-
 42426 den alte grote landen van malcanderen

42427 want die gheberchten scheyden spaengen
 42428 ende vrancrijc Item si hebben van oesten
 42429 germanien van zuuden ytalien van wes-
 42430 ten spaengen van noerden walschlant of
 42431 vrancrijc Ende wordt daer om pyrenea ge-
 42432 heyten wanter die blixemen daer also dic-
 42433 wijl slaen pyr in griex is viere in duut-
 42434 sche want die berghen werden daer al-
 42435 den dach ghequest vanden blixemen als
 42436 ysidorus seit libro xv. int capittel vanden ber-
 42437 ghen pyrenea is een oerspronc ende een be-
 42438 ghin van veel groter ryuiren ende is moe-
 42439 der der groter bosschen ende is vuedster
 42440 der wilder beesten ende van veel quics Ende
 42441 is houdende aderen der metallende
 42442 veel starcker steden sloten ende borghen Ende
 42443 is oec vuedende menigherhande nacies
 42444 van volc also wel inder tonghen als in-
 42445 den zeeden

42446 Dat c. ende xxi. capitel van pygmeen
 42447 **251**Pygmea is in yndien ten oesten waert
 42448 inden berghen ter groter zee waert ghe-
 42449 legghen in welcken lande die pigmei wo-
 42450 nen ende sijn menschen die cleyn van lich-
 42451 aem sijn nauwe een cubitus lanck als pli-
 42452 nius ende ysidorus segghen die welcke in
 42453 hoer vierden iaer winnen ende int seuende
 42454 iaer sijn si oudt dese menschen als si haer
 42455 here ende scaer vergadert hebben so riden
 42456 si op rammen ende vechten teghen den cran-
 42457 nen ende breken der cranen nesten ende haer
 42458 eyeren op dat si daer niet te machtich en
 42459 worden als die selue plynus seit libro v. van-
 42460 den monstrooes menschen in yndien
 42461 Dat c. ende xxij. capitel van pictaneen
 42462 **252**Pictania is een prouincie gallie nar-
 42463 bonensis daer die engels ende die scotten
 42464 van oudts mit scepen plaghen te wonen
 42465 ende ten lesten lieten si den volc ende den lande
 42466 van horen ouden geslacht den naem als

42467 herodotus historia graphus vertelt die wel-
 42468 ke vanden britanschen eynden maecten een
 42469 vergaderinghe van scepen ende wonnen die
 42470 scoet vander zee van aquitannien ende daer
 42471 na behielden si die stat pictanum tegen den
 42472 volcke vanden lande mer niet sonder scade
 42473 ende hieten doe alle dat lant pictaniam
 42474 ende heeft int oesten die spaengerts ende van
 42475 zuden die britaensche zee ende van noerden
 42476 die minre britannien ende van westen die
 42477 stranc van aquitannien of die scoet dit cley-
 42478 ne prouinciken heeft veel goeder landes
 42479 in want het heeft goede drachtelijc eer-
 42480 de ende heeft bynae alle vrucht van coern
 42481 in hem wassende als wyn coren ende ander me-
 42482 nigherhande vruchten ende is alte mael rij-
 42483 ke vanden goede datter inden lande wasset
 42484 Tlant heeft goede hauenen goede ryui-
 42485 ren bosschen velden ende campen die alte
 42486 zeer ghenuechlic sijn ende is omtrent der
 42487 zee mit berghen ende mit steenroetsen wel
 42488 omuest alst openbaert in die poorte ofte
 42489 casteel van rupelen daermen niet toe en
 42490 mach om sijnre vasticheit wil want alle
 42491 die zee cant langhes ist al berch ende steen-
 42492 roetzen als die selue seit wes volc is ge-
 42493 menghet mitter tonghen ende mitten zeden
 42494 vanden prouincien der walen Ende daer
 42495 om want sy inden eersten dat hadden van
 42496 pictis dat die nacies van dien volc inder
 42497 natueren starck waren ende schoen van
 42498 lichaem so hebben si dat vanden walen
 42499 vercreghen om des wil dat si daer onder
 42500 ghemengt sijn dat sy nochtans wreet
 42501 sijn van moede ende moeghen meer doen
 42502 arbeiden mit vechten dan ander luden
 42503 daer omtrent Ende dat en is gheen won-
 42504 der als ysidorus seyt libro ix. dat die aen-
 42505 sichten der menschen ende die verwen
 42506 ende oec die moeden verwandelt werden

42507 na dat die hemel hem inprentende is daer
 42508 si onder gheseten sijn waer of dat die ro-
 42509 meyns zwaer sijn die grieken licht die
 42510 walen wreet ende fel ende also voert vanden
 42511 anderen Ende daer om is dat volc van pitta-
 42512 nia starc van lichaem scoen van aensicht ende
 42513 coen van moede als geseyt wordt scalc ende
 42514 beheynde volc van sinnen als erodocus seyt
 42515 Dat c. ende xxiiij. capitel van pycardien
 42516 **253** PYcardia is een prouincie vanden
 42517 nederen walschen lande ende is also ghe-
 42518 heyten van enen casteel of borch dat pon-
 42519 tus heyt want men seit dat wilneer die
 42520 poert die men timepichem **254** heit die heer-
 42521 licheit hadde in dier buerten totter ber-
 42522 taenscher zee toe van welker poerten na
 42523 alle tvolc sinen naem creech Ende dat
 42524 lant is zeer vruchtbaer ende drachtich van
 42525 coern ende van vruchten ende is wel ghe-
 42526 watert mit ryuiren ende mit fonteynen En-
 42527 de is ouervloedich van volc ende wel ge-
 42528 vesticht mit starcken steden ende sloten
 42529 ende mit castelen ende mit anderen cleynen
 42530 poerten als belgis of beluatlum albanis
 42531 atrabatum mantum ende comatum als die sel-
 42532 ue vertelt dese voerscreuen prouincie heeft
 42533 den rijn van duutschen lande aen die oest
 42534 zijde ende dat hoghe walschlant aen die
 42535 zuyt zijde ende die walsche of duutsche
 42536 zee int westen ende englant int noerden
 42537 Item pycardien is twierhande als tho-
 42538 ghe ende dat laghe dat hoghe is den wa-
 42539 len alre naest ende dat laghe pycardien is
 42540 brabant naest ende vlaenderen ende dat om-
 42541 trijnt ende dat heyt al mede pycardien Ende
 42542 het is beyde starck volc scoen van aen-
 42543 sicht kuen van moede Ende is subtijl van
 42544 sin ende het is goet te leren Ende hoer sprake
 42545 is grouer hier beneden dan bouen in
 42546 walschlant

42547 Dat c. ende xxiiij. capitel van ramathea
 42548 **255** Ramathea is een lant genoemt na-
 42549 der stat ramathan daer samuel in ghe-
 42550 boren is die prophete die welc mit enen
 42551 anderen name armathia gheheyten is
 42552 vander welker ioseph die rechtuaerdi-
 42553 ghe man was die tlichaem ons heren
 42554 smeerde mit nicodemus ende groeft eerli-
 42555 ken als die gloze seyt ouer luca capitulo xxiiij.
 42556 f. Ende is ghelegen inden gheslacht effra-
 42557 ym in hoghen gheberchten waer by ra-
 42558 mathea hoghe ghenoeemt is want rama
 42559 is also veel te seggen als hoge als ihe-
 42560 ronimus seyt Ende al ist zake dattet berch-
 42561 achtich is nochtans ist een drachtich lan **256**
 42562 van coern van wijn van vruchten ende van
 42563 olyuen ende mit goeden fonteinen ghewa-
 42564 tert ende is ghesont van puerre luchten
 42565 ende leyt hoech ende vast als iheronimus
 42566 seit Ende om verre te sien ist alte bequaem
 42567 Dat c. ende xxv. capitel van reneya
 42568 **257** REneya is een rijnsch prouincie En-
 42569 de is een lant daer die rijn om loept ende
 42570 ouer ghietet ende is also geheiten om dat-
 42571 tet bi den rijn leyt als ysidorus seit libro xv.
 42572 Ende is een lant dat veel steden heeft ende veel
 42573 vaster poerten wes cleye vruchtbaer is
 42574 ende draecht veel wijns in veel steden Ende
 42575 is een starck volc ende moedich inden leuen
 42576 ende inden zeeden ende hebben een bequame-
 42577 licheit mitten duutschen van germani-
 42578 en mer si en gheren noch en rouen so niet
 42579 Dat c. ende xxvi. capitel van ryualia
 42580 **258** RIualia is een prouinciken dat wil-
 42581 neer den barbaren toe hoerde wes een
 42582 deel virania gheheyten is ende is zeer coen
 42583 nv ist onder die gheloue cristi ende is on-
 42584 der dat rijke van dacia wes een deel vi-
 42585 rania gheheyten is van viror alsoe ghe-
 42586 noemt dat is vander gruenicheit daer om dat-

42587 tet grasich is ende vol van weyden ende bos-
 42588 sich tot veel steden wes cleye middel-
 42589 baer vruchtbaer is ende heeft goede wa-
 42590 teren ende meren ende heeft veel visschen
 42591 als zeevisschen ende ander vissche ende heeft
 42592 veel cudden van vie Ende is versament
 42593 mitten landen van sicia ende is alleen ghe-
 42594 scheiden of onderkent mitten ryuier die
 42595 men narria heyt vanden anderen landen
 42596 Dat c. ende xxvij. capitel van rynchowia
 42597 ²⁵⁹Rynchowia is een cleyn lant vander
 42598 stadt van mens ghelegghen opten kant
 42599 vanden rijtusschen den berghen wt ghe-
 42600 stret tot enen steedken dat pinguia ghe-
 42601 noemt is Ende is rinchonia²⁶⁰ gheuoemt om
 42602 datter die rijt doer loept Ende al ist dattet
 42603 cleyn is van begrip nochtans ist aen bei-
 42604 den canten vanden rijt totter hoechten van-
 42605 den berghen toe alte wonderliken zuet en-
 42606 de drachtich ende van also groter schoen-
 42607 heit ende van also ongheloefliker drach-
 42608 ticheyt dat also wel die ghene die daer
 42609 wonen als die ghene die daer ouer wan-
 42610 deren maket vrolic ende sadet van ghe-
 42611 nuechten Ende het is een hof van weelden
 42612 dat menich mensch niet gelouen en sou-
 42613 de dattet also genuuechlic waer also zue-
 42614 ten cleye heuet ende also vetten eerde dat
 42615 die vrucht ende dat coern alte snelliken rijp
 42616 wordt ende drachtich ende daer wassen veel
 42617 noten ia een acker draecht wel coern wyn
 42618 noten appelen peren ende menighe ander
 42619 vrucht Ende daer sijn warm fonteynen die
 42620 den lichaem gesont sijn Ende heeft veel an-
 42621 der gemaken die den leuen nvt sijn twelc
 42622 te langhe te vertellen waer
 42623 Dat c. ende xxviii. capitel vander romeinen
 42624 ²⁶¹Romanorum prouincia als varro seit
 42625 is een onthoudinge alle der we-
 42626 relt daer die werlt woenlike landen heeft

42627 want die romaens dwonghen alle die we-
 42628 relt mit hoerre macht want daer en was
 42629 ²⁶²merghent een hoeke vander werlt si en ge-
 42630 vulden tswert der romeynscher scharen
 42631 als die selue seit nochtans placht een
 42632 deel te voren ytalien te wesen ende plach
 42633 van oudts romulea te heiten ende was also
 42634 gheuoemt vanden naem romulus die de
 42635 stat van romen dede maken ende die gaf den
 42636 volc ende der stat den naem als ysidorus
 42637 seyt libro ix. dese was eerst saturnia ghe-
 42638 noemt van saturnus den coninc die den volc
 42639 eerst tlant leerde bouwen ende hieten hem sa-
 42640 turnum propter saturnitatem dat is om der
 42641 volheit of der sadicheit wil Ende te lesten
 42642 oefenende si dien saturnus als enen got in-
 42643 den ghetal der sterren Ende daer na sijn si la-
 42644 tijt gheheiten vanden coninc latino die
 42645 welke na die stat romen hieten van romu-
 42646 lus den coninc ende tfolc hieten si romeyns
 42647 Item ysidotus²⁶³ libro ix. seit vanden noemin-
 42648 ghen des volcs dat gheen penne te vol-
 42649 len scrinen²⁶⁴ en soude moghen die leuen
 42650 ende die prijs der stat ende der coninghen
 42651 noch gheen groet boeke en soude vol-
 42652 comelic die wercken begripen moghen
 42653 die daer geschiet sijn Ende die daer ge-
 42654 nuecht in had te lesen lese int eerste boe-
 42655 ke machabeorum int achte capittel daer
 42656 hy wonderlike dinghen seit vanden duech-
 42657 den der romeynen mit corten woerden
 42658 Dat c. ende xxix. capitel van romanien
 42659 ²⁶⁵ROMania is een nuwe volc der ro-
 42660 meynen want van reuotino in griex wort
 42661 gheseit nuwe in duutsche van dier tijt
 42662 vanden welcken constantinus ouer set-
 42663 tede den stoel des roemschen keyserrijcs
 42664 als die stat van romen in constantinopels
 42665 want alle tlant van grieken dat romanyen
 42666 was dat plach nuwe romen te heyten als

42667 rabanus seit Ende daer om noch huden die
 42668 grieken en hieten hem niet ghemeynlike
 42669 grieken mer romeynschen soect bouen
 42670 van grieken in die letter G. daer du van-
 42671 den grieken veel vijnden sulste
 42672 Dat c. ende xxx. capitel²⁶⁶ van rodus
 42673 ²⁶⁷Rodus is een eylant vanden eylan-
 42674 den van cyclades ende is dat eerste
 42675 van dien van oesten daermen seyt dat capito-
 42676 lium rodose gheuonden is doemen die stat
 42677 daer eerst maecte | in deser stat was een
 42678 metalen colosus van lxx. cubitus hoech an-
 42679 der segghen C. minre dant eylant van co-
 42680 lesus ysidorus seyt libro xv. dat rodus tselue
 42681 eylant is dat cypers is dit seyt hy int ca-
 42682 pittel vanden vocabulen der steden
 42683 Dat c. ende xxxi. capitel van rutha.
 42684 ²⁶⁸Rutha of ruthenia twelc een prouinci
 42685 was van messya in die eynden of buerten
 42686 van des minsten asia ghelegghen Ende heeft
 42687 die eynden van romen int oesten gotlant aent
 42688 noerden pannonien int westen ende grieken aent
 42689 zuden Ende het is een lant dat zeer ouer dra-
 42690 ghet mitten bemers ende mitten slauen inder
 42691 sprake ende inder tonghen Ende dit selue lant
 42692 hiet in sommighen deel galacia ende tvolc
 42693 plach galache²⁶⁹ te hieten den welken pau-
 42694 lus die apostel den epistel of den brief
 42695 seynde Soke bouen van galacia
 42696 Dat c. ende xxxij. capitel van sabea.
 42697 ²⁷⁰SAbeya is een lant in arabien van thus
 42698 soen die saba toe ghenoomt is dit lant strect
 42699 mit enen nauwen ganc oestwaert totten
 42700 scoet van persien Ende ghenaeft caldeen aen die
 42701 noert side ende int westen wordet geeyndet
 42702 inden scoet van arabien ende int zuden ist by e-
 42703 thiopien Het is een lant daer veel wie-
 42704 roecs is ende gheeft veel luchten want
 42705 daer wasset mirre caneel wieroec ende ander
 42706 wel rukende cruden als ysidorus seyt libro xv.

42707 Het is een rijc lant van goeden specien ende van
 42708 dierbaren ghesteenten ende van metallan daer
 42709 is fenix die voghel ende ander wonderen die
 42710 de autoren setten te wesen inden landen van ara-
 42711 byen vanden welken soke bouen van arabia
 42712 Van deser prouincien was een vrouwe ende een
 42713 coninghin die de principaetscap behielt
 42714 van alle den lande van affrica in horen tiden
 42715 als erodocus seit want si was een coninghin
 42716 van ethiopien ende van egipten als die glose
 42717 seyt int tiende boeck der coninghen | ende daer
 42718 om gheloefmen oec dat si die ander de-
 42719 len int westen hadde
 42720 Dat c. ende xxxiiij. capitel van samarien
 42721 ²⁷¹SAMaria als ysidorus seit libro xv. Het
 42722 is een lant van palestina van metropolis der
 42723 stat van ouds also genoemt want samaria
 42724 was wilneer een conincklike stat in ysra-
 42725 hel die welc nu van augustus naem sebastia
 42726 hiet | dit lant is een middel tusschen iudeen
 42727 ende galileen gelegghen ende beghint van een ste-
 42728 ge diemen cleys hiet wes geleghenthey
 42729 is ghelijc den lande van iudeen ende en sceel-
 42730 ter oec niet of inder duechden als ysidorus seit
 42731 ende nam sinen eersten naem van enen berch
 42732 diemen
 42733 somen hiet alst openbaert int derde capitel
 42734 der coninghen Ende hier of sijn te lesten die sa-
 42735 maritanen gecomen dat na ouer voere van-
 42736 den assyrijs in samarien dat daer na sama-
 42737 ria hiet dat is bewaringe des lands Ende
 42738 si waren vanden coninghen van assyrien daer
 42739 after ghelaten om tlant te bescermen als
 42740 ysidorus seir²⁷² libro ix. int capittel vanden voca-
 42741 bulen der landen soect bouen vanden seluen
 42742 vanden berch van samaria in die letter s.
 42743 Dat c. ende xxxiiij. capitel van sambia
 42744 ²⁷³SAMBia is een prouincie van mes-
 42745 sya ende is ghelegghen int neder-
 42746 ste sicia Ende is also mere midzen tus-
 42747 schen prucenos esteneo. offilianos. liuo-

42747 nes ende curones die welke alle gader wil-
 42748 neer den goten onderdaen waren als varro
 42749 vertelt ende erodicus²⁷⁴ te gader ende si wonen op
 42750 die canten vander zee ende haer scoet is tegen
 42751 die ziden van noerden ende daer teghen maken
 42752 si diken ende berghen als die selue seyt Item
 42753 sanbia is een drachtich lant ende van goeder
 42754 aerden ende draecht veel corens ende is een
 42755 brokich lant ende bossich Ende is belegghen
 42756 mit veel wateren ende mit meren die stil staen
 42757 ende dit ist tscoenste volc van alle den bar-
 42758 baers si sijn coen van moede ende gaet den
 42759 anderen landen die by hem wonen bouen
 42760 in consten ende inder subtijlheit
 42761 Dat c. ende xxxiiij. capitel van sauoyen
 42762 ²⁷⁵SAbaudia dat is sauoye ende het
 42763 plach wilneer salua te hieten dat is
 42764 behouden ende audax via. dat is een coen wech
 42765 daer om dat in ouden tiden dat lant vey-
 42766 lich te ghaen was den pellegrums die
 42767 te romen wanderden Ende dat lant scie-
 42768 det die ytalians vanden fransoysen |
 42769 ouermits dien groten gheberchten Men
 42770 plach daer altoes groet recht te doen
 42771 ende scarp ende daer om plach alle die
 42772 werelt te ropen dattet daer veylich wan-
 42773 deren was van rouers ende voer moer-
 42774 denaers Ende het hiet oec dat prouinci
 42775 der pronincien²⁷⁶ bouen in die letter p.
 42776 Dat c. ende xxxv. capitel vant eylant sardinia
 42777 ²⁷⁷SArdenia is een eylant inder zee me-
 42778 diterraneo by enen eylande ende is
 42779 also ghenoeemt van enen sardo hercule
 42780 die welc mit enen groten hoep van libya
 42781 quam ende besat sardimam²⁷⁸ ende van dien
 42782 vocabel gaf hi den eylande dien naem
 42783 In desen eylande en comen gheen serpentes
 42784 noch woluen noch daer en is gheen venijn
 42785 dan alleen wasset daer een cruyt ende hyet
 42786 apium risus welc cruyt die lude dodet al

42787 lachende diet eten Ende het heeft hete ba-
 42788 den die de lude gesont maken ende gheeft den
 42789 dieuen blintheit ist datmen hem tsacrament
 42790 ghegeuen heeft ende dat die oghen ghe-
 42791 raect werden als ysidorus seyt libro xv.
 42792 Dat c. ende xxxvi. capitel van sarmata.
 42793 ²⁷⁹SArmeta is der barbaren lant die sar-
 42794 mata gehieten sijn vander leringe der
 42795 wapen want si plaghen gewapent inden vel-
 42796 de te wesen ende plaghen veel prouincien te
 42797 berouen eer dattet hem dentulus mitter trou-
 42798 wen verboet als ysidorus seit libro ix. dese waren
 42799 te paerde of te voet ende dese waren oec
 42800 vanden gothen als die gipedes waren
 42801 Dat c. ende xxxvij. capitel vant eylant salmo.
 42802 ²⁸⁰SAlmo is een eylant inder zee egeo
 42803 daer iuno geboren is vander welker
 42804 sibilla samua was ghecomen ysidorus seit
 42805 libro xv. dat in desen eylande warden eerst
 42806 die vate van cycilien gheuonden waer
 42807 om dat si hieten vasasamea dat waren va-
 42808 ten van dier aerden gemaect want die aer-
 42809 de van dien lande is zeer taye ende lymich
 42810 ende daer om is dat lant tot alsulken vaten
 42811 bequaemste als ysidorus seyt
 42812 Dat c. ende xxxviij. capitel van sassien
 42813 ²⁸¹SAronea dat is sassien ende is een pro-
 42814 uincie in germanien wes volc eerst
 42815 haer beghin namen vanden grieken ende
 42816 tlant daer si nu wonen daer quamen sy
 42817 te sceppe aen ende die doringhers wor-
 42818 den verdreuen die welke doe woenden
 42819 opten ouer vander zee ende behielden
 42820 die stoelen mit menighen stride ende si
 42821 noch inder seluer prouincien tot huden
 42822 opten dach ghebleuen sijn Ende het heeft
 42823 altoes een stridende volc gheweest van
 42824 scoenre formen starc van lichaem ende
 42825 wel ghemact ende coen van harten Item sas-
 42826 sien na der eerden te spreken so ist vrucht-

42827 baer van coren ia van allen coren ende van vruch-
 42828 ten ende inden gheberchten ist bossich ende
 42829 heeft goede ackeren van beesten te weyden
 42830 als paerden coeyen scapen etcetera Ende is rike
 42831 van siluer ende van coper ende van anderen metal-
 42832 len want sassen heeft edel gheberchten
 42833 Item daer werden stenen wt gegraven ende
 42834 als die in enen starken vier gesmouten wer-
 42835 den so werden si verkeert in eenre substancien
 42836 van coper Ende heeft edel ryuieren die kun-
 42837 dich sijn als wiseram lunnam albiām salam ende
 42838 nidam ende veel ander die tlant van tusalbiām ver-
 42839 by lopen ende heeft ghesouten fonteynen
 42840 tot veel steden daer men sout wt coect ende
 42841 siedt dat also wit is als snee ende is goet
 42842 ende fijn Ende heeft oec veel groter steden in
 42843 ende wel ghevesticht ende heeft sterke poer-
 42844 ten ende borghen also wel int pleyn als int
 42845 ghebercht Item byden berch daermen dat
 42846 coper graeft wordt een groet berch ge-
 42847 vonden wes stenen ruken als fyolen ende in som-
 42848 mighen berghen vijntmen alte scoen marmer-
 42849 steen in dien gheberchten daer men dese
 42850 marmersteen vijnt dat is by enen cloester
 42851 dat sente michael's steen heyt Ende
 42852 daer is grote vergaderinge van wilden bees-
 42853 ten als van euers van beren van herten van das-
 42854 sen ende van deser ghelike ende daer om
 42855 is daer menigerhande iachte indien bos-
 42856 schen dese dingen ende menige ander werden
 42857 daer inden landen gevonden van sassen Soeke
 42858 bouen van germania in die letter G. Ende
 42859 in die letter A. van alemania saxoniam dat
 42860 is sassen dat heeft oec beem ende polen aen
 42861 die oest zijde westphalen aen die west zij-
 42862 de ende die zijde der vriesen ter zee waert
 42863 ende aen die noert zijde die thurken Ende
 42864 vrancken lant aen die zuyt zijde wes volc
 42865 starc edel ende onverwonnen is tot noch
 42866 toe als erodocus seyt

42867 Dat c. ende xxxix. capitel van slauenien
 42868 ²⁸² Sclauia is een deel van messya hou-
 42869 dende veel landen want die slauen sijn bee-
 42870 mers polanders methani wandali ruthe-
 42871 ni dalmate ende corinthe et cetera die wel-
 42872 ke veel maldanderen onderlinghe verstaen
 42873 Ende in veel dinghen sijn si ghelijc nae der
 42874 tongen ende nae den zeeden mer nochtans
 42875 syn si ongelijc nader gelegeneyt ²⁸³ want sommige
 42876 houden noch die geloue vanden heiden som-
 42877 mige vanden grieken sommige vanden lombae-
 42878 den Alle die ander landen sijn fijn cleye ende vol
 42879 van coern ende van wijn tot veel steden Ende
 42880 int meeste deel sijn alle dese romen vrem-
 42881 de artensi ²⁸⁴ wtgenomen die ruusseneers ende
 42882 die slauen die gemengt sijn mitten duyts-
 42883 schen ende mitten ytalians ende slauenyen is
 42884 twierhande als dat meere dat clanauia
 42885 heit twelc houdt volc van dalmacia sa-
 42886 rinam. fatinchiam ende veel ander landen ende
 som-
 42887 mige bewonen die canten vander zee som-
 42888 mige bewonen die hoge swaer bergen ende
 42889 die dicke bosschen sommighe wonen int
 42890 velt ende ackeren daer mitrer ²⁸⁵ ploech het
 42891 is een quaet wreet volc dat ongedwon-
 42892 gen is ende en houdt niet veel vander oeffe-
 42893 ninge ons heren ende si lopen doer den steen-
 42894 roetsen ende rouen opter zee ende oec opten lan-
 42895 de Ende dat ander minre slauenyen strect he-
 42896 nen bi den eynden van sassen ende bi pruyssen ende
 42897 dit slauenien heyt penitania dat mit me-
 42898 nighen wateren van pruyssen gescheyden is
 42899 ende vanden gothen ende van meer an-
 42900 deren landen Het is een lant dat zeer
 42901 vruchtbaer is ende zeer drachtich mit
 42902 veel ryuieren ende mit wateren ghewa-
 42903 tert het heeft bosschen weyden ende ho-
 42904 nich grote hope ende melke Ende tfolck
 42905 is starck van lichaem dat totter bouwe-
 42906 ryen nvt is ende ter visscherien ende het

42907 is beter volc tot goede waert ende tot si-
 42908 nen euen kersten dan si sijn die int grote
 42909 slauenyen woenen ende dat is daer om want
 42910 si veel menghen mitten duytschen
 42911 Dat c. ende xl. capitel van spargiata
 42912 **286**SPargiata is een lant by grieken dat
 42913 mit enen anderen naem lacedonien heyt
 42914 ende is also ghenoeemt van lacedemon se-
 42915 meles soen soeke van lacedonia in die let-
 42916 ter l. die selue heyten die oude lacede-
 42917 mones ende sparchiones als ysidorus seit
 42918 in sijn negende boeck
 42919 Dat c. ende xli. capitel van seres
 42920 **287**Seres is een prouincie int oesten ende
 42921 **288** heeft den naem van eenre poerten die
 42922 die seres heit daer vergadert men wolle
 42923 vanden bomen ende daer maectmen zide of
 42924 Dat c. ende xlij. capitel van zeelant
 42925 **289**SElandia is een lant by der zee oft
 42926 een eylant waer ende is mit wateren ende mit
 42927 strancken vander zee omvanghen Ende heeft
 42928 hollant int oesten vlaenderen int zuyden
 42929 ende die grote zee ten westen ende engelant ten
 42930 noerden daer sijn oec veel cleynre eylan-
 42931 den ende sommige groet die ghescheiden
 42932 sijn mitten armen vander zee ende die sijn mit
 42933 starcken dycken gevesticht tegen die op-
 42934 lopinghe vander zee der welker cleye is
 42935 harde drachtich totten coern mer niet
 42936 totten bomen want tlant is also meer als
 42937 naect van bomen want die bomen en mo-
 42938 ghen haer wortelen niet diep brengen
 42939 om die souticheit vander zee ende daer om
 42940 alsmense plant so en dueren si niet lange
 42941 si en verdorren Item zeelant is vol van vol-
 42942 ke ende rijcke van menigerhande rijchei-
 42943 den ende is groet volc starc van lichaem en-
 42944 de schots kuen ende gaet geern te kerken
 42945 ende is vredsaeem teghen malcanderen ende
 42946 gheeft gheern ende si en misdoen nye-

42947 ment dan als si vyanden crighen
 42948 Dat c. ende xliij. capitel van semigallia
 42949 **290**SEMigallia is een cleyn prouincie
 42950 ende is ghelegen ouer die zee diemen heit
 42951 mare danicum ende is voert ghelegghen by
 42952 consiliam ende by liuoniam int nederste syria
 42953 want het is bewoent vanden galathis die
 42954 dat besitten mitten luden vanden lande on-
 42955 dermengt want si syn semigalli genoemt
 42956 Die vanden gallen of galathis ende vanden
 42957 anderen ghemengden volc gecomen sijn
 42958 Het is een goet drachtich lant in weyden
 42959 in velden ende in desen gheliken mer het
 42960 is een wilt wreet volc dat ongetemmet is
 42961 Dat c. ende xliiij. capitel van senonensis gallia
 42962 **291**SEnonensis gallia dat is die pro-
 42963 uincie van vrancrijck ende heeft int
 42964 oesten germanien ende den rijnd ende int zu-
 42965 den dat hoghe burgundien ende die hoge
 42966 gheberchten ende van westen heuet galliam
 42967 lugdanensem Ende van noerden galliam bel-
 42968 gicam als henegouwen ende daer omtrent
 42969 ende is vruchtbaer van wijn van coern ende
 42970 van menigherhande vruchten ende is wel
 42971 beset mit goeden ryuieren ende mit fontey-
 42972 nen planteyt dese galli senonensis plagen
 42973 wilneer senones te heyten als ysidorus seit
 42974 Het is vol volcs ende heeft veel steden in
 42975 ende poerten borghen ende castelen ende hoer
 42976 hoeftstat is die stat senonensis ende daer
 42977 loept een water doer tlant ende heit sequencia
 42978 Dat c. ende xlv. capitel van syriam
 42979 **292**SYriam sirus die een neue was a-
 42980 brahams maecte syriam als men seyt en-
 42981 de is van sinen vocabel gecomen als ysi-
 42982 dorus seyt libro xv. dese heeft van orienten
 42983 den ryuier eufrates ende van westen eyndt
 42984 si in die grote zee Ende raect int noerden
 42985 armenien ende capadociam ende van zuden die
 42986 schoet van arabien als die selue seit die

42987 ghelegenheit daer af inder lengden strect
 42988 alte lanc ende verre mer inder breedten ist en-
 42989 ghe ende heeft veel prouincien in hem als co-
 42990 magonem ende feniciam wes deel is iudea son-
 42991 der den sarasinen ende den nabareen Het is
 42992 alte sonderlingh vol van volc ende drach-
 42993 tich van coern ende van vruchten van quicke
 42994 van beesten ende van allen dinghen van peerden
 42995 van ezels van camelen Ende is vol van specien
 42996 die wel rukende sijn ende van wasse ende van
 42997 metallen ende is starcke van steden van sloten
 42998 ende van castelen ende is mit edelen ryuieren ende
 42999 mit anderen wateren versiert ende heeft edele
 43000 hauenen vander zee Ende tvolc can wel vech-
 43001 ten ende striden ende can wel mit comanscappen
 43002 om gaen Ende tvolc is oec inden lande on-
 43003 gelijk van aensicht inder tongen ende in ande-
 43004 ren punten van welken sommige wonen inden ge-
 43005 berchten ende sommige in busschen Ende daer is-
 43006 ser sommich die wonen inder wildernisse als sa-
 43007 racynen ende mabathei als erodocus vertelt.
 43008 Dat c. ende xlvi. capitel van sichima
 43009 ²⁹³Sichima is een cleyn lant ende is half
 43010 tusschen iudeen ende galileen ende also genoemt
 43011 van sichen enor soen diet maecte want
 43012 sychem is een stat gheseit die welc nv na-
 43013 pels heit ende tlant daer by heit sychinia
 43014 als ysidorus seit libro xv. dit seyt iheronimus
 43015 ouer genesi xviiij. capitulo dat deel des lants
 43016 was iacobs dat hi sinen soen gaf op tlot
 43017 als op ioseph waer af dat lant was int
 43018 geslacht van effraym ende daer is ioseph
 43019 begrauen ende syn woningsken worter noch
 43020 huden daechs ghesien als ieronimus seit
 43021 welc lant dat mit zwaren arbeide vercre-
 43022 ghen was iacob om gelt coft hy coft hon-
 43023 dert iaer alst openbaert genesi xxxiiij. En-
 43024 de voer dien arbeit seit ieronimus dat ia-
 43025 cob gheseit soude hebben dat hise inden
 43026 boghe vanden handen amaria ghehaelt

43027 soude hebben ende was daer terebintus on-
 43028 der den welken iacob ontfengde die afgo-
 43029 den sijnre sonen Ende doe clam hi op van sicci-
 43030 ma luzam mitten toename van bethel als
 43031 geseit wordt genesi xxv. In deser stede
 43032 huedden iosephs broeders haer cudden
 43033 mer si worden onderwilen van ioseph ghe-
 43034 socht niet in siccimis mer si waren in do-
 43035 thaym ghevonden daer si hem berouende
 43036 waren vercoften si dien den volc van egypten
 43037 Abymalech verderfde na siccimem als ge-
 43038 seyt wordt iudich ²⁹⁴ix. in desen lande was
 43039 iacobs fonteyn bi welker fonteynen doe
 43040 onse heer muede was rustede inden we-
 43041 ghe Ende hy begheerde vanden wiue
 43042 dat si hem vanden water dies fonteyns
 43043 drinken gheuen soude als gheseyt wordt
 43044 iohannis iiij. Het is een stede van gro-
 43045 ter drachtelicheyt ende van wonderliker
 43046 zueticheit ende sonderlinghe vast
 43047 Dat c. ende xlvij. capitel van sichia
 43048 ²⁹⁵Sichia is een groet lant wes binnenste
 43049 deel is in asya ende dat nederste deel is in
 43050 europa Ende dat nederste beghint vanden
 43051 broeken meothidis tusschen die danouwe
 43052 ende die noerdsche zee ende gaet tot germa-
 43053 nien toe als ysidorus seit libro xv. dat eerste
 43054 deel van desen is alania daer na die bro-
 43055 ken van meothidis ende daer na gothia
 43056 dacia resora daer na germania daer die
 43057 swijtser een groet deel bewoenden als
 43058 die selue seyt dit sichia heeft sommighe
 43059 landen vanden welken die sommighe
 43060 rijc sijn ende sommighe diemen niet en
 43061 bewoent Ende in veel steden ouer vloeyen
 43062 si van goude ende van gemmen mar om der
 43063 griffoenen wil so machmen daer quali-
 43064 ken toe comen daer is die maraude fijn
 43065 ende puer cristal Ende daer sijn wonder-
 43066 like lude van maecsel ende alte wonder-

43067 like beesten als lijndwormen tigris wree-
 43068 de beeren leuwen
 43069 Dat c. ende xlvij. capitel van scicionia
 43070 ²⁹⁶SCicionia is van ouds geheiten van-
 43071 den coninc sydon vanden welken dat rijc der
 43072 siconrorum gheseit is dat is alzulker luden
 43073 twelc rijc archas iouis ende pylastis balis-
 43074 ten zoen archadien noemde na sinen naem
 43075 Item archadia is dat scicionia is arch-
 43076 adien zoen ende is geleghen tusschen die
 43077 zee ionium ende die zee egrum ende heeft een
 43078 groet ryuier als erimantum ende daer wast
 43079 albeston die steen ende als die vander sonnen ont-
 43080 steken is en wort hi nummermeer geselcht
 43081 Ende daer sijn alte witte meerlen ysidorus
 43082 Dar ²⁹⁷c. ende xlix. capitel van sicilien
 43083 ²⁹⁸Sicilia is gheseit van sicanus den
 43084 coninc int eerst ende is na van ytalus broe-
 43085 der sicilia gheheyten dat wilneer trina-
 43086 cria heit om drier hueuelen wil als om
 43087 pelorum patheum ende libeum trinacria is een
 43088 griex vocabel dat in duytsch drie vier-
 43089 deel is want het gedeilt is in drie quar-
 43090 tieren of in drie vierendeel dit lant is mit
 43091 eenre cleinre zee van ytalien onderschey-
 43092 den ende siet aen die zee van affrica ende
 43093 is een vruchtbaer lant ouervloyende van
 43094 goude ende die berghen sijn doer gaen-
 43095 de mit hollen ende mit gaten ende sijn
 43096 vol wijnds ende vol sulfurs Ende daer
 43097 by is die berch ethna die altoes barnt
 43098 by den welken inder zee die scepen ge-
 43099 slonden werden ouermits die aderen die
 43100 daer om lopen ende als die scepen daer
 43101 in comen so lopen si al om ende om en-
 43102 de gaen te lesten onder of si werden al te
 43103 broken die principael stadt is syracusa
 43104 ende daer is oen ²⁹⁹fonteyn ende heit are-
 43105 thuse ende is een vtuchtbaer ³⁰⁰lant ende
 43106 daer is een ryuier ende heyt albius ende

43107 daer sijn goede peerden ende die steen die
 43108 men agetten heit wert daer eerst geuonden
 43109 ende heeft die naem van achates die ryuier
 43110 alle die omganc werdt besloten in eenre
 43111 spacien van drie duser stadien Salustius seyt
 43112 dattet an ytalien geuoecht was mer half
 43113 die spaci was gesceiden ouermits ghe-
 43114 welt der zee hier toe heuet ysidorus geseit
 43115 libro xv. int capittel vanden eylanden daer al-
 43116 le die voerscreuen dinghen vertelt werden
 43117 Dat c. ende l. capitel van syrtes
 43118 ³⁰¹Syrtes als ysidorus seit libro xiiij. sijn san-
 43119 dige steden inder zee also genoemt vanden aen-
 43120 trecken daer om dat si alle dinghen na hem
 43121 trecken syren in griex is een toge of een
 43122 halinge in duytsch Ende alzulke aentrec-
 43123 kinge maect die zee ongelijc want in een
 43124 stede wordet diep ende in een ander stede
 43125 soudment ouer waden ende daer om ist daer
 43126 anxtelic gaen ende dat heit syrtes Ende al-
 43127 sulke syrtes of vresen brengen sorge in by-
 43128 der zee van egipten ende werdt daer in veel
 43129 steden mede ghemenghet als die selue seit
 43130 ³⁰²Dat c. ende li. capitel van scotlant
 43131 ³⁰³SCochia is also gheheiten vanden
 43132 scothen die daer in woenen ende is een
 43133 hoecheyt int eylant van brytannien waer
 43134 af dattet mit ryuieren ende mit armen
 43135 vander zee ghescheyden wordt vanden
 43136 noerden enghelant Ende aen die zijde
 43137 daer recht teghen ouer | ist mitter zee
 43138 begrepen als tot ybernien dat is tot hier-
 43139 lant is scotlant daer af ghescheiden ende
 43140 dat selue volck ven ³⁰⁴beghinne dat wil-
 43141 neer in hyerlant woenachtich was dat
 43142 was den scothen al ghelijc inder ton-
 43143 ghen eede ³⁰⁵inden zeden ende oeck in-
 43144 der natueren want het is licht volc wreet
 43145 van moede alte quaet op sijn vyanden
 43146 ende si laten hem lieuer doet slaen inden

43147 velde dan si op haer bedde storuen ende dat
 43148 si eyghen wesen souden Sy leuen mit cleynen
 43149 cost ende liden langhe hongher Ende seldom
 43150 eten si ten is bider sonnen onderganck ende si
 43151 eten vleesch visch melc appelen peren
 43152 ende ander vrucht ende si hebben min broeds
 43153 dan die enghelschen Ende al ist dat sy
 43154 schoen ghenoech sijn van lichaem ende
 43155 van aensicht nochtans sijn si leliken van cle-
 43156 deren Mar hoe dattet is si hebben die
 43157 oude manieren ende zeden zeer laten va-
 43158 ren om des wil dat si veel mitten enghel-
 43159 schen menghen ende wanderen ende oec mit-
 43160 ten duytschen waer by dat si thans wel
 43161 gehauent sijn sonderlinghen daer die sce-
 43162 pen ende die coeplude verkeren Mar die wil-
 43163 de scothen slachten al den yerschen inder
 43164 tonghen inden clederen ende inden zeden ia sy
 43165 lude versmaden ons ende ander ons diese te
 43166 sien comen ende waert datter yemant vreem-
 43167 ders onder wanderde ende had hy aen hem
 43168 enen zuerliken ryem of een tasch of an-
 43169 ders wat dien souden sy wachten ende
 43170 nement hem ende also doen oec die yers-
 43171 schen Sy hebben goet vruchtbaer lant
 43172 zoete bosschen goede ryuieren goede bees-
 43173 ten van paerden van coeyen ende van
 43174 scapen mar die wolle is grof
 43175 Dat c. ende lij. capitel van sweden
 43176 ³⁰⁶SVecia is een lant des nedersten sicia
 43177 in europa vanden welken alle dat lant go-
 43178 thia genoemt is die sijn tusschen den denen
 43179 ende noerweghen ende dit lant heeft die zee
 43180 balticum int oesten ende die zee van britani-
 43181 en aen die west zijde ende die noriti of van
 43182 noerwegen an die noertside ende van zuden
 43183 wordet geeyndt in dien palen daciorum
 43184 dats dier lude Item suecia dat is gothia
 43185 nader aerden te spreken ist vruchtbaer mar
 43186 het heeft luttel wijns mar het verhaelt

43187 sinen scade weder inden weyden ende inden
 43188 metallan Ende het gaet den anderen
 43189 landen bouen in beesten in ziluer te gra-
 43190 uen ende in menighen dinghen daer si
 43191 groet ghewin of crighen dit lant mach
 43192 qualiken enich heer bedwinghen also
 43193 vast ist besloten mitten gheberchten ende
 43194 mit wateren Iulius cesar mit allen den
 43195 duytschen walen ende gothen ende mit
 43196 alle den ghenen die hy bidden mocht |
 43197 en dorstet niet bestriden na dien dat die
 43198 scriuers vander hystorien ouer ghescre-
 43199 uen hebben also wel die grieken als die
 43200 romeinschen den welken men billics
 43201 ghelouen sal dat sy segghen. Ende sy
 43202 hadden eens dat meeste deel van asya
 43203 ende van europa bedwonghen meni-
 43204 ghen tijt die welc den groten alexan-
 43205 der oec niet bestriden en dorst wt desen
 43206 gheslacht quamen die amazones als
 43207 Orosius ende ysidorus segghen libro xv.
 43208 Dat c. ende liij. capitel van swauen
 43209 ³⁰⁷SVeua dat is swauen ende is een
 43210 prouincie in europa van germa-
 43211 nien by den rijen wes volc grote heerlic-
 43212 heit plaghen te hebben in germanien.
 43213 als ysidorus seyt libro xv. hi seyt daer oec
 43214 int capittel vanden vocabulen vanden
 43215 volc libro ix. die swauen sijn een deel van
 43216 germanien int eynde des noerdens van-
 43217 den welken lucanus seyt. Ende sy sijn
 43218 swauen gheheten van suenus den berch
 43219 die den opganc heeft vanden beghin
 43220 van germanien want si die steden omtrent
 43221 den berch eerst oeffenden ende bouweden
 43222 van oesten heuet die danouwe mit beye-
 43223 ren Ende van westen den rijen mit elsaten ende
 43224 van zuden heuet die berghen van yta-
 43225 lyen Ende van noerden heuet franckenlant
 43226 int nederste germanien Ende swauen is tweer-

43227 hande als dat lage dat binnen den rijn gaet
 43228 ende dat hoge dat teghen die clippen leyt | ende
 43229 teghen die danouwe | het is beide fijn lant
 43230 daer veel coerns ende veel wijns wast tot
 43231 veel steden ende heeft sterke sloten in poerten
 43232 ende castelen ende heeft ryuieren ende ander wa-
 43233 teren bosschen ende veel gras ossen coeyen sca-
 43234 pen ende ander quicke ghadinge | ende heeft in-
 43235 den berghen oec siluer ende yser ende ander me-
 43236 tallen Ende tlant is vol volcs ende starck ende
 43237 coen ende can wel oerloghen ende is gherin-
 43238 ghe van liue | mit ghelen haere ende mit
 43239 schonen aensichten ende eersaem
 43240 Dat c. ende liiij. capitel van thanathos een eylant
 43241 **308**THanathos is een eylant vander zee
 43242 dat klein is daermen mit eenre cleyn-
 43243 re strancken vander zee in coemt ende is van
 43244 britania ghesceyden ende daer wast goeden
 43245 weyte ende daer is goet cleye dat drach-
 43246 tich is | het is gehieten thanathos vanden
 43247 doot der serpenten Quos dum ipsa nesciat aspor-
 43248 tata inde terra quoquo gentium vecta fu-
 43249 erit fruges illorum perimit vt dicit ysidorus libro
 xv.
 43250 Dat c. ende lv. capitel vant eylant van trabobotan
 43251 **309**TRabobotan is een eylant in indien leg-
 43252 ghende te zuden waert vanden wel-
 43253 ken die zee van indien beghint te openbaren
 43254 Ende heeft inder lengden achthondert M.
 43255 lxx. dusent passen ende inder bredden lxxv. dusent
 43256 stadien Ende het wordt mit enen riuier doer-
 43257 sneden ende is vol paerlen ende costelike ghe-
 43258 steenten Ende een deel des lands is vervult
 43259 mit elephanten ende mit anderen beesten Ende
 43260 die lude bewonens een deel Item si seggen
 43261 dat in desen eylande des iaers twe somer
 43262 sijn ende twe winteren Ende tweweruen bloyen
 43263 die blomen Het is een zeer nut eylant in
 43264 indien ende het is altoes gruen ende die bla-
 43265 deren groeyen altoes ende si en vallen nem-
 43266 mermeer als ysidorus seyt libro xv.

43267 Dat c. ende lvi. capitel van traetsen
 43268 **310**TRochia is een prouincie in grie-
 43269 ken tot welker prouincien tyras
 43270 iafets soen comende hiet dat lant na sy-
 43271 nen naem tracia als ysidorus seyt libro xv.
 43272 dit heeft int oosten propontidis ende die
 43273 stat van constantinopels isser recht te-
 43274 ghen gheset ende heeft hister int noer-
 43275 den ende int zuden hanghet aen die zee
 43276 egeum ende int westen leyter macedo-
 43277 nien onder Ende daer plach menigher-
 43278 hande volc in dat lant te wesen als mas-
 43279 sageti sarmate ende schite ende veel ander na-
 43280 cien want die prouinci is sonderlinghen
 43281 wijt ende daer om macht wel veel na-
 43282 cien in hem hebben ende houden Item tra-
 43283 cia heeft oec ebrum den ryuier ende het ract
 43284 oec veel barbariskens dat sijn eenrehan-
 43285 de wilde lude als ysidorus seyt libro xv.
 43286 **311**Dat clvij. capitel van traconitida
 43287 **312**TRaconitida is een lant in iudea daer
 43288 philippus herodes broeder een
 43289 heer was Want allet rijc vanden hebreus-
 43290 schen was ghedeilt in vieren tetrachien
 43291 vanden welken deerste was galilea wes
 43292 tetrache was herodes dander ende die dor-
 43293 de yturea ende tlant van traconitida den wel-
 43294 ken tween philippus voer was dat is dat
 43295 hi van beide den landen een tetrarcha was
 43296 Tfierde lant was abholina daer lysani-
 43297 as rengneerde die wel oec een broeder
 43298 was des mans herodes ende philippus
 43299 broeder mede Ende in also menighen delen
 43300 was tlant van iudea gedeilt vanden romey-
 43301 nen om die houerdie der ioden te temmen als
 43302 die glose seit op die stat Tetrarcha autem
 43303 philippo etcetera Tetrarcha dat is een prins die
 43304 een here is van vier landen of van vier
 43305 steden of van enen vierendeel
 43306 Dat c. ende lvij. capittel van thessalien.

43307 ³¹³Thessalia als ysidorus seit libro xv. ende
 43308 is een prouincie in grieken ende is al-
 43309 so gheuoemt van tessalus den coninc ende is
 43310 aen die zuyt zijde mit macedonien ver-
 43311 gadert Item in thessalien sijn veel ryui-
 43312 ren ende veel poerten ende castelen wes hoeft
 43313 tessalonicum is gheuoemt Ende daer is die
 43314 berch parnasus die welc wllneer ³¹⁴ appoli-
 43315 ni consacreert was Thessalia was achil-
 43316 les ernis ende was een oerspronc der la-
 43317 phiten vanden welken men seyt dat dese
 43318 die peerden eerst temden mitten breydel
 43319 ende ghingen daer op sitten ende si schenen een
 43320 lichaem te wesen waer om dat die ridders
 43321 van thessalia centauri gevisiert sijn als ysi-
 43322 dorus seit libro xi. int capittel de portentis
 43323 dat is int capittel vanden wonderen Item in
 43324 thessalia waren eerst gulden scillinge ghe-
 43325 vonden ende daer was oec eerst die temminge
 43326 vanden peerden ghevonden als ysidorus seit
 43327 Noch seit ysidorus libro iiii. dat by moyses
 43328 tijden gheviel in thessalia een diluui dat
 43329 is een opwater of een groet water daer
 43330 die meeste hoep verdrencte dan sommi-
 43331 ge die opten hoghen bergen quamen ende son-
 43332 derlinge opten berch parnasus in wes omganc
 43333 deotalion ³¹⁵ in dien tijden int rijck gheset
 43334 wordt die de luden ontfenck die tot hem qua-
 43335 men waer om dat die fabulen van grieken
 43336 seghgen dat deotalion ³¹⁶ tgheslacht der
 43337 menschen weder van steen gemact heeft
 43338 Dat c. ende lix. capitel vant eylant van tenodos
 43339 ³¹⁷TEnodos is een eylant in grieken
 43340 ende is een vanden eylanden van cycla-
 43341 des ghelegen ten noerden waert in die
 43342 welke die stat thene ghemaect is daer
 43343 dat eylant na heit Item thenos was een ionc
 43344 man ende was beruft dat hi sijn stiefmoe-
 43345 der gemint had die welc enen wech liep
 43346 in een ydel eylant ende besat dat ende creech

43347 luden die dat lant bouweden ende maecten
 43348 daer een stede ende gaf den eylande den
 43349 name van sinen naem
 43350 Dat c. ende lx. capitel vant eylant van thyle
 43351 ³¹⁸THyle ist leste eylant vander groter zee
 43352 tusschen noerden ende zuden ende is gele-
 43353 ghen ouer brytannien vi. dachuaerden
 43354 ende heeft den name vander sonnen want die
 43355 son des zomers maecter haer solsticium
 43356 Ende ouer hem en is gheen dach Ende daer
 43357 om is haer zee traech ende bevroren als
 43358 ysidorus seit libro xv. Item plynius seit dattet een
 43359 onwoensem stede is want des zomers en
 43360 mach daer niet wassen om die grote ver-
 43361 barnende hetten Ende des winters en mach-
 43362 er oec niet wassen om des wil dattet daer
 43363 also sonderlinge hardt vriest want van equi-
 43364 noctio dat is als die dach ende nacht al e-
 43365 uen lanc sijn inden lenten als die son is in ari-
 43366 es totten equinoctium des herfst als die
 43367 son is in libra so en gaet die son in dien
 43368 eylande nummermeer onder Ende van dier tijt
 43369 totten equinoctium vanden lenten so en coemt
 43370 die son niet weder tot dien eylande waer
 43371 om dattet een half iaer den dach heeft
 43372 ende een half iaer den nacht als gheseyt
 43373 wordt int capittel vanden eylanden libro xv.
 43374 ende vanden solsticium libro ij. dat selue seyt oec
 43375 beda int boeke vanden naturen der din-
 43376 ghen ende solinus oec
 43377 Dat c. ende lxi. capitel van trypolitana
 43378 ³¹⁹TRypolitana is een dubbelt lant dat
 43379 een is leghe ende is gheseyt van tripoli-
 43380 lis der stat dat een kundighe stat is die
 43381 alle tlant datter omrijnt is bescermt ende
 43382 bewaert om hoerre starcheit wil ende dat
 43383 ander is tripolitana in affrica Ende is gele-
 43384 gen tusschen pentapolim ende bizancium Ende
 43385 is also gheheyten van drien groten steden
 43386 als van oreo sabina ende van leptis dese

43387 heeft int oesten die meeste zandtbergen
 43388 die men syrtis heyt ende tragoditas Ende
 43389 int noerden die zee die men mare adria-
 43390 ticum heyt ende int westen mare byzantium ende
 43391 int zuuden getulas ende gartamantes en-
 43392 de zulc volc streckende totter zee van ethi-
 43393 opien toe als ysidorus seyt libro xv.

43394 Dat c. ende lxij. capitel van trogadea
 43395 ³²⁰Trogadea is een lant in ethyopia
 43396 wes volc dat daer in woent trogaditen
 43397 heyten Ende si sijn daer om also ghenoeemt
 43398 om dat si also snelliken lopen connen want
 43399 si afterlopen wel wilde dieren ende beesten
 43400 dit lant heeft den besten mirre in hem
 43401 wassende die men vint die claer ende reyn
 43402 is ende men heyt dese mirre gutta trogodi-
 43403 cea om des wil dat si in dat lant ghevon-
 43404 den wordt als ysidorus seit libro xvij. ende
 43405 al ist dat dese prouincie in ethiopian is
 43406 nochtans raect si die eynden van araby-
 43407 en waer om men onderwilen seit dat si in
 43408 arabien sijn die lude ende onderwylen
 43409 in ethyopian alst openbaert libro ix.

43410 Dat c. ende lxij. capitel van troyen
 43411 ³²¹Troyana prouincia was eerst in fri-
 43412 gia ghenoeemt dardania van dardanus want
 43413 dardanus wanderde van grieken ende quam
 43414 tot frigiam ende daer regneerde hy eerst
 43415 na den welcken Erictonius sijn soen was
 43416 daer na sijn neue troas vanden welcken
 43417 die stadt van troyen ende alle tlant ge-
 43418 noemt waren als ysidorus seyt libro ix. Item
 43419 na dien dat troyen ghewonnen was so
 43420 toghen veel van troyen in vreemden lan-
 43421 den nv die een hier ende die ander daer
 43422 ende begrepen die landen ende bewoen-
 43423 denze Ende van hem sijn voert gespro-
 43424 ten die machtichste nacen vander werelt
 43425 als men inden hystorien vynden mach
 43426 Dat hondert ende lxiij. capitel van thuscia

43427 ³²²Thuscia is een prouincie in ytalien
 43428 ende is ghelegghen tusschen ligurien ende
 43429 tlant van romen Ende is onmaten zeer ge-
 43430 vesticht mit hoghen berghen datmen
 43431 daer qualiken scade doen mach Thuscia
 43432 als ysidorus seit libro xv. is gheheyten also
 43433 van sacrificium ende van thus want in dieu ³²³lan-
 43434 de plachmen wilneer wieroec te offeren
 43435 als daer doden waren in die eer gods
 43436 want thus dat is wieroec ende sacrificium
 43437 is offerhande ende si plaghen desen wie-
 43438 roec oec te barnen ende te offeren Ende si pla-
 43439 gen die doden mit begeerliker tranen ouer
 43440 te bescreyen ende si plaghen den wieroec in-
 43441 den outaer te ontfanghen want als men seit so
 43442 wordt die const van waerseghgen ³²⁴ eerst in
 43443 tuscanen ghevonden als ysidorus seit dit
 43444 plach van oudts zenulia te heiten Ende
 43445 heeft veel edelre steden in ende van westen
 43446 teghen ligurien heuet die stat van pise
 43447 seen luke floresen Ende van noerden he-
 43448 uet die stat der onder ende teghen dat
 43449 oesten arthecium ende teghent zuden heuet
 43450 curthonam pruese ende assijs die den val-
 43451 leyde van spoete na by sijn ende van wes-
 43452 ten heeftet die zee adriaticum ende die mar-
 43453 ke van ancona Ende van zuden heuet oec die
 43454 tyber ende Romen ende van westen Meyla-
 43455 nen liguriam ende van oesten romaniolam
 43456 ende die prouincie van padua by venegen
 43457 dit lant is verre streckende na der leng-
 43458 den van oesten ten westen maer het en
 43459 is so breet niet als vanden noerden tot-
 43460 ten zuden Het is berchich ende starck
 43461 na dien dattet ghelegghen is ende dat
 43462 eerdtrijck is zeer drachtelick ende die
 43463 zee die maket rijck tot tween steden en-
 43464 de het heeft goede ryuren ende fon-
 43465 teynen ende daer wasset goeden soffe-
 43466 raen daer sy alte zeer rijcke mede wer-

43467 den Ende daer sijn oec warme fonteynen
 43468 die dat lant bequaem maeken
 43469 Dat c. ende lxx. capitel van doringhen
 43470 ³²⁵THuringia dat is doringhen ende is
 43471 een prouincie in germanien ende is te hal-
 43472 uen ofte midweghen tusschen zassen lant
 43473 ende francken lant ende westualen ende heeft
 43474 die beemers ende die zassen aen die oest zij-
 43475 de die francken ende die beyers aen die
 43476 zuut zijde ende die swauen ende die elseters
 43477 aen die west zijde die rijnländers ende
 43478 die westphalinghe aen die noert zijde
 43479 Ende is een volck dat alte wreet ende fel
 43480 is op sijn vianden Het is een reysich volc
 43481 starck van lichaem hardt ende stantach-
 43482 tich van moede Ende haer lant is bynae
 43483 al omme ende om ghevesticht mit ber-
 43484 ghen Ende binnen ist zeer slecht ende
 43485 vruchbaer als van coern ende van alre-
 43486 hande vruchten ende heeft goede wateren
 43487 int ghebercht ende int pleyne ende heeft ge-
 43488 sonde lucht ende daer is veel goeds voe-
 43489 ders ende daer sijn peerden coyen ende sca-
 43490 pen gadinghe ende ander quicke Ende
 43491 inden gheberchten vijntmen menigher-
 43492 hande metallē als Erodocus seit die
 43493 welke gheen heymelicheit in germani-
 43494 en onbesocht en liet hi en ondervant al-
 43495 le dynghen
 43496 Dat c. ende lxxi. capitel van turonia
 43497 ³²⁶TVronya is een prouincie vanden
 43498 ouersten walschen laude ³²⁷ ende is een deel
 43499 vander edelre stadt van toers also ghe-
 43500 noemt in die welke sente martē dat een
 43501 gemme der priesteren was rustende Ende
 43502 is ghelegghen op een water dat ligerim
 43503 heyt datter verby loept ende maket lant
 43504 nat ende rijc Ende het is lant dat zeer vrucht-
 43505 baer is van coern van wijn ende van gra-
 43506

43507 se ende daer is gesonde lucht ende bosch-
 43508 ick ende starck volc scoen van formen coen
 43509 van moede ende goedachtich inden wer-
 43510 ken ende zeedich inder spraken
 43511 Dat c. ende lxxij. capitel van vasconien
 43512 ³²⁸VASconia is een prouincie onder aqui-
 43513 tannien van oudts begrepen Ende is also
 43514 gheuoemt van enen stedeken of poer-
 43515 ten dat vasca heit als ysidorus seit libro ix.
 43516 ende heeft stenighe gheberchten aen die
 43517 een zijde ende aen die ander zijde die gro-
 43518 te zee ende aen die ander zijde tpleyn van-
 43519 der prouincien van tholuse ende in die
 43520 ander zijde ist den volc van pictanien na
 43521 by Ende is een wilt boschich lant ende
 43522 berchachtich ende daer wasset goeden wijn
 43523 ende des also veel dat si allen hoeren bue-
 43524 ren mede deylen die ryuier iecora scheyt
 43525 dit lant vanden lande van tholuze dat
 43526 vasconien verby loept bi poerte gael ³²⁹ die
 43527 hoeft stat van vasconien ende loept in die
 43528 grote zee als ysidorus seit libro ix. int ca-
 43529 pittel vanden vocabulen des volcs nac-
 43530 tei dat den naem heeft van enacteo der
 43531 poerten die daer wijt ende verre wonen by-
 43532 den gheberchten daert zeer eenlic is ysi-
 43533 dorus seit ende plynus ende oec erodo-
 43534 cus dattet volc van vasconien licht is ende
 43535 beruerich ende coene van moede ende
 43536 sonderlinghe te strijden
 43537 Dat c. ende lxxij. capitel vant lant van venegen
 43538 ³³⁰VENecia dit plach wilneer een pro-
 43539 uincie te heyten ende leyt inden oe-
 43540 uer vander zee die men mare adriaticum
 43541 heyt in wes schoet die stadt van vene-
 43542 gien ghelegghen is al totten ryuier toe dat
 43543 die pau heyt dat die stat scheydt van-
 43544 den anderen steden ende vanden ey-
 43545 den der ouerster ligurien ende der nederster
 43546 als tusschen parmen ende meylanen ende plach

43547 vele goeder steden in te hebben of aldus
 43548 salment verstaen dat tusschen tlant van par-
 43549 men ende tlant van meylanen omtrent den ryuier
 43550 vander pade menich goede stat lach ende an-
 43551 der castelen want als ysidorus seyt libro xvi.
 43552 mantuwen dat een oude stat is mit ouden
 43553 mueren ende is ghemaect van mances die
 43554 dochter was tyrresien die welc nae the-
 43555 bea ghenoeft is in ytalien ende is geleghen
 43556 in renicia die alpina ghehieten is vanden
 43557 galleatis venecia is een prouincie in yta-
 43558 lien die wilneer heerlicheit plach te heb-
 43559 ben van ouds inder zee van veel steden ende van
 43560 veel landen Ende haer macht strict noch
 43561 hudens daechs sonderlinghen verre bi-
 43562 der zee ende gaet al henen in grieken ende
 43563 gaet aen duytschlant al tot aquilegien
 43564 ouer ende gaet voert in damacien in scla-
 43565 uonien den zeecant langs ende bescermt die
 43566 zee vanden rouers ende dwingtse ende re-
 43567 geert alle haer ondersaten ouer al recht-
 43568 uaerdeliken so wat onder hem gheseten is ende
 43569 bescermtse mit groter machten van den vy-
 43570 anden Ende sy sien dat ghemeen orbaer aen
 43571 dat men enen ygheliken recht ende vonnisse
 43572 doen mocht noch si en ghehengt niet dat-
 43573 ter enighe ongheloue comen moet onder
 43574 haer daer si macht of moge heeft want
 43575 datmen veel screue vander duecht ende van-
 43576 der moghentheyte der venecianen dat waer
 43577 zeer te vergheefs want het is alle bewan-
 43578 derden menschen kundich wat groter mach-
 43579 ten ende wat groter rechtuerdicheyt si in
 43580 horen lande bewisen ende doen mit groter
 43581 wijsheyt ende voersienicheyt ende mit een-
 43582 drachticheyden van groter minnen als die
 43583 scriftuer der hystorien van lombardien seyt
 43584 Dat C. ende lxx. capitel van westphalen.
 43585 ³³¹Westphalya is een prouincie van lae-
 43586 ghen germanien ende heeft sassens int oosten

43587 doringen ende hessen ten suden den rijen ende coe-
 43588 len ten westen die grote zee ende vrieslant
 43589 ten noerden Ende wordt begordt mit twen
 43590 edelen ryuieren in sinen vtersten eynden als
 43591 mitter wysera ende mitten rijen want die rijen
 43592 raket an die west zijde ende is een lant dat
 43593 vol bosschen ende weyden ende is bequamer
 43594 te weyden dan te sayen Ende heeft veel fon-
 43595 teynen ende ander wateren als die lippe ende
 43596 die roeren ende noch ander Ende heeft fontey-
 43597 nen daermen sout wt barnt of siedt ende
 43598 drachtelike berghen tlant oueruloyt van
 43599 metallens ende van ghemeynen vruchten als
 43600 van eykelen van noten van appelen van wilden
 43601 beesten van verken van coeyen van paerden
 43602 ende van ezels tvolc is ghemeenliken stout
 43603 ende scoen van lichaem ende heeft veel ridder-
 43604 scaps dat wonderliken breet is te paer-
 43605 de mitter glaiuen inden velde ende heeft
 43606 vaste steden ende sloten also wel inden ghe-
 43607 berchten als inden pleynen
 43608 Dat C. ende lxx. capitel van vironia
 43609 ³³²VYronia is een cleyn prouincie ouer
 43610 die dacie ten oosten waert ende is al-
 43611 so ghenoeft nader gruenicheyt daer om
 43612 dattet grasich ende bossich is ende mit veel
 43613 wateren ende fonteynen ouergoten wes cleye
 43614 wel coren draecht Ende was wilneer wilt
 43615 quaet volc dat onbedwonghen ende ongher-
 43616 oeffent was ende nv ist onder den coninc
 43617 van deenmerken ende leeft na sijnre ewen
 43618 Tlant is al vanden duytschen ende vanden de-
 43619 nen bewoent Soect bouen in die letter r.
 43620 van rualia dit lant is ghesceyden vanden
 43621 volc dat nugardi ende rutheni hyeten ouer-
 43622 mits enen water dat nauwer hiet
 43623 Dat C. ende lxxi. capitel van vnilandia³³³
 43624 VNilandia³³⁴ is een lant dat biden ber-
 43625 ghen van noerweghen leyt oest-
 43626 waert ghelegghen ende is ghestrect opten

43627 kant vander zee ende en is niet alte drach-
 43628 tich dan inden grasen ende inden bos-
 43629 schen Tfolc is barbars wilt ende wreet ende
 43630 can omgaen mitter consten diemen hiet
 43631 magica ars want si connen den scipluden
 43632 wijnt gheuen of vercopen want si ma-
 43633 ken een cluwen van enen drade ende cnopen
 43634 daer menigherhande cnopen an Ende si
 43635 ghebieden datmen wt treckeu³³⁵ mach tot
 43636 drien knopen of tot meer na dien dat si
 43637 den wijnt starck hebben willen die wel-
 43638 ke die duuels bedrieghen om haerre on-
 43639 ghelouen ende maken den wijnt also ende
 43640 verwecken na dien dat si den wijnt cleyn
 43641 of groet hebben willen Ende onderwilen
 43642 ondoen si der knopen also veel dat hem
 43643 die wijnt te starck wordt dat die onsali-
 43644 ghe lude verdrencken om haerre onghe-
 43645 louen wil ende is seker recht.
 43646 Dat c. ende lxxij. capitel vant eylant vitria
 43647 ³³⁶Vitria is een cleyn eylant in die ber-
 43648 taensche zee ghelegghen ende sceelt
 43649 vanden groten bertaenghen datter een
 43650 cleyn zee tusschen loept daer si mede ge-
 43651 sceyden sijn Ende heeft sijn cleye weyte op
 43652 te wassen ende heeft veel bosschen ende wil-
 43653 dernissen ende heeft veel wilder beesten
 43654 ende ander quick ende oec fonteynen ende wa-
 43655 teren die dat eylant vucht houden ende is
 43656 goet van luchten ende is vol van oefte dit
 43657 eylant bewonen die enghelschen.
 43658 Dat c. ende lxxij. capitel van yslant
 43659 ³³⁷YSolandia is dat leste lant in eu-
 43660 ropa ende is ghelegghen van noerden
 43661 ouer noerweghen Ende is altoes vanden
 43662 yse verdoemt in sinen vtersten palen Het
 43663 strect die zee cant langs ten noerden waert
 43664 daer die zee van groter couden beuroren
 43665 wordt Ende heeft aen die oest zijde dat o-
 43666 uerste sycia ende van zuden noerweghen ende

43667 ³³⁸van westen die zee van yerlant ende bebro-
 43668 ren aen die noert zijde Ende hyet yselan-
 43669 dia om dattet is eerde des yses daer om
 43670 dattet snee verkeert wordt in ys ende
 43671 daer wordt cristal gheuonden In dien
 43672 lande sijn oec witte beern³³⁹ die alte wreet
 43673 sijn die mit horen naghelen dat ys bre-
 43674 ken ende schoren ende maken veel gaten inder
 43675 zee daer sy die visschen doer gripen ende
 43676 vanghense ende draghense te lande ende
 43677 leuen daer of Ende tlant is al ondrachtich
 43678 dan in sommighen landen also datter lut-
 43679 tel coerns wast mar in sommighe vallei-
 43680 en wast wat hauerer Ende daert volc ge-
 43681 meenliken woent dat draecht gras ende
 43682 bomen daer die beesten of leuen want tvolc
 43683 leeft meest vanden iaghen van visschen
 43684 ende van vleysch die scapen en moghen
 43685 daer niet leuen van couden Ende daer
 43686 om cleden hem die luden mitten beer vel-
 43687 len ende mit anderen vellen die si van-
 43688 den dieren mit iaghen crighen ende bedec-
 43689 ken haer leden daer mede want si en mo-
 43690 ghen anders gheen cleder crighen ten
 43691 si datmense hem van vreemden landen brengt
 43692 Het is een zeer grof volc ende starck ende
 43693 witte ende can visschen ende iaghen.
 43694 Dat c. ende lxxiiij. capitel van zeugia.
 43695 ³⁴⁰ZEugia of zeugis is een prouincie
 43696 daer dat meeste kartago is of dat
 43697 minste affrica Ende is ghelegghen tusschen
 43698 bizancium ende numediam als ysidorus seit libro
 43699 dese prouinci is van melon³⁴¹ vergadert mit-
 43700 ter zee siculo als die zelue seyt ende strect
 43701 totten lande daer die getuli dat is die lu-
 43702 de wonen wes naeste lant vruchtbaer is
 43703 van coern ende voert ouer ist vol serpen-
 43704 ten ende wilder daer vijntmen veel wondere

Glosses

- 1 Dat I. capitel is vande werelt In druk staat deze titel op de vorige regel (10), achter 'onderwylen'.
- 2 O Initiaal: lombarde, 6 regels hoog (11-16), met representant (12), met penwerk.
- 3 i. De punt staat superscript.
- 4 A Lombarde, 2 regels hoog (01-02), zonder representant.
- 5 A Lombarde, 2 regels hoog (25-26), zonder representant.
- 6 mede Het er-afkortingsteken representeert hier e.
- 7 A Lombarde, 2 regels hoog (13-14), zonder representant.
- 8 A Lombarde, 2 regels hoog (37-38), zonder representant.
- 9 crisis Lees: orosius?
- 10 A Lombarde, 2 regels hoog (31-32), met representant.
- 11 oerlgoen Lees: oerloghen.
- 12 A Lombarde, 2 regels hoog (39-40), zonder representant.
- 13 libro De opgeloste afkortingspunt staat superscript.
- 14 is De i staat ondersteboven.
- 15 A Lombarde, 2 regels hoog (26-27), met representant.
- 16 plyuius Lees: plynus.
- 17 A Lombarde, 2 regels hoog (03-04), zonder representant.
- 18 A Lombarde, 2 regels hoog (27-28), zonder representant.
- 19 A Lombarde, 2 regels hoog (36-37), zonder representant.
- 20 vandee Lees: vanden.
- 21 toeten Lees: totten.
- 22 A Lombarde, 2 regels hoog (13-14), met representant.
- 23 doot. De punt staat superscript.
- 24 ende In druk gevolgd door een afbreekteken ter uitvulling.
- 25 maecse Lees: maectse.
- 26 A Lombarde, 2 regels hoog (18-19), met representant.
- 27 A Lombarde, 2 regels hoog (05-06), met representant.
- 28 docter Lees: dochter.
- 29 ysydorns Lees: ysydorus.
- 30 datts Lees: dats.
- 31 pliuius Lees: plinius.
- 32 vruchten In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 33 liberior que Lees: liberiorque.
- 34 A Lombarde, 2 regels hoog (15-16), met representant.
- 35 seit In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 36 pliuius Lees: plinius.
- 37 seyt In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 38 A Lombarde, 2 regels hoog (38-39), met representant.
- 39 vruchten. De punt staat superscript.
- 40 A Lombarde, 1 regel hoog (08), met representant.
- 41 ven Lees: van.
- 42 bercahtich Lees: berchachtich.
- 43 A Lombarde, 2 regels hoog (20-21), met representant.
- 44 duytsche Lees: duytsche.
- 45 A Lombarde, 2 regels hoog (09-10), met representant.
- 46 totten In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 47 A Lombarde, 2 regels hoog (01-02), met representant.
- 48 neit Lees: niet.
- 49 A Lombarde, 1 regel hoog (28), met representant.
- 50 B Lombarde, 2 regels hoog (01-02), zonder representant.

- 51 B Lombarde, 2 regels hoog (23-24), zonder representant.
- 52 B Lombarde, 2 regels hoog (31-32), met representant.
- 53 deser In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 54 B Lombarde, 2 regels hoog (03-04), met representant.
- 55 engelsche In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 56 daer In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 57 vol In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 58 ende In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 59 B Lombarde, 2 regels hoog (22-23), met representant.
- 60 ende In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 61 van In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 62 ysidorns Lees: ysidorus.
- 63 xx. Lees: xxviiij. Vergelijk index, 5vb38, maar ook daar is dit capitel foutief genummerd met xxiiij.
- 64 eylant In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 65 libro De opgeloste afkortingspunt staat superscript.
- 66 werden In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 67 B Lombarde, 2 regels hoog (28-29), met representant.
- 68 B Lombarde, 2 regels hoog (17-18), met representant.
- 69 gheslachten De n staat ondersteboven.
- 70 Ende De n staat ondersteboven.
- 71 balschken Lees: balchsken.
- 72 B Lombarde, 2 regels hoog (29-30), zonder representant.
- 73 C Lombarde, 2 regels hoog (07-08), zonder representant.
- 74 deyldede Lees: deylde.
- 75 xxxiiij. De voorafgaande getalspunt (hier niet weergegeven) staat superscript.
- 76 C Lombarde, 2 regels hoog (26-27), zonder representant.
- 77 enden Lees: ende.
- 78 C Lombarde, 2 regels hoog (15-16), zonder representant.
- 79 heiligen In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 80 ander In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 81 C Lombarde, 2 regels hoog (16-17), zonder representant.
- 82 lucht In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 83 C Lombarde, 2 regels hoog (24-25), met representant.
- 84 C Lombarde, 2 regels hoog (32-33), met representant.
- 85 C Lombarde, 2 regels hoog (05-06), met representant.
- 86 canda Lees: cauda? Vergelijk index, 6ra09.
- 87 CAnda Lees: CAuda? Vergelijk index, 6ra09.
- 88 C Lombarde, 2 regels hoog (31-32), met representant.
- 89 eylan Lees: eylant.
- 90 yndedorus Lees: ysidorus.
- 91 C Lombarde, 2 regels hoog (34-35), met representant.
- 92 heef Lees: heeft.
- 93 dnsent Lees: dusent.
- 94 C Lombarde, 2 regels hoog (35-36), met representant.
- 95 eylaet Lees: eylant.
- 96 C Lombarde, 2 regels hoog (20-21), met representant.
- 97 C Lombarde, 2 regels hoog (31-32), met representant.
- 98 D Lombarde, 2 regels hoog (02-03), met representant.
- 99 ouder Lees: onder?
- 100 orosins Lees: orosius.
- 101 D Lombarde, 2 regels hoog (17-18), zonder representant.
- 102 D Lombarde, 2 regels hoog (38-39), zonder representant.

- 103 D Lombarde, 2 regels hoog (15-16), met representant.
- 104 E Lombarde, 2 regels hoog (21-22), met representant.
- 105 tottor Lees: totter
- 106 libro Het voorafgaande afkortingsteken (hier opgelost) is een afbrekingsteken in plaats van een punt.
- 107 vordt Lees: wordt.
- 108 het is veel volcs heeft in Lees: het veel volcs heeft in?
- 109 E Lombarde, 2 regels hoog (14-15), met representant.
- 110 vijftih Lees: vijftich.
- 111 E Lombarde, 2 regels hoog (37-38), met representant.
- 112 van In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 113 dese In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 114 seit In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 115 of In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 116 E Lombarde, 2 regels hoog (12-13), met representant.
- 117 E Lombarde, 2 regels hoog (28-29), zonder representant.
- 118 E Lombarde, 2 regels hoog (04-05), zonder representant.
- 119 vier In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 120 F Lombarde, 2 regels hoog (22-23), met representant.
- 121 hoefstat In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 122 F Lombarde, 2 regels hoog (36-37), met representant.
- 123 drinc- Lees: drincken.
- 124 F Lombarde, 2 regels hoog (32-33), zonder representant.
- 125 vraucrijc Lees: vrancrijc.
- 126 der Lees: dar.
- 127 ende ende Lees: ende.
- 128 F Lombarde, 2 regels hoog (23-24), zonder representant.
- 129 arbien Lees: arabien.
- 130 F Lombarde, 2 regels hoog (01-02), met representant.
- 131 frigica Lees: frigia.
- 132 F Lombarde, 2 regels hoog (19-20), zonder representant.
- 133 FOrcunarum Lees: FOrtunarum.
- 134 G Lombarde, 2 regels hoog (36-37), met representant.
- 135 datter Lees: dattet?
- 136 G Lombarde, 2 regels hoog (13-14), zonder representant.
- 137 G Lombarde, 2 regels hoog (24-25), zonder representant.
- 138 G Lombarde, 2 regels hoog (37-38), zonder representant.
- 139 G Lombarde, 2 regels hoog (15-16), zonder representant.
- 140 omtwijjt Lees: omtwnt.
- 141 G Lombarde, 2 regels hoog (32-33), zonder representant.
- 142 certa Lees: creta.
- 143 ende In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 144 G Lombarde, 2 regels hoog (16-17), zonder representant.
- 145 G Lombarde, 2 regels hoog (37-38), met representant.
- 146 of In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 147 van In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 148 G Lombarde, 2 regels hoog (05-06), met representant.
- 149 dat dat Lees: dat.
- 150 zeer In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 151 uoerweghen Lees: noerweghen.
- 152 omgnen Lees: omgaen?
- 153 G Lombarde, 1 regel hoog (35), met representant.
- 154 I Lombarde, 2 regels hoog (01-02), met representant.

- 155 weel Lees: veel?
- 156 plynins Lees: plynus.
- 157 velken Lees: welken.
- 158 datmense De n staat ondersteboven.
- 159 ghwapent Lees: ghewapent.
- 160 ircanlen Lees: ircanien.
- 161 I Lombarde, 2 regels hoog (37-38), met representant.
- 162 tongen In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 163 iannes Lees: iohannes.
- 164 I Lombarde, 2 regels hoog (30-31), met representant.
- 165 ghberchten Lees: gheberchten.
- 166 xxvi. Lees: lxxvi. Vergelijk index, 6rb09.
- 167 I Lombarde, 2 regels hoog (06-07), met representant.
- 168 drachtic Lees: drachtich.
- 169 I Lombarde, 2 regels hoog (02-03), met representant.
- 170 I Lombarde, 2 regels hoog (07-08), met representant.
- 171 Ende In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 172 panteyt Lees: planteyt.
- 173 daer Lees: doer.
- 174 Y Lombarde, 2 regels hoog (13-14), zonder representant.
- 175 binuen Lees: binnen.
- 176 dar Lees: dat.
- 177 errst Lees: eerst.
- 178 Y Lombarde, 2 regels hoog (27-28), zonder representant.
- 179 luetel Lees: luttel.
- 180 ende Het er-afkortingsteken representeert hier e.
- 181 eu Lees: en.
- 182 I Lombarde, 2 regels hoog (32-33), met representant.
- 183 I Lombarde, 2 regels hoog (03-04), met representant.
- 184 K Lombarde, 2 regels hoog (15-16), met representant.
- 185 K Lombarde, 2 regels hoog (37-38), met representant.
- 186 K Lombarde, 2 regels hoog (24-25), met representant.
- 187 lijn Lees: sijn.
- 188 L Lombarde, 2 regels hoog (01-02), met representant.
- 189 gheslacs Lees: gheslachts.
- 190 sparcam Lees: spartam.
- 191 L Lombarde, 2 regels hoog (15-16), met representant.
- 192 L Lombarde, 2 regels hoog (31-32), zonder representant.
- 193 poruincie Lees: prouincie.
- 194 scenchten Lees: scenckten.
- 195 L Lombarde, 2 regels hoog (19-20), met representant.
- 196 iupirer Lees: iupiter.
- 197 L Lombarde, 2 regels hoog (32-33), met representant.
- 198 L Lombarde, 2 regels hoog (07-08), zonder representant.
- 199 L Lombarde, 2 regels hoog (33-34), zonder representant.
- 200 L Lombarde, 2 regels hoog (08-09), zonder representant.
- 201 L Lombarde, 2 regels hoog (14-15), zonder representant.
- 202 M Lombarde, 2 regels hoog (29-30), zonder representant.
- 203 M Lombarde, 2 regels hoog (17-18), zonder representant.
- 204 M Lombarde, 2 regels hoog (22-23), zonder representant.
- 205 M Lombarde, 2 regels hoog (35-36), zonder representant.
- 206 M Lombarde, 2 regels hoog (07-08), zonder representant.

- 207 coninrijc Lees: conincrijc.
- 208 swaterr Lees: swarter.
- 209 M Lombarde, 2 regels hoog (26-27), zonder representant.
- 210 M Lombarde, 2 regels hoog (33-34), zonder representant.
- 211 floten Lees: sloten.
- 212 M Lombarde, 2 regels hoog (11-12), zonder representant.
- 213 M Lombarde, 2 regels hoog (32-33), zonder representant.
- 214 N Lombarde, 2 regels hoog (15-16), met representant.
- 215 Dar Lees: Dat.
- 216 N Lombarde, 2 regels hoog (33-34), met representant.
- 217 N Lombarde, 2 regels hoog (27-28), met representant.
- 218 N Lombarde, 2 regels hoog (06-07), met representant.
- 219 numdies Lees: numidies?
- 220 al In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 221 Dat c. ende viij. capitel van narboen In druk staat deze titel op de vorige regel (20), achter 'libro xv.'.
- 222 N Lombarde, 2 regels hoog (21-22), met representant.
- 223 O Lombarde, 2 regels hoog (32-33), met representant.
- 224 totteen Lees: totten.
- 225 adamanten In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 226 eude Lees: ende.
- 227 O Lombarde, 2 regels hoog (31-32), met representant.
- 228 mazee Lees: maze.
- 229 O Lombarde, 2 regels hoog (25-26), zonder representant.
- 230 P Lombarde, 2 regels hoog (34-35), met representant.
- 231 ghmaect Lees: ghemaect.
- 232 godlikcr Lees: godliker.
- 233 ysidoius Lees: ysidorus.
- 234 P Lombarde, 2 regels hoog (29-30), met representant.
- 235 cardamomo In druk staat het laatste 'mo' op de volgende regel (16), rechts uitgelijnd.
- 236 P Lombarde, 2 regels hoog (16-17), met representant.
- 237 phlistea Lees: philistea.
- 238 indien Lees: iudeen?
- 239 P Lombarde, 2 regels hoog (04-05), zonder representant.
- 240 P Lombarde, 2 regels hoog (15-16), zonder representant.
- 241 marmerste Lees: marmerssteen.
- 242 allen Lees: alleen.
- 243 P Lombarde, 2 regels hoog (17-18), zonder representant.
- 244 P Lombarde, 2 regels hoog (26-27), zonder representant.
- 245 centira Lees: ceutira.
- 246 P Lombarde, 2 regels hoog (35-36), zonder representant.
- 247 harre Lees: haere.
- 248 libro De opgeloste afkortingspunt staat superscript.
- 249 twolc Lees: tvolc.
- 250 P Lombarde, 2 regels hoog (36-37), zonder representant.
- 251 P Lombarde, 2 regels hoog (20-21), met representant.
- 252 P Lombarde, 2 regels hoog (35-36), met representant.
- 253 P Lombarde, 2 regels hoog (9-10), met representant.
- 254 timepichem De tweede i staat ondersteboven.
- 255 R Lombarde, 2 regels hoog (01-02), met representant.
- 256 lan Lees: lant.
- 257 R Lombarde, 2 regels hoog (21-22), met representant.
- 258 R Lombarde, 2 regels hoog (33-34), met representant.

- 259 R Lombarde, 2 regels hoog (10-11), met representant.
- 260 rinchonia Lees: rinchouia.
- 261 R Lombarde, 2 regels hoog (38-39), met representant.
- 262 gevulden Lees: gevuelden.
- 263 ysidotus Lees: ysidorus.
- 264 scrinen Lees: scriuen.
- 265 R Lombarde, 2 regels hoog (32-33), met representant.
- 266 capitel De opgeloste afkortingspunt staat superscript.
- 267 R Lombarde, 2 regels hoog (07-08), zonder representant.
- 268 R Lombarde, 2 regels hoog (17-18), zonder representant.
- 269 galache Lees: galathe.
- 270 S Lombarde, 2 regels hoog (30-31), zonder representant.
- 271 S Lombarde, 2 regels hoog (14-15), zonder representant.
- 272 seir Lees: seit.
- 273 S Lombarde, 2 regels hoog (37-38), zonder representant.
- 274 erodicus Lees: erodocus?
- 275 S Lombarde, 2 regels hoog (16-17), zonder representant.
- 276 pronincien Lees: prouincien.
- 277 S Lombarde, 2 regels hoog (31-32), zonder representant.
- 278 sardimam Lees: sardiniam.
- 279 S Lombarde, 2 regels hoog (07-08), zonder representant.
- 280 S Lombarde, 2 regels hoog (16-17), zonder representant.
- 281 S Lombarde, 2 regels hoog (27-28), zonder representant.
- 282 S Lombarde, 2 regels hoog (01-02), met representant.
- 283 gelegeneyt Lees: gelegenheyt.
- 284 artensi Oplossing van de afkorting onzeker.
- 285 mitrer Lees: mitter.
- 286 S Lombarde, 2 regels hoog (05-06), met representant.
- 287 S Lombarde, 2 regels hoog (13-14), met representant.
- 288 die die Lees: die.
- 289 S Lombarde, 2 regels hoog (18-19), met representant.
- 290 S Lombarde, 2 regels hoog (02-03), met representant.
- 291 S Lombarde, 2 regels hoog (16-17), met representant.
- 292 S Lombarde, 2 regels hoog (32-33), met representant.
- 293 S Lombarde, 2 regels hoog (22-23), met representant.
- 294 iudich Lees: iudicum.
- 295 S Lombarde, 2 regels hoog (21-22), zonder representant.
- 296 S Lombarde, 2 regels hoog (03-04), met representant.
- 297 Dar Lees: Dat.
- 298 S Lombarde, 2 regels hoog (16-17), met representant.
- 299 oen Lees: een.
- 300 vtuchtbaer Lees: vruchtbaer.
- 301 S Lombarde, 2 regels hoog (11-12), met representant.
- 302 scotland In druk gevolgd door een afbrekingsteken ter uitvulling.
- 303 S Lombarde, 2 regels hoog (24-25), met representant.
- 304 ven Lees: van.
- 305 eede Lees: ende.
- 306 S Lombarde, 2 regels hoog (29-30), zonder representant.
- 307 S Lombarde, 2 regels hoog (23-24), zonder representant.
- 308 T Lombarde, 2 regels hoog (15-16), zonder representant.
- 309 T Lombarde, 2 regels hoog (25-26), zonder representant.
- 310 T Lombarde, 2 regels hoog (02-03), zonder representant.

- 311 van De n staat ondersteboven. {ba:oz}
- 312 T Lombarde, 2 regels hoog (21-22), zonder representant.
- 313 T Lombarde, 2 regels hoog (01-02), met representant.
- 314 wilneer Lees: wilneer.
- 315 deotalion Lees: deucalion.
- 316 deotalion Lees: deucalion.
- 317 T Lombarde, 2 regels hoog (33-34), met representant.
- 318 T Lombarde, 2 regels hoog (05-06), met representant.
- 319 T Lombarde, 2 regels hoog (31-32), met representant.
- 320 T Lombarde, 2 regels hoog (08-09), met representant.
- 321 T Lombarde, 2 regels hoog (24-25), met representant.
- 322 T Lombarde, 2 regels hoog (01-02), met representant.
- 323 dieu Lees: dien.
- 324 waerseghgen Lees: waerseghen.
- 325 T Lombarde, 2 regels hoog (03-04), met representant.
- 326 T Lombarde, 2 regels hoog (30-31), met representant.
- 327 laude Lees: lande.
- 328 V Lombarde, 2 regels hoog (05-06), met representant.
- 329 poerte gael Lees: poertegael?
- 330 V Lombarde, 2 regels hoog (32-33), met representant.
- 331 W Lombarde, 2 regels hoog (38-39), zonder representant.
- 332 V Lombarde, 2 regels hoog (23-24), zonder representant.
- 333 vnilandia Lees: vinlandia. Vergelijk index, 6vb25.
- 334 VNilandia Lees: VInlandia. Vergelijk index, 6vb25.
- 335 treckeu Lees: trecken.
- 336 V Lombarde, 2 regels hoog (21-22), zonder representant.
- 337 Y Lombarde, 2 regels hoog (33-34), met representant.
- 338 bebroren Lees: beuroren.
- 339 beern Lees: beren.
- 340 Z Lombarde, 2 regels hoog (29-30), met representant.
- 341 melon Oplossing van de afkorting onzeker.